ПРОЕКТ!

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРАТА НА ОБЩИНА ГАБРОВО ЗА ПЕРИОДА 2026 – 2036 г.

ОТВОРЕНА – СВЪРЗАНА – УВЕРЕНА

ноември, 2026 г.
гр. Габрово

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА 5
РЕЗЮМЕ НА СТРАТЕГИЯТА 5
ВЪВЕДЕНИЕ 7
Предназначение и период 7
Приемственост и процес на разработване 7
Стратегическа рамка 7
1. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯ СЕКТОР В ОБЩИНА ГАБРОВО 9
1.1. Културна идентичност, историческо развитие и отличителни ресурси 9
1.2. Приемственост и развитие на културните политики 10
1.3. Инфраструктура и пространства за културен живот 10
1.4. Публични инвестиции и финансова подкрепа за културата 12
1.5. Културни институции, организации и партньорска среда 13
1.5.1. Музеи, културно наследство и историческа памет 13
1.5.2. Музика и сценични изкуства 14
1.5.3. Културен календар 14
1.5.4. Библиотеки, читалища, образователни дейности и местни общности 15
1.5.5. Визуални и съвременни изкуства 16
1.5.6. Независим творчески сектор и културни партньорства 17
1.6. Публики и достъп до култура 17
1.7. Заетост, професионален капацитет и развитие на творческия сектор 19
2. SWOT АНАЛИЗ НА КУЛТУРНИЯ СЕКТОР НА ОБЩИНА ГАБРОВО 21
ОБОБЩЕНИЕ 25
3. ВИЗИЯ 2036 26
4. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СТРАТЕГИЯТА 28
4.1. Културни права и достъпност 28
4. 2. Художествена свобода и качество 28
4. 3. Участие и съвместно създаване 29
4.4. Партньорство 30
4.5. Приемственост и новаторство 30
4. 6. Устойчивост 31
4.7. Прозрачност и отчетност 31
5. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАПРАВЛЕНИЯ И МЕРКИ 33
5.1. НАПРАВЛЕНИЕ 1: СИЛНА, СВЪРЗАНА И УСТОЙЧИВА КУЛТУРНА ЕКОСИСТЕМА 33
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ И ПАРТНЬОРСТВА 34

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. ПРЕДВИДИМА И ПРОЗРАЧНА ПОДКРЕПА 36
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ 38
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. МЕЖДУНАРОДНА СВЪРЗАНОСТ 39
5.2. НАПРАВЛЕНИЕ 2: КУЛТУРНА ИКОНОМИКА – ТВОРЧЕСТВО, ДИЗАЙН, ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 41
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. ТВОРЧЕСКИ УМЕНИЯ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 43
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ И СЪВРЕМЕНЕН ДИЗАЙН 44
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.3. ПРОСТРАНСТВА И ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ТВОРЧЕСТВО 46
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.4. ПАЗАРИ И УСТОЙЧИВИ МОДЕЛИ 48
5.3. НАПРАВЛЕНИЕ 3: ДИНАМИЧНИ ОБЩНОСТИ – КУЛТУРА, УЧАСТИЕ И МЕСТНА ЖИЗНЕНОСТ .. 50
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ДОСТЪП 51
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. ЧИТАЛИЩА И МЕСТНИ ПАРТНЬОРСТВА 54
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. ПАМЕТ И СЪВРЕМЕННО УЧАСТИЕ 56
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4. ПРИОБЩАВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ 58
5.4. НАПРАВЛЕНИЕ 4: АКТИВНО ГРАЖДАНСТВО – КУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ, МЛАДЕЖКО УЧАСТИЕ И СПОДЕЛЕНА ОТГОВОРНОСТ 61
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.1. КУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ 62
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.2. МЛАДЕЖКО ЛИДЕРСТВО 65
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.3. ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ 68
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.4. ДОСТЪП ДО НОВИ ПУБЛИКИ 70
5.5. НАПРАВЛЕНИЕ 5: ЖИВО НАСЛЕДСТВО – ОТ КУЛТУРНАТА ПАМЕТ КЪМ СЪВРЕМЕННОТО ТВОРЧЕСТВО 73
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.1. ХУМОР И САТИРА ПРЕЗ ЦЯЛАТА ГОДИНА 75
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.2. СЪВРЕМЕННО ИЗКУСТВО И НОВИ ПРОДУКЦИИ 77
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.3. ЗАНАЯТЧИЙСКО И ИНДУСТРИАЛНО НАСЛЕДСТВО 81
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.4. ИЗКУСТВО И СРЕДА 85
5.6. НАПРАВЛЕНИЕ 6: КУЛТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ – ПРИНАДЛЕЖНОСТ И РАЗПОЗНАВАЕМОСТ 88
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.1. СПОДЕЛЕН КУЛТУРЕН ОБРАЗ 89
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.2. ДОСТЪПНА И СВЪРЗАНА КУЛТУРНА ИНФОРМАЦИЯ 92
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.3. КУЛТУРНИ МАРШРУТИ И ПРЕЖИВЯВАНИЯ 94
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.4. СЪВРЕМЕНЕН КУЛТУРЕН ОБРАЗ И МЕЖДУНАРОДНА ВИДИМОСТ 97
5.7. НАПРАВЛЕНИЕ 7: КУЛТУРЕН ОБЛИК И НОЩЕН ЖИВОТ – ГРАДСКИ ПРОСТРАНСТВА, ТВОРЧЕСТВО И НОВИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОБЩУВАНЕ 100
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.1. ПЛАНИРАНЕ И АКТИВИЗИРАНЕ НА КУЛТУРНИТЕ ПРОСТРАНСТВА 101
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.2. НОВИ ФУНКЦИИ ЗА ИНДУСТРИАЛНОТО НАСЛЕДСТВО 103
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.3. НОВИ ПРОСТРАНСТВА ЗА ОБЩУВАНЕ 105
СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.4. РАЗВИТИЕ НА ВЕЧЕРНИЯ КУЛТУРЕН ЖИВОТ 108
6. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ 111
6.1. Проследяване на изпълнението 111
6.2. Основни индикатори 111

6.3. Оценка на дългосрочното въздействие 112
6.4. Организация и публична отчетност 112
6.5. Актуализация на Стратегията 113
7. ФИНАНСОВА И РЕСУРСНА РАМКА 113
7.1. Принципи на финансиране 113
7.2. Основни категории разходи 114
7.3. Източници и механизми за финансиране 114
7.4. Финансово планиране в три периода 115
7.5. Общински фонд „Култура“ 115
7.6. Управление на финансовите рискове 115
7.7. Финансова отчетност 116
7.8. Актуализация на финансовата рамка 116
8. ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТРАНСФОРМАЦИЯ 116
8.1. Принципи на трансформация 117
8.2. Очакван резултат 118
9. ИНТЕГРИРАН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ 120
10. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ 169

Съкращение	Значение
ЕСК	Европейска столица на културата
ИПД	Интегриран план за действия
ПИРО	План за интегрирано развитие на общината
КТИ	Културни и творчески индустрии
НПО	Неправителствена организация
ОКИ	Общински културен институт
РЕМО	Регионален етнографски музей на открито
МАИР	Музей на архитектурно-исторически резерват
РЦСИ	Регионален център за съвременно изкуство
МДХС	Музей „Дом на хумора и сатирата“
ТУ	Технически университет
ТПП	Търговско-промишлена палата
ЮНЕСКО	Организация на Обединените нации за образование, наука и култура
SWOT	Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи

РЕЗЮМЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Стратегията за развитие на културата на община Габрово за периода 2026–2036 г. определя основните приоритети на общинската културна политика и очертава дългосрочна рамка за развитие на културния сектор. Тя се основава на разбирането, че културата е съществена част от обществения живот, важен фактор за качеството на жизнената среда и ресурс за устойчивото развитие на общината.

Габрово притежава богато културно наследство и утвърдени традиции в областта на просветата, занаятите, индустрията и хумора. Тяхното съвременно развитие се осъществява благодарение на професионалната дейност на културните институции, творците, читалищата, образователните организации и гражданските общности. Натрупаният опит, разнообразието от културни инициативи и изградените национални и международни партньорства създават стабилна основа за надграждане на постигнатото.

Стратегията поставя в центъра на своите приоритети хората, които създават и развиват културата, и условията, необходими за тяхната професионална реализация. Внимание се отделя на устойчивостта на културните организации, развитието на творческите индустрии, разширяването на достъпа до културен живот и насърчаването на активното участие на гражданите. Важна задача е също културното наследство да продължи да бъде жив ресурс за творчество, образование и обществено развитие, като се съхранява неговата автентичност и се откриват нови възможности за съвременното му осмисляне.

Документът отчита необходимостта от по-тясно взаимодействие между културните институции, независимите творци, образованието, бизнеса и местните общности. Насърчаването на партньорствата, професионалния обмен и споделянето на ресурси е предпоставка за по-ефективно използване на съществуващия потенциал и за създаване на нови възможности за културна дейност. Наред с това се поставя акцент върху развитието на културния живот в кварталите и населените места, привличането на нови публики и утвърждаването на културата като естествена част от ежедневието на хората.

Стратегическата рамка обединява седем взаимосвързани направления: силна и свързана културна екосистема, културна икономика, динамични общности, активно гражданство, живо наследство, идентичност на града и културен облик и нощен живот. Те отразяват основните области, в които ще бъдат насочени усилията за развитие на културния сектор, като съчетават приемствеността с необходимостта от нови подходи, партньорства и форми на културно участие.

Реализирането на заложените приоритети се основава на Интегрирания план за действия, който определя конкретните инициативи, отговорните организации, сроковете и необходимите ресурси. Предвидени са механизми за наблюдение и оценка на напредъка, които да осигурят последователност, прозрачност и възможност за своевременно адаптиране на мерките към променящите се условия.
Стратегията утвърждава културното развитие като споделена отговорност и дългосрочен обществен ангажимент. Нейното предназначение е да осигури последователност на културната политика, да подкрепи професионалния и творческия потенциал на Габрово и да създаде условия културата да допринася все по-пълноценно за развитието на общината и благосъстоянието на нейните жители.

ВЪВЕДЕНИЕ

Предназначение и период

Стратегията за развитие на културата на община Габрово 2026–2036 г. е дългосрочна рамка за планиране, сътрудничество и оценка на местната културна политика. Тя очертава общи цели, направления и мерки, които се реализират в съответствие с правомощията на Общината, статута на културните институции и наличните финансови ресурси. Документът не замества художествените програми, управленските решения или автономността на отделните организации.

Обхватът включва материално и нематериално културно наследство, сценични и визуални изкуства, музика, литература, библиотеки, читалища, независим културен сектор, културни и творчески индустрии, образование, публични пространства и културно участие в града и малките населени места.

Приемственост и процес на разработване

Стратегията за развитие на културата на община Габрово за периода 2026–2036 г. надгражда заложените приоритети и постигнатите резултати през предходния стратегически период 2014–2024 г. Тя отчита настъпилите промени в културната среда, развитието на културните институции и организации, реализираните инвестиции и натрупания опит в осъществяването на местни, национални и международни инициативи.

Разработването на новия документ е част от проект № BG-RRP-11.021-0008 „Точка на пресичане – среща между различни жанрове, култури, поколения и публики“ и се основава на аналитична работа, професионални обсъждания и консултации с представители на културните институции, независимия творчески сектор, образованието, бизнеса и гражданските общности. Проведените тематични срещи и фокус групи предоставят възможност за споделяне на различни гледни точки, идентифициране на актуални потребности и формулиране на предложения за бъдещото развитие на културата в общината.

Този подход осигурява приемственост между постигнатото и новите стратегически приоритети, като поставя акцент върху професионалния диалог, сътрудничеството и споделената отговорност за развитието на културния сектор.

Стратегическа рамка

Стратегията за развитие на културата на община Габрово за периода 2026–2036 г. е съобразена с действащите общински политики за интегрирано развитие, с европейските приоритети в областта на културата и с международните ангажименти, произтичащи от участието на града в културни мрежи и инициативи. Тази съгласуваност осигурява приемственост между местните потребности и по-широките процеси, свързани с културните права, професионалното развитие, творческата икономика, опазването на наследството и международното сътрудничество.

План за интегрирано развитие на община Габрово 2021–2027 г.
Планът за интегрирано развитие на община Габрово (ПИРО) определя основните приоритети за социално-икономическото и териториалното развитие на общината. Неговата визия е „Габрово – зелена, иновативна и достъпна община, с богато културно наследство и устойчив туризъм, отворена към хората“.

„Културен компас за Европа“ (A Culture Compass for Europe)
Представен от Европейската комисия на 12 ноември 2025 г., „Културен компас за Европа“ (COM(2025) 785 final) определя новата стратегическа рамка на Европейския съюз в областта на културата. Той очертава четири водещи направления: защита на европейските ценности и културните права; подкрепа за творците и културните професионалисти; утвърждаване на културата и наследството като фактор за конкурентоспособност, устойчивост и обществено сближаване; развитие на международните културни отношения.
Тези приоритети намират отражение в Стратегията чрез подкрепата за професионалното развитие, културното участие, творческата икономика и международното сътрудничество.

Европейски програми и инициативи
Програма „Творческа Европа“ (2021–2027) предоставя възможности за международни културни проекти, творчески обмен, професионална мобилност и развитие на публики. „Еразъм+“ подкрепя образователните и младежките партньорства, а инициативата „Нов европейски Баухаус“ насърчава устойчивото и приобщаващо развитие на жизнената среда чрез взаимодействие между култура, дизайн и иновации.
Тези инструменти създават допълнителни възможности за изпълнение на стратегическите приоритети чрез проектно финансиране, партньорства и обмен на опит.

Конвенция на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство
Конвенцията от 2003 г. поставя акцент върху опазването на живите културни практики, предаването на знания и умения между поколенията и участието на местните общности. Нейните принципи са особено значими за Габрово предвид богатото занаятчийско наследство, местните традиции и дейността на музеите и читалищата.

Мрежа на творческите градове на ЮНЕСКО
От 2017 г. Габрово е член на Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО в областта на занаятите и народните изкуства. Участието в нея подкрепя международното сътрудничество, обмена на добри практики и развитието на творчеството като ресурс за устойчиво градско развитие. Тези цели са пряко свързани с приоритетите на Стратегията за живото наследство, културната икономика и международните партньорства.

Инициатива „Европейска столица на културата“
Кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032, развивана в стратегическо партньорство с Велико Търново, е важен стимул за дългосрочно културно планиране. Инициативата се осъществява съгласно Решение № 445/2014/ЕС и поставя акцент върху европейското измерение, участието на гражданите и устойчивостта на културното развитие. Настоящата Стратегия създава необходимата дългосрочна рамка за подготовката на кандидатурата и за развитието на културния сектор.

1. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯ СЕКТОР В ОБЩИНА ГАБРОВО

1.1. Културна идентичност, историческо развитие и отличителни ресурси

Културната идентичност на Габрово е резултат от продължително взаимодействие между географската среда, предприемчивостта, занаятчийските традиции, образованието и обществената активност. Разположението на града в подножието на Стара планина и по поречието на Янтра е създало условия за развитие на занаяти, търговия и производство, които постепенно изграждат неговия специфичен облик. Тази история не е само материално наследство. Тя продължава да присъства в местните знания, професионалните умения, градските разкази и отношението към труда и новаторството.

Символичен израз на тази идентичност е легендата за Рачо Ковача, смятан за основател на Габрово. Образът на майстора, поставил началото на селището край Янтра, свързва местната историческа памет с уважението към труда, умението и съзидателността. Превърнал се в един от разпознаваемите символи на града, Рачо Ковача олицетворява онази приемственост между занаятчийското минало и съвременния творчески дух, върху която Габрово може да изгражда и бъдещата си културна идентичност.

Възрожденската традиция на просветата има значение за културното развитие на Габрово. Делото на Васил Априлов и създаването на Априловското училище поставят образованието в центъра на обществения живот и изграждат трайна връзка между знанието, гражданската отговорност и развитието на града. Тази приемственост намира съвременни проявления в работата на училищата, Технически университет – Габрово, културните и образователните институции и инициативите, насочени към младите хора.
Занаятчийството и индустриалната история също са определящи за местната идентичност. Традиционните умения, представяни и изследвани от Регионалния етнографски музей на открито „Етър“, съществуват редом с паметта за индустриалното развитие, превърнало Габрово в „Българския Манчестър“. Това съчетание предоставя основа за съвременен разговор между наследството, дизайна, инженерните знания, технологиите и творческото предприемачество.

В историята на Габрово свое място заемат поколенията индустриалци и предприемачи, превърнали занаятчийските традиции в основа за модерно производство и стопански напредък. Тяхното наследство надхвърля границите на индустрията – то е свързано с подкрепата за образованието, благотворителността, обществените инициативи и изграждането на градската среда. Имената и делата на тези личности са част от културната памет на Габрово и свидетелстват за традиция, в която предприемчивостта върви заедно с отговорността към общността.

Специално място в културния образ на града има хуморът. Габровската хумористична традиция е разпознаваем символ, но не се изчерпва с исторически анекдоти и популярни образи. Чрез Музея „Дом на хумора и сатирата“, карнавала и различни художествени инициативи тя се развива като съвременен език за обществен диалог, творческо изразяване и международно общуване. Задачата през следващото десетилетие е това наследство да продължи да вдъхновява ново съдържание, а не само да бъде възпроизвеждано като утвърден градски знак.

Културната идентичност на общината включва и богатството на населените места извън градския център. Архитектурната и историческата среда на Боженци, традициите на

селата, читалищната дейност и местните празници създават многопластова картина, в която общинската културна политика следва да отчита както общите ценности, така и различните местни потребности.

Международното признание на Габрово като Творчески град на ЮНЕСКО в областта на занаятите и народните изкуства от 2017 г. потвърждава значимостта на този културен ресурс. То предоставя възможности за обмен и сътрудничество, но само по себе си не гарантира устойчиво развитие. Реалната му стойност зависи от способността на местните участници да превръщат международните контакти в конкретни професионални и обществени резултати.

1.2. Приемственост и развитие на културните политики

Стратегията за развитие на културата на община Габрово за периода 2026–2036 г. надгражда приоритетите на предходната Стратегия за периода 2014–2024 г., като запазва водещото значение на културното наследство, творчеството, достъпа до култура и международното сътрудничество. Същевременно тя разширява обхвата на културните политики, като поставя по-силен акцент върху професионалното развитие на творците и културните организации, творческата икономика, активното участие на гражданите и взаимодействието между културата, образованието и местния бизнес.

Приемствеността се изразява и в надграждането на съществуващата културна инфраструктура, утвърдените фестивали и събития, музейните и образователните програми и изградените партньорства. Новата Стратегия разглежда тези ресурси като основа за развитие на съвременни художествени практики, привличане на нови публики и разширяване на културния живот в кварталите и населените места.

Разработването на документа се осъществява в рамките на проект № BG-RRP-11.021-0008 „Точка на пресичане – среща между различни жанрове, култури, поколения и публики“. Чрез анализи, тематични дискусии и фокус групи в процеса са включени представители на културните институции, независимия творчески сектор, образованието, бизнеса и гражданските общности. Техните гледни точки и предложения допринасят за определянето на актуалните потребности и формулирането на стратегическите приоритети.

В този контекст кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032, развивана в стратегическо партньорство с Велико Търново, предоставя допълнителни възможности за международно сътрудничество и развитие на културния сектор. Стратегията създава дългосрочната основа за тези процеси, като насочва усилията към резултати, които да имат устойчиво значение за общината независимо от изхода на конкурсната процедура.

1.3. Инфраструктура и пространства за културен живот

Община Габрово разполага с разнообразна културна инфраструктура, която включва музеи, театри, галерии, библиотеки, читалища, концертни зали, исторически обекти и открити пространства за културни и обществени събития. Изграждана и развивана през десетилетията, тази мрежа е важна основа за художественото творчество, опазването и представянето на културното наследство и осигуряването на достъп до култура за различни публики.

През последните години са реализирани значими инвестиции за обновяване и модернизиране на културната инфраструктура. Сред тях се открояват обновяването на Регионалния етнографски музей на открито „Етър“, Регионалния исторически музей – Габрово, Дома на културата „Емануил Манолов“ и Младежкия център. Тези инвестиции подобряват условията за музейна и художествена дейност, съхраняване и представяне на културните ценности и провеждане на разнообразни културни събития.

Важен следващ етап в развитието на градската инфраструктура е проектът „Брегове на съвремието – комплекс от мерки по Програма „Развитие на регионите“ 2021–2027 г.“, който обединява инвестиции в културни, спортни и обществени пространства. За Габрово той предвижда развитието на Център „Кристо и Жан-Клод“, цялостното обновяване на Музея „Дом на хумора и сатирата“, модернизирането на спортна зала „Орловец“ и благоустрояването на крайречната зона на Янтра. Интегрираният подход свързва обновяването на сградите с подобряването на достъпността, пешеходните и велосипедните връзки и създаването на пространства за културни, спортни и обществени дейности.

Друга важна инвестиционна инициатива е проектът „Габрово – център на иновации, образование и предприемачество“, който предвижда възстановяване и преустройство на историческата сграда на бившето Радион-Умниково училище в Център за дигитални умения и иновации. В квартал „Шести участък“ се предвижда обновяване на съществуваща сграда и прилежащите ѝ пространства, с възможности за творчески ателиета, културни събития и дейности, свързани с иновациите и развитието на бизнеса. Тези инвестиции разширяват функционалното използване на ценни градски пространства и създават нови възможности за взаимодействие между културата, образованието и съвременните технологии.

Културният потенциал на Габрово се разгръща и извън специализираните сгради. Площадите, пешеходните зони, крайречните територии и парковете предоставят възможности за концерти, фестивали, изложби, творчески работилници и други форми на културно участие. Тези пространства допринасят за по-пълноценното използване на градската среда и създават условия за разнообразни културни, образователни и общностни инициативи на открито.
Развитието на спортната инфраструктура също е част от по-широкия процес на обновяване на обществените пространства. Взаимодействието между културата, спорта и дейностите за свободното време разширява възможностите за организиране на събития, привличане на различни публики и по-пълноценно използване на градската инфраструктура.

Значение има инфраструктурата в малките населени места на общината. Читалищата, обществените сгради, площадите и пространствата за местни празници са естествени средища на културния живот и поддържат връзката между поколенията и местните традиции. Архитектурната и историческата среда на Боженци, както и културните пространства в останалите села, предоставят възможности за инициативи, които съчетават наследството, съвременното творчество и активното участие на местните общности.

Развитието на културната инфраструктура през следващото десетилетие следва да надгражда постигнатото чрез последователни инвестиции, устойчиво управление и пълноценно използване на съществуващите пространства. Водещо значение ще имат

тяхната функционалност и достъпност, разнообразието на културното съдържание и възможностите за сътрудничество между институциите, творците и местните общности. По този начин инфраструктурното развитие ще допринася за по-активен културен живот и за подобряване на качеството на жизнената среда на територията на цялата община.

1.4. Публични инвестиции и финансова подкрепа за културата

През периода 2019–2025 г. разходите на Община Габрово по бюджетната функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело“ отбелязват устойчив ръст – от 2,83 млн. евро през 2019 г. до 6,63 млн. евро през 2025 г., или увеличение от 2,3 пъти. Положителната тенденция се запазва и след ограниченията, свързани с пандемията от COVID-19, като още през 2021 г. разходите надхвърлят нивата от 2019 г. Тези данни отразяват нарастващия публичен ресурс за културни, спортни и обществени дейности и създават по-благоприятни условия за развитие на съответната инфраструктура и услуги.
Наред с бюджетното финансиране, съществен принос за развитието на културния сектор имат инвестициите, привлечени чрез национални и европейски програми. В периода 2020–2026 г. са реализирани 12 проекта на обща стойност 15,82 млн. евро, от които близо 94% са насочени към обновяване и модернизация на сградния фонд. Сред най-значимите са инвестициите в РЕМО „Етър“, Дома на културата „Емануил Манолов“, Регионалния исторически музей и Младежкия център. Наред с подобряването на материалната база тези проекти разширяват възможностите за музейна, художествена, образователна и обществена дейност.

Инвестициите в културната инфраструктура не се ограничават до общинския център, а обхващат и малките населени места. Община Габрово последователно полага усилия за поддържане и обновяване на сградния фонд, в който се осъществява местният културен и обществен живот. През 2026 г. са предвидени инвестиции в сградите на читалищата в селата Яворец, Драгановци, Гъбене и Враниловци, с цел подобряване на условията за тяхната дейност и разширяване на възможностите за културно участие на местните общности.

Паралелно с инфраструктурните инвестиции се реализират проекти, насочени към културното съдържание, международното сътрудничество и участието на местните общности. Инициативи като „Точка на пресичане“, „ФестивалНО в квартала“, NONA, MoW и FACE UP подкрепят развитието на нови културни практики, творчески партньорства и възможности за взаимодействие между институции, организации и граждани. Макар да представляват по-малък дял от общия финансов ресурс, тези дейности имат важно значение за използването на обновената инфраструктура и за развитието на културната среда.

Важен инструмент за подкрепа на културното съдържание е и общинският Фонд „Култура“, който надгражда създадената през 2011 г. Програма „Култура“. Чрез конкурсно съфинансиране фондът предоставя възможности на културни организации, творчески сдружения, юридически лица и артисти на свободна практика да реализират проекти в различни области на изкуството и културата. Подкрепата е насочена както към развитието на утвърдени инициативи, така и към създаването на нови културни продукти, фестивали, творчески преживявания и форми на взаимодействие с местните общности. Фондът насърчава достъпа до култура, развитието на творческите индустрии, културното предприемачество, партньорствата и устойчивите практики.

Допълнителен мащаб на инвестиционната политика придават трите проекта в процес на изпълнение, чиято обща стойност възлиза на 49,48 млн. евро. Най-голям дял има проектът „Брегове на съвремието“, който обединява инвестиции в съвременно изкуство, музейна и спортна инфраструктура и градска среда. Заедно с проекта „Габрово – център на иновации, образование и предприемачество“ той създава предпоставки за разширяване на културните пространства, развитие на творческите индустрии и по-тясно взаимодействие между културата, образованието и иновациите.

Предвиденото завършване на основните инфраструктурни проекти през 2028 г. има значение и в контекста на кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032. Новите и обновени пространства ще разширят възможностите за реализиране на мащабни културни програми, международни партньорства и привличане на публики, като ползите от тези инвестиции ще останат за града независимо от резултата на конкурсната процедура.

Данните очертават последователно увеличаване на публичните ресурси и значителна концентрация на инвестиции в културната и обществената инфраструктура. През следващия стратегически период основното предизвикателство ще бъде този материален потенциал да се превърне в устойчиво културно развитие чрез качествени програми, подкрепа за творческите организации, професионално развитие и по-широко участие на гражданите в културния живот.

1.5. Културни институции, организации и партньорска среда

Културният сектор на община Габрово се отличава с разнообразие на институционални форми, художествени профили и професионални традиции. В него участват общински, държавни и регионални културни институции, читалища, независими организации, творци, образователни структури и граждански инициативи. Тази многопластова система е съществено предимство, тъй като позволява едновременно съхраняване на наследството, създаване на ново съдържание и работа с различни публики.

1.5.1. Музеи, културно наследство и историческа памет

Регионалният етнографски музей на открито „Етър“ има водеща роля в изследването, опазването и представянето на традиционната култура на региона. Неговата дейност обхваща както материалното наследство – архитектура, предметна среда, инструменти и занаятчийски технологии, така и нематериалните му измерения – знания, умения, обичаи, обредни практики, фолклор и форми на предаване на традицията между поколенията. Чрез работата с майстори и носители на традиционни знания, образователните програми, научните изследвания и международните партньорства музеят създава възможности това наследство да бъде представяно в неговата цялост и да намира съвременни форми на развитие.

Музеят на архитектурно-исторически резерват „Боженци“ представя архитектурната, битовата и историческата среда на едно от емблематичните населени места в общината. Опазването на автентичния облик и развитието на културни и образователни дейности в тази среда изискват баланс между публичния достъп, местния живот и режимите за опазване.

Регионалният исторически музей – Габрово, Интерактивният музей на индустрията и Националният музей на образованието представят различни, взаимно допълващи се

аспекти от развитието на града и региона. Те предоставят възможности за образователни инициативи, съвременна интерпретация на историческите процеси и съвместни програми, които свързват миналото с въпросите на настоящето.

Музеят „Дом на хумора и сатирата“ има особен профил, който съчетава музейна дейност, художествени практики и международно общуване чрез хумора и сатирата. Тази специфика е важна за съвременната културна идентичност на Габрово и предоставя възможности за развитие на междудисциплинарни проекти.

Важна роля за опазването и популяризирането на историческата памет има и Държавен архив – Габрово. Институцията съхранява документалното наследство на региона и осигурява достъп до ценни свидетелства за неговото обществено, стопанско, образователно и културно развитие. Чрез документални изложби, изследователска дейност и съвместни инициативи с културни и образователни организации Архивът допринася за по-задълбоченото познаване на местната история и за предаването на историческото знание между поколенията. Неговата дейност допълва работата на музеите и библиотеките и разширява възможностите за представяне на културното наследство чрез автентични документални източници.

1.5.2. Музика и сценични изкуства

Драматичният театър „Рачо Стоянов“, Габровският куклен театър и музикалните формации имат значим принос за художествения живот на общината. Тяхната дейност създава възможности за среща с професионалните сценични изкуства, за работа с деца и млади хора и за развитие на различни форми на културно участие.
Габровският камерен оркестър и Общинският културен институт „Емануил Манолов“ допринасят за музикалния и концертния живот и за организирането на разнообразни събития. Съществуващият организационен опит е основа за нови копродукции, професионален обмен и сътрудничество между жанрове и поколения.

1.5.3. Културен календар

Културният календар на община Габрово се отличава с разнообразие от утвърдени фестивали, художествени форуми, традиционни празници и съвременни културни инициативи. Той отразява характерната идентичност на града, в която се преплитат хуморът и сатирата, музикалното и театралното изкуство, занаятчийското наследство, литературата и съвременните творчески практики. Значителна част от събитията имат дългогодишна история и разпознаваемост извън пределите на общината, привличат участници и публика от страната и чужбина и допринасят за културния и туристическия облик на Габрово.

Централно място заемат Международният фестивал на хумора и сатирата и Габровският карнавал – най-мащабното събитие в културния календар на общината, което съчетава сатирично изкуство, сценични форми, музика и активно гражданско участие. Утвърдени прояви в тази област са също Международното биенале на хумора и сатирата в изкуството, организирано от Музея „Дом на хумора и сатирата“, и Международната магична среща „Златна котка“. Заедно те утвърждават хумора като отличителна културна характеристика на Габрово и като основа за разнообразни художествени проявления.

Съществено място в културния живот заемат музикалните събития с утвърдени традиции – Международният фестивал „Дни на камерната музика“, Международният фестивал „Празник на духовната музика“, концертните програми на оркестър „Габрово“ и Габровския камерен оркестър, както и гостуващите музикални формации и изпълнители. Те обогатяват културното предлагане, поддържат интереса към различни музикални жанрове и създават възможности за срещи между местната публика и изявени български и международни творци.

Театралното изкуство присъства чрез репертоарните програми и специалните инициативи на Драматичен театър „Рачо Стоянов“ и Държавен куклен театър – Габрово, театралните маратони, гостуващите спектакли и събитията за детска и семейна публика. Художествените изложби, пленерите и проектите на Художествена галерия „Христо Цокев“, Международният пленер по живопис в Боженци и инициативите на независими творци допълват календара в областта на визуалните изкуства.

Важна част от културната идентичност на общината са събитията, посветени на занаятите, фолклора, празничната обредност и местните традиции. Сред тях се открояват Международният панаир на традиционните занаяти, Празникът на пестила, възстановките и демонстрациите в РЕМО „Етър“, както и празниците и музейните програми в МАИР „Боженци“. Местните събори и празници поддържат живо нематериалното културно наследство и насърчават участието на читалищата и самодейните състави.
Литературният и образователният календар включва инициативи като „Алея на книгата“, „Четящо Габрово“, „Нощ на литературата“, срещи с писатели, представяния на книги, изложби и програми на Регионална библиотека „Априлов – Палаузов“, Националния музей на образованието и други културни институции.

През последните години календарът се обогатява и с инициативи, които използват нетрадиционни пространства и съчетават различни художествени форми. Сред тях са „Узана поляна фест“, „Реките на града – младежки случки срещу течението“, „ФестивалНО в квартала“, симпозиума за ленд арт „Кевис“ край реките Сивек и Янтра, както и събития, свързани с киното, съвременната градска култура, индустриалното наследство и творческите индустрии. Тези формати допринасят за привличането на младежки публики, развитието на нови партньорства и разширяването на културния живот извън традиционните институционални пространства.

Разнообразието и устойчивостта на културния календар са важен ресурс за развитието на Габрово. Неговото бъдещо надграждане предполага запазване на утвърдените събития и тяхното художествено качество, подкрепа за нови творчески формати, по-добра координация между организаторите и разширяване на възможностите за участие. Наред с посещаемостта, значението на отделните прояви следва да се оценява чрез приноса им за развитието на публики, професионалните партньорства, местната културна среда и разпознаваемостта на Габрово като град с активен и разнообразен културен живот.

1.5.4. Библиотеки, читалища, образователни дейности и местни общности

Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ е важен център за достъп до знание, литературна култура, образователни инициативи и обществен диалог. В условията на дигитална трансформация библиотеките развиват ролята си като пространства за учене,

общуване и културно посредничество, без да губят основните си функции по съхраняване и предоставяне на книжовно наследство.
Мрежата от 37 народни читалища на територията на община Габрово е значим ресурс за културния живот в кварталите и населените места. Читалищата имат различни профили, материални възможности и форми на активност, поради което подходът към тяхното развитие трябва да отчита местната специфика, а не да се основава на еднакви очаквания към всички.
Читалищната дейност допринася за приемствеността на традициите, любителското творчество, местната памет и участието на различни поколения. Партньорствата с професионалните културни институции, училищата и гражданските организации могат да разширят възможностите за качествено културно съдържание и съвместни инициативи в малките населени места.

Библиотеките и читалищата могат да разширяват образователната си дейност чрез инициативи за медийна и информационна грамотност, насочени към различни поколения. Съвместни занимания с училища и граждански организации могат да подпомагат проверката на информация, разпознаването на подвеждащо съдържание и отговорното използване на дигитални технологии. Подобни инициативи могат да достигат и до кварталите и селата според интересите и потребностите на местните общности.

Специфично място в образователната и културната среда на Габрово заема Центърът за подкрепа за личностно развитие – Астрономическа обсерватория и планетариум. Институцията съчетава научнопопуляризаторска, образователна и изследователска дейност чрез програми в звездната зала, астрономически наблюдения, практически занимания и работа с ученици с изявени интереси в областта на природните науки. Нейната дейност разширява възможностите за неформално образование и достъп до научно знание, като допринася за развитието на любознателността, изследователските умения и интереса към науката сред различни възрастови групи. Съчетаването на образование, технологии и публични събития я утвърждава като своеобразен мост между научното познание и културния живот на града.

1.5.5. Визуални и съвременни изкуства

Художествената галерия „Христо Цокев“ е важен участник в представянето на визуалните изкуства, художественото наследство и съвременните авторски практики. Нейните програми могат да допринасят за развитие на професионален диалог, художествено образование и нови публики.
Развитието на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ има потенциал да разшири възможностите за създаване, изследване и представяне на съвременно изкуство. Неговото място в културната екосистема следва да се определя чрез реалистична програмна и организационна концепция и чрез партньорства с вече действащите институции.
Съвременните художествени практики включват и интердисциплинарни форми, дигитални изкуства, фотография, дизайн и проекти в публичното пространство. Подкрепата за тях предполага гъвкави формати, подходящи пространства и уважение към професионалната независимост на творците.

1.5.6. Независим творчески сектор и културни партньорства

Независимият творчески сектор е важна част от културната екосистема на Габрово. Той обединява артисти, творчески екипи, неправителствени организации и неформални общности, които развиват дейност в областта на сценичните и визуалните изкуства, музиката, художественото образование и съвременните интердисциплинарни практики. Тяхното присъствие допринася за разнообразието на културното предлагане, появата на нови художествени форми и разширяването на възможностите за творческа изява.

Характерна особеност на независимия сектор е неговата гъвкавост и способност да развива инициативи извън традиционните институционални формати. Чрез авторски проекти, творчески работилници, фестивали, образователни дейности и намеси в градска среда независимите артисти достигат до различни публики, насърчават активното участие и създават възможности за взаимодействие между отделните изкуства. Ценен е приносът им за включването на деца и млади хора, за развитието на съвременни творчески практики и за използването на нетрадиционни пространства за културни дейности.
В Габрово са налице добри практики на сътрудничество между независими творци, културни институции и местната власт. Съвместните инициативи съчетават организационния капацитет и инфраструктурата на институциите с творческия потенциал и новаторските подходи на независимия сектор. Тези партньорства допринасят за обогатяване на културния календар, обмен на професионален опит и създаване на условия за реализация на авторски идеи.

Наред с постигнатото, развитието на независимия сектор е свързано с необходимостта от по-устойчиви условия за творческа дейност. Сред основните предизвикателства са ограничените възможности за дългосрочно финансиране, достъпът до подходящи пространства и технически ресурси, както и необходимостта от подкрепа за професионално развитие, създаване и представяне на художествена продукция. Преодоляването им е важно за задържането и привличането на творчески кадри и за укрепването на местната културна среда.

Потенциал за по-нататъшно развитие съществува и в сътрудничеството с образователните институции, местния бизнес и гражданските организации. Подобни взаимодействия могат да насърчат творческото предприемачество, придобиването на нови умения и реализацията на проекти с обществено и икономическо значение.
Утвърждаването на независимия творчески сектор като равноправен участник в културния живот е съществено условие за развитието на динамична и отворена културна среда. Неговият принос се изразява не само в разнообразието от събития, но и в създаването на оригинално художествено съдържание, развитието на публики, изграждането на професионални партньорства и привличането на нови творчески общности към Габрово.

1.6. Публики и достъп до култура

Развитието на публики е съществено направление в културната политика на Община Габрово, свързано с разширяване на участието в културния живот и достигане до различни социални, възрастови и териториални групи. Разнообразната мрежа от културни институции, утвърдените фестивали, образователните програми и дейността на читалищата осигуряват широка основа за културно участие. Наред с традиционните форми на посещение и възприемане на изкуство, все по-голямо значение придобиват инициативите, които включват гражданите като активни участници в творческия процес.

Важен етап в развитието на този подход е реализираният през 2022–2024 г. проект „ФестивалНО в квартала“, в рамките на който културни събития и творчески дейности достигат до пет габровски квартала – „Бичкиня“, „Младост“, „Дядо Дянко“, „Христо Ботев“ и „Шести участък“. Проектът демонстрира възможностите за децентрализация на културното предлагане чрез използване на обществени и нетрадиционни пространства, съчетаване на различни изкуства и непосредствено взаимодействие между творци и местни общности. Този опит показва значението на активната работа с публики извън установените културни средища и на създаването на програми, съобразени с особеностите на отделните градски райони.

В рамките на проекта е разработен и План за привличане на публики, насочен към усъвършенстване на подходите за взаимодействие между културните организации и техните настоящи и потенциални аудитории. Съпътстващите обучения и международният обмен поставят акцент върху професионалните умения за работа с публики, междукултурната комуникация, партньорствата и адаптирането на културното съдържание към променящите се обществени интереси. Натрупаният опит представлява основа за по-последователно планиране на дейностите за привличане и задържане на публики.

Съществено значение за община Габрово има териториалният достъп до култура. Наред с културните институции в централната градска част, кварталните пространства и читалищата в малките населени места предоставят възможности за организиране на събития, образователни и творчески инициативи. Разширяването на културното присъствие извън традиционните сцени може да допринесе за по-равномерно разпределение на културните дейности и за укрепване на местните общности. Важна роля в този процес имат партньорствата между културните институции, читалищата, училищата, независимите творци и гражданските организации.

Особен приоритет е работата с деца и млади хора. Съществуващите музейни и образователни програми, школите по изкуства, читалищните дейности и инициативите на Младежкия център създават възможности за ранно приобщаване към културата и развитие на творчески умения. Наред с тях е необходимо да се разширява участието на младите хора в създаването и организирането на културни събития, включително чрез съвременни художествени форми, дигитални технологии и инициативи в градска среда.

Развитието на публики предполага и последователни усилия за преодоляване на ограниченията пред културното участие. Сред тях са физическата достъпност на пространствата, финансовите възможности на различните групи, транспортната свързаност, информираността и съобразяването на програмите с интересите и потребностите на гражданите. Подобряването на координацията между организаторите и на достъпа до актуална информация за културните събития е важна предпоставка за по-пълноценно използване на съществуващото културно предлагане.

Постигнатото през предходния период очертава необходимостта от преминаване от отделни инициативи за привличане на публики към последователна практика за тяхното развитие. Това включва по-добро познаване на интересите и нагласите на гражданите, обмен на информация между културните организации, разнообразяване на форматите и проследяване на резултатите от реализираните дейности. Основната перспектива е

разширяване на активното културно участие, привличане на нови аудитории и утвърждаване на културата като достъпна и естествена част от живота на общността.

1.7. Заетост, професионален капацитет и развитие на творческия сектор

Културният и творческият сектор на община Габрово обединява разнообразни професионални дейности, свързани с опазването на културното наследство, художественото творчество, културното образование, организирането на събития и създаването на творчески продукти и услуги. Неговият човешки ресурс включва служителите в публичните културни институции, независимите артисти, занаятчиите, творческите предприемачи и специалистите, ангажирани с техническото, организационното и комуникационното обезпечаване на културните дейности.
По актуални данни в културните институти на територията на общината работят над 300 души, които осигуряват основната професионална дейност на музеите, театрите, библиотеките и останалите публични културни организации. Наред с тях съществен принос имат независимите творци, занаятчиите, неправителствените организации и предприятията в областта на културните и творческите индустрии. Данните от предходния стратегически период очертават наличието на десетки микропредприятия, занаятчийски дейности и самостоятелно практикуващи творци, които допълват институционалната среда и разширяват възможностите за културна и икономическа активност.

Специфично предимство на Габрово е съчетаването на утвърдени професионални традиции в музейното дело, сценичните изкуства и културното наследство с развитието на съвременни художествени практики, дизайн, творческо предприемачество и дигитални технологии. Членството на града в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО в областта на занаятите и народните изкуства създава допълнителни възможности за професионален обмен, международни партньорства и развитие на дейности, основани на местните знания, умения и творчески потенциал.

Развитието на културния сектор поставя все по-високи изисквания към професионалната подготовка и компетентностите на работещите в него. Наред със специализираните знания в областта на изкуствата, музейното и библиотечното дело и опазването на наследството, нараства значението на уменията за културен мениджмънт, разработване и управление на проекти, работа с публики, дигитализация, комуникация и международно сътрудничество. Особено важни са и компетентностите за продуциране на културно съдържание, развитие на партньорства и привличане на допълнителни финансови ресурси.

Значение има приемствеността между поколенията професионалисти. В музейната, библиотечната и сценичната дейност, както и в традиционните занаяти, предаването на практически знания и специализирани умения е важна предпоставка за запазване на професионалното качество и развитие на нови кадри. Сътрудничеството с училищата, Техническия университет – Габрово, Младежкия център и образователните организации предоставя възможности за творчески обучения, практически занимания, наставничество и ранно професионално ориентиране.

Наред с институционалната заетост, потенциал за развитие има и независимата творческа дейност. Наличието на подходящи пространства, възможности за представяне и реализация на авторска продукция, професионални партньорства и достъп до проектно

финансиране са важни условия за устойчивостта на този сектор. Развитието на творческите индустрии може да допринесе за създаването на нови професионални възможности, особено в областта на дизайна, приложните изкуства, културния туризъм, дигиталното съдържание и съвременните художествени практики.

В следващия стратегически период основно значение ще има укрепването на професионалния капацитет на културните организации и създаването на по-благоприятни условия за реализация на творчески специалисти. Това предполага последователна подкрепа за повишаване на квалификацията, обмен на опит, сътрудничество между културния и образователния сектор и разширяване на възможностите за професионално развитие. По-доброто познаване на структурата на заетостта и потребностите от специалисти ще подпомогне планирането на целенасочени мерки и ще позволи по-пълноценно използване на човешкия и творческия потенциал на Габрово.

2. SWOT АНАЛИЗ НА КУЛТУРНИЯ СЕКТОР НА ОБЩИНА ГАБРОВО

Културният сектор на Габрово се характеризира с богато културно наследство, развита институционална мрежа, утвърдени художествени традиции и активна творческа общност. През последните години значителните инвестиции в културна инфраструктура, разширяването на международните партньорства и появата на нови творчески инициативи създават благоприятна основа за неговото развитие. Същевременно съществува необходимост от по-добра координация между участниците, устойчиви възможности за професионална реализация и по-равномерно присъствие на културата в ежедневието на жителите на общината.
SWOT анализът обобщава основните вътрешни характеристики на сектора и външните фактори, които могат да повлияят върху развитието му през периода 2026–2036 г.

SWOT АНАЛИЗ НА КУЛТУРНИЯ СЕКТОР В ОБЩИНА ГАБРОВО

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
1. Богата и разнообразна културна инфраструктура. Развита мрежа от музеи, театри, галерии, библиотеки, 37 читалища и специализирани културно-образователни институции, част от които с уникален профил и национално значение.	**1. Недостатъчна системна координация между участниците в културния сектор.** Въпреки съществуващите партньорства, липсват достатъчно устойчиви механизми за съвместно планиране, обмен на информация и споделяне на ресурси между институциите, независимите творци, читалищата и другите организации.	**1. Кандидатурата за Европейска столица на културата 2032.** Възможност за международно позициониране на Габрово, развитие на нови партньорства, мобилизиране на творческите общности и повишаване на организационния капацитет чрез стратегическото сътрудничество с Велико Търново.	**1. Неблагоприятни демографски тенденции.** Намаляването и застаряването на населението, както и миграцията на млади хора към по-големи икономически и културни центрове, могат да ограничат местните публики и наличието на квалифицирани кадри.
2. Силна и разпознаваема културна идентичност. Съчетаване на хумора и сатирата, занаятчийските традиции, индустриалното наследство, просветното дело и съвременните изкуства като отличителни характеристики на Габрово.	**2. Неравномерна интензивност на културния живот през годината.** Концентрация на значителна част от публично видимите културни събития около утвърдените фестивали и празници, при по-ограничено разнообразие на регулярните програми, особено във вечерните часове.	**2. Мащабни инвестиционни проекти в процес на изпълнение.** Реализацията на „Брегове на съвремието“ и „Габрово – център на иновации, образование и предприемачество“ създава възможности за нови културни функции, съвременни художествени пространства и взаимодействие между култура, образование и технологии.	**2. Икономическа нестабилност и нарастващи разходи.** Инфлационният натиск, разходите за енергия, поддръжка, оборудване и организация на събития могат да затруднят устойчивото функциониране на културните институции и организации.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
3. Утвърден културен календар. Многообразие от фестивали, художествени форуми, традиционни празници и международни събития, сред които Габровският карнавал, Международното биенале на хумора и сатирата, Международният панаир на традиционните занаяти, Дните на камерната музика, Празникът на духовната музика и Международната магична среща „Златна котка“.	**3. Териториални различия в достъпа до култура.** По-голяма концентрация на културни институции и събития в централната градска част и различни възможности за участие в кварталите и малките населени места.	**3. Развитие на творческите индустрии и предприемачеството.** Съчетаване на занаятчийските традиции, съвременния дизайн, дигиталните технологии и индустриалния опит на Габрово за създаване на нови продукти, услуги и професионални възможности.	**3. Несигурност на публичното и проектното финансиране.** Промени в националните и европейските финансови механизми, ограничени възможности за съфинансиране и зависимост от краткосрочни програми могат да възпрепятстват развитието на културните дейности.
4. Значителни инвестиции в културна инфраструктура. Реализирани проекти за обновяване на РЕМО „Етър“, Регионалния исторически музей, Дома на културата „Емануил Манолов“, Младежкия център и други обекти, както и натрупан капацитет за привличане и управление на външно финансиране.	**4. Недостатъчно развити устойчиви механизми за работа с публики.** Необходимост от по-системно проучване на потребностите и интересите на гражданите, проследяване на културното участие и развитие на целенасочени програми за различни възрастови и социални групи.	**4. Международни културни програми и мрежи.** Използване на възможностите на „Творческа Европа“, „Еразъм+“, Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО и други инструменти за финансиране, творчески обмен и професионално развитие.	**4. Недостиг на квалифицирани специалисти и прекъсване на професионалната приемственост.** Демографските промени и конкуренцията на пазара на труда създават риск от затруднения при привличането и задържането на специалисти, включително в традиционните занаяти, музейните, сценичните и техническите професии.
5. Наличие на професионална експертиза и активна творческа общност. Близо 300 заети в културните институти, независими артисти, занаятчии, творчески организации и специалисти с опит в художественото производство, опазването на наследството и организирането на културни дейности.	**5. Ограничени условия за устойчиво развитие на независимия творчески сектор.** Недостатъчно възможности за дългосрочно финансиране, достъп до подходящи пространства, техническо обезпечаване и професионална реализация на авторски проекти.	**5. Развитие на културния туризъм.** По-тясно свързване на музейните институции, фестивалите, занаятите, индустриалното наследство, природните дадености и съвременните художествени практики в разнообразно целогодишно културно предлагане.	**5. Конкуренция между градовете за публики, творци и инвестиции.** По-големите културни центрове и утвърдените туристически дестинации разполагат с предимства при привличането на специалисти, международни събития и финансови ресурси.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
6. Международна разпознаваемост и партньорства. Членство в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО от 2017 г., участие в международни културни проекти и установени контакти с чуждестранни организации и професионални мрежи.	**6. Неравномерно развити професионални компетентности.** Потребност от допълнителни умения в областта на културния мениджмънт, дигиталните технологии, международното сътрудничество, развитието на публики, продуцирането и привличането на финансиране.	**6. Нови възможности за използване на градската среда.** Развитие на крайречните пространства, парковете, квартал „Шести участък“ и обекти на индустриалното наследство като места за културни събития, творческа дейност и обществено взаимодействие.	**6. Ограничения при използването на сгради с потенциал за културни функции.** Разпокъсаната собственост, техническото състояние и необходимите инвестиции могат да затруднят адаптирането на част от индустриалното и архитектурното наследство за съвременни културни дейности.
7. Развита културно-образователна среда. Активно взаимодействие между културните институции, училищата, читалищата, Младежкия център, Астрономическата обсерватория и планетариум и гражданските организации в подкрепа на творческото и личностното развитие.	**7. Недостатъчно разгърнат икономически потенциал на културните и творческите индустрии.** Ограничена свързаност между занаятчийството, съвременния дизайн, творческото предприемачество, технологичния сектор и местните предприятия.	**7. Сътрудничество с образователния и технологичния сектор.** Възможности за съвместни инициативи с Техническия университет – Габрово, училищата, научно-образователните организации и местните предприятия, насочени към иновации, професионални умения и творческо предприемачество.	**7. Промени в потребителските нагласи и културното участие.** Разширяването на дигиталните развлечения и променящите се модели на потребление на културно съдържание могат да повлияят върху посещаемостта и устойчивостта на традиционните културни формати.
8. Натрупан опит в развитието на публики и културни инициативи извън традиционните пространства. Реализирани програми за културно участие в кварталите, съвместни проекти с независими творци и използване на обществени пространства за художествени и общностни дейности.	**8. Непълно използване на културната идентичност в градската среда.** Възможностите за по-видимо присъствие на хумора, занаятите, индустриалното наследство и съвременните изкуства в обществените пространства все още не са разгърнати в достатъчна степен.	**8. Развитие на нови публики и форми на културно участие.** Нарастващото значение на интерактивните, дигиталните и общностните формати създава възможности за привличане на млади хора, семейства и публики извън традиционните културни пространства.	**8. Рискове при реализацията на мащабни инфраструктурни проекти.** Външни административни, финансови и пазарни фактори могат да доведат до забавяне, оскъпяване или промени в обхвата на планираните инвестиции.
9. Богато архитектурно, индустриално и природно наследство. Разнообразни градски и извънградски пространства, които създават условия за културен туризъм, художествени инициативи и съчетаване на наследството със съвременни творчески практики.	**9. Различно техническо състояние и функционалност на културните пространства.** Наличие на обекти с потребности от модернизация, оборудване и адаптиране към съвременните изисквания за културна дейност и достъпност.	**9. Привличане на творци и културни специалисти.** Новите пространства, международните партньорства и възможностите за творчески резиденции могат да насърчат професионалната мобилност, завръщането на специалисти и установяването на нови творчески общности в Габрово.	**9. Нарастващи разходи за устойчиво функциониране на новите културни пространства.** Необходимостта от специализирани екипи, оборудване, техническа поддръжка и качествено програмиране може да създаде допълнителен финансов натиск върху публичните бюджети.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
	10. Недостатъчно систематизирани данни за културния сектор. Ограничена съпоставима информация за заетостта, икономическия принос на творческите индустрии, характеристиките на публиките и дългосрочните резултати от културните програми.	**10. Развитие на междуобщинско и регионално сътрудничество.** Съвместни културни програми, туристически маршрути и партньорства с други градове и общини могат да разширят публиките и обхвата на културните инициативи.	**10. Несигурност на външната среда за международно културно сътрудничество.** Геополитически, икономически и административни ограничения могат да повлияят върху международната мобилност, партньорствата и реализацията на трансгранични културни инициативи.
	11. Необходимост от по-добра обща информационна среда. Недостатъчна интеграция на информацията за културните събития, възможностите за участие и културното предлагане на общината.	**11. Въвеждане на обща система от показатели за оценка на културните дейности и политики, която да подпомага планирането, проследяването на резултатите и вземането на решения.**	
	13. Недостатъчно развита система за събиране и анализ на данни, която да позволява последователно проследяване на качеството, резултатите и въздействието на културните дейности и политики.	**12. Разширяване на международното културно сътрудничество чрез Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО, партньорствата с побратимените градове и други международни мрежи и програми, създаващо възможности за съвместни проекти, творчески обмен и привличане на допълнителни ресурси.**	

ОБОБЩЕНИЕ

SWOT анализът потвърждава, че Габрово разполага със значителен културен потенциал, основан на богато наследство, силни институции, утвърдени събития, професионална експертиза и активна творческа общност. Осъществените инвестиции и предстоящото развитие на нови културни пространства създават благоприятни предпоставки за разширяване на художествената дейност и международното присъствие на града.

Основните предизвикателства са свързани с по-доброто взаимодействие между участниците в културния сектор, устойчивостта на независимата творческа дейност, развитието на професионалните умения и разширяването на културното участие. Значение има постигането на по-равномерно присъствие на културата през цялата година и на територията на цялата община.

Предстоящите инвестиции предоставят възможност за качествена промяна в културната среда, но тяхното дългосрочно въздействие ще зависи от способността на институциите и организациите да развиват съдържателни програми, да привличат публики и да използват ефективно създадените ресурси.

Развитието на творческата икономика, сътрудничеството с образователния и технологичния сектор и активното участие в международни мрежи очертават допълнителни перспективи за утвърждаване на културата като фактор за икономическа активност, обществена свързаност и качество на живот.

Основният стратегически извод е необходимостта от надграждане на съществуващите културни ресурси чрез по-силна свързаност между институциите, творците и общностите, устойчиво професионално развитие и разширяване на възможностите за културно участие. Това е основата, върху която следва да бъдат развити стратегическите цели и направления за периода 2026–2036 г.

3. ВИЗИЯ 2036

През 2036 г. община Габрово е място, което черпи сила от своето наследство и смело създава бъдещето си. Място, в което културата е естествена част от ежедневието, свързва хората и общностите, вдъхновява нови идеи и създава възможности за творчество, образование и професионална реализация. Община, в която културата е една от причините хората да избират да живеят, да творят и да изграждат бъдещето си. Габрово познава своите достойнства, но не се ограничава до тях. Просветната традиция, занаятчийските умения, индустриалното наследство, изобретателността и свободният дух на хумора са част от идентичността на цялата община. Тяхната сила се проявява в способността да вдъхновяват нови форми на изкуство, да свързват творчеството с технологиите и да създават условия за развитие на съвременни професии и творческо предприемачество.

Културният живот не се изчерпва с големите фестивали и събития в общинския център. Той присъства в културните институции и независимите пространства, училищата и читалищата, по улиците и площадите, в кварталите и селата. Местните традиции, природната среда и инициативите на общностите обогатяват културния облик на общината и създават възможности за срещи, открития, учене и творчество през цялата година.

ОТВОРЕНА
Община Габрово е отворена към хората, идеите и новите възможности. Културата е достъпна, разнообразна и приобщаваща, а жителите на града, кварталите и селата имат възможност не само да бъдат публика, но и да творят, да предлагат идеи и да участват в създаването на културния живот. Отвореността означава преодоляване на териториалните и социалните ограничения пред културното участие, подкрепа за различни поколения и общности и готовност за среща с нови художествени форми, творчески експерименти и международни идеи.

СВЪРЗАНА
Община Габрово е свързана чрез културата – между хората, поколенията, населените места, организациите и пространствата. Културните институции, независимите творци, читалищата, образователните организации, бизнесът и гражданските общности си сътрудничат и създават общи инициативи. Занаятите срещат дизайна, изкуствата – технологиите, наследството – съвременното творчество, а градската среда – селата и природата. Международните партньорства, включително чрез Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО и европейските културни мрежи, разширяват възможностите за обмен, творчество и професионално развитие.

УВЕРЕНА
Община Габрово е уверена в своите културни достойнства и в способността си да ги развива и преосмисля. Тази увереност се основава на професионализъм, любопитство, въображение и готовност за промяна. Общината подкрепя таланта, съвременното изкуство, творческата реализация и новите инициативи, като създава условия културните организации и местните общности да развиват своя потенциал. С разпознаваема идентичност, качествено културно съдържание и устойчиви партньорства Габрово утвърждава присъствието си на националната и европейската културна карта.

ТРИ ЖЕЛАНИ ТРАНСФОРМАЦИИ

- ✓ От утвърден културен живот към по-широко участие и нови възможности за култура във всички населени места на общината.
- ✓ От богато културно наследство и активно творчество към нови взаимодействия между изкуствата, технологиите и творческите индустрии.
- ✓ От култура като отделен сектор към култура като неразделна част от развитието на общината.

Кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032, развивана в партньорство с Велико Търново, е възможност за ускоряване на тези промени и за утвърждаване на нов модел на културно развитие. Нейният смисъл надхвърля рамките на една културна година и обхваща цялата община. Независимо от резултата от кандидатстването, подготовката има потенциала да остави трайно наследство – нови партньорства, професионални компетентности, културни програми, по-активно участие на гражданите и по-силни връзки между населените места.

Успехът на община Габрово през 2036 г. се измерва не само с броя на културните събития и обновените пространства, а с промяната, която културата носи в живота на хората – повече възможности за участие и творчество, по-силни общности и привлекателна среда, в която хората избират да живеят, да творят и да останат.

4. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СТРАТЕГИЯТА

Културното развитие на община Габрово до 2036 г. се основава на взаимосвързани принципа, които определят ценностната рамка на стратегията и насочват нейното изпълнение. Те отразяват разбирането за културата като обществено благо, пространство за свободно творчество, източник на знания и идентичност и важен фактор за качеството на живот и развитието на местните общности.

Принципите се прилагат при определянето на приоритети, разработването и финансирането на културни инициативи, управлението на културната инфраструктура и оценката на постигнатите резултати. Тяхната роля е да осигурят последователност между стратегическите намерения и конкретните решения, като същевременно отчитат разнообразието от потребности, ресурси и възможности на територията на цялата община.

4.1. Културни права и достъпност

Разнообразие, приобщаване и териториална справедливост.

Достъпът до култура е основно условие за пълноценно участие в обществения живот. Всеки жител на община Габрово следва да има възможност да се докосва до различни културни форми, да развива своите интереси и способности и да участва в културния живот независимо от възрастта, местоживеенето, социалното положение или индивидуалните си потребности.

Достъпността не се изчерпва с възможността за посещение на културно събитие. Тя включва физическата достъпност на пространствата, финансовата поносимост, наличието на разбираема и навременна информация, както и съобразяването на културното предлагане с потребностите на различни публики. Значение имат възможностите за участие на деца и млади хора, възрастни граждани, хора с увреждания и общности, които по различни причини срещат затруднения при включването си в културния живот.

За община Габрово този принцип има и ясно изразено териториално измерение. Развитието на културните възможности следва да обхваща не само общинския център, но и кварталите и селата, като отчита различията в тяхната инфраструктура, демографски характеристики и местни традиции. Териториалната справедливост не означава еднакви културни програми навсякъде, а създаване на подходящи възможности за участие според особеностите и потребностите на всяка общност.

Прилагането на принципа предполага системно проучване на пречките пред културното участие, адаптиране на съществуващите формати и развитие на партньорства, чрез които културата достига до по-широк кръг хора.

4. 2. Художествена свобода и качество

Независима професионална оценка и пространство за експеримент.

Свободата на художественото изразяване е основно условие за развитието на жизнена, разнообразна и съвременна културна среда. Стратегията утвърждава правото на

творците и културните организации да развиват собствени идеи, да изследват нови теми и художествени форми и да представят различни гледни точки.

Подкрепата за културата следва да се основава на ясни критерии, професионална компетентност и уважение към творческата независимост. При конкурсни и други подходящи механизми за финансиране е необходимо да се осигуряват условия за обективна оценка, участие на компетентни специалисти и предотвратяване на конфликти на интереси. Публичната подкрепа не бива да се обвързва с предпочитания към определен художествен стил или с очакване за еднозначно обществено одобрение.

Качеството на културното съдържание не се определя единствено от посещаемостта, популярността или мащаба на събитията. То включва художествените достойнства, професионалната подготовка, оригиналността на идеята, въздействието върху публиките и приноса към развитието на културната среда. Различните видове културни дейности изискват съобразени с тях подходи за оценка.

Необходимо е да се създава пространство за експеримент, за нови автори и за проекти, чиито резултати не могат да бъдат предварително гарантирани. Именно възможността за творческо търсене, съчетана с професионална отговорност, позволява появата на нови художествени практики и утвърждаването на Габрово като среда за съвременно творчество.

4. 3. Участие и съвместно създаване

Реално включване на хората в културните решения.

Жителите на община Габрово са не само публика и потребители на културни услуги, но и активни участници в създаването на културния живот. Техните идеи, знания, интереси и инициативи са ресурс, който може да обогати културното предлагане и да допринесе за развитието на местните общности.

Принципът на участие предполага възможности за включване на гражданите в различни етапи на културните процеси – от обсъждането на потребностите и формулирането на идеи до подготовката, осъществяването и оценката на конкретни инициативи. Значение има участието на младите хора, местните общности в селата и кварталите, независимите творци и неформалните граждански групи.

Съвместното създаване надгражда традиционните форми на обществено консултиране. То предполага културните организации и гражданите да работят като партньори, като споделят знания, опит и отговорности. Такива подходи могат да се прилагат при разработването на общностни проекти, културни програми, инициативи в публичните пространства и дейности, свързани с местната памет и идентичност.

За да бъде участието действително, а не формално, са необходими достъпни механизми за предложения, открит диалог и обратна връзка. Важно е гражданите да получават информация не само за възможността да изразят мнение, но и за начина, по който техните предложения са разгледани и са повлияли върху взетите решения.

4.4. Партньорство

Сътрудничество между институции, независим сектор, образование, бизнес и общности.

Устойчивото културно развитие изисква обединяване на знания, ресурси и усилия, които надхвърлят възможностите на отделна институция или организация. Партньорството е основен подход за създаване на по-разнообразна културна среда, развитие на нови инициативи и ефективно използване на съществуващия потенциал.

Община Габрово разполага с различни участници в културния живот – културни институции, читалища, независими творци, граждански организации, образователни структури, представители на бизнеса и местни общности. Тяхното сътрудничество създава възможности за обмен на опит, съвместно планиране, споделяне на пространства и оборудване, привличане на допълнителни ресурси и достигане до нови публики.

Особен потенциал имат партньорствата между културата, образованието, науката и технологиите, които могат да насърчат нови форми на творчество и професионална реализация. Съществена е и ролята на бизнеса – както чрез подкрепа за културни инициативи, така и чрез участие в проекти, свързани с творческите индустрии, културния туризъм и развитието на подходящи пространства за културни дейности.

Партньорството предполага равнопоставен диалог, ясно определени роли и уважение към самостоятелността на участниците. То не следва да се свежда до еднократно сътрудничество при организирането на събития, а да се развива като трайна практика за споделяне на идеи, отговорности и резултати.

4.5. Приемственост и новаторство

Наследството е ресурс за нови художествени форми.

Културната идентичност на община Габрово се изгражда върху богато историческо и творческо наследство, което продължава да има значение за съвременното развитие. Просветните традиции, занаятите, индустриалната култура, хуморът, местните обичаи и разнообразните форми на художествено творчество създават отличителен облик и основа за нови идеи.

Приемствеността не означава единствено съхраняване и възпроизвеждане на установени практики. Тя включва предаване на знания и умения между поколенията, осмисляне на тяхната стойност в съвременния контекст и създаване на възможности наследството да бъде интерпретирано чрез нови художествени средства.

Новаторството, от своя страна, не предполага отказ от традициите. Напротив – срещата между наследството и съвременното творчество може да разкрие нови перспективи за развитие на културното съдържание. За Габрово особено значение имат взаимодействията между занаятите и дизайна, изкуствата и технологиите, индустриалното наследство и съвременните творчески практики.

Този принцип насърчава едновременно грижата за материалното и нематериалното културно наследство, подкрепата за съвременните творци и развитието на

експериментални и интердисциплинарни проекти. Така културната идентичност се развива като жива и отворена система, която съхранява своята разпознаваемост и същевременно допуска нови прочити и форми на изразяване.

4. 6. Устойчивост

Ресурсна реалистичност и дългосрочни оперативни модели.

Устойчивостта на културното развитие зависи не само от създаването на нови инициативи и пространства, но и от способността те да бъдат поддържани, развивани и използвани пълноценно във времето. Затова стратегическите намерения следва да бъдат съобразени с наличните ресурси, организационния капацитет и възможностите за дългосрочно финансиране.

Всяка значима инвестиция в културна инфраструктура е необходимо да бъде разглеждана заедно с бъдещия модел на управление, разходите за поддръжка, необходимия персонал и очакваното използване на пространството. Същият подход е приложим и към културните програми – тяхното развитие изисква предвидимост, професионален капацитет и възможности за последователно надграждане.

Финансовата устойчивост предполага разумно съчетаване на общински средства, национални и европейски програми, партньорски ресурси и други допустими източници на подкрепа. Диверсифицирането на финансирането следва да допринася за по-голяма стабилност, без да поставя под съмнение обществения характер на културата и необходимостта от подкрепа за дейности, които не могат да бъдат финансово самоиздържащи се.

Устойчивостта има и социално, професионално и екологично измерение. Тя включва развитие и задържане на квалифицирани специалисти, изграждане на дългосрочни отношения с публиките, отговорно използване на материалните ресурси и прилагане на екологично съобразени практики при организирането на културни дейности.
В този смисъл устойчивото развитие се измерва не само с броя на реализираните проекти, а и с тяхната жизнеспособност, обществена полза и способност да оставят трайни резултати.

4.7. Прозрачност и отчетност

Ясни отговорности, правила и измерими резултати.

Прозрачността и отчетността са основни условия за доверие между местната власт, културните организации, творците и гражданите. Те изискват ясни правила за вземане на решения, достъпна информация за възможностите за подкрепа и последователно проследяване на изпълнението на стратегията.

Разпределението на публични ресурси за културни дейности следва да се осъществява чрез предварително определени и публично достъпни критерии, съобразени с характера на съответния механизъм за финансиране. Важно е да бъдат ясно разграничени отговорностите на институциите, органите за оценка и организациите, които реализират подкрепените инициативи.

Отчетността не се изчерпва с финансовото отчитане или с информацията за проведени събития. Необходимо е постепенно развитие на система от показатели, която позволява да се проследяват културното участие, достъпността, професионалното развитие, партньорствата, използването на инфраструктурата и въздействието на културните дейности върху местните общности.

Оценката следва да съчетава количествени и качествени данни. Наред с броя на събитията, участниците и реализираните проекти е важно да се отчитат удовлетвореността на публиките, включването на нови общности, качеството на партньорствата и устойчивостта на постигнатите резултати.
Периодичното публично представяне на напредъка по стратегията и възможността за обсъждане на резултатите ще подпомагат своевременното адаптиране на мерките към променящите се потребности и условия. По този начин отчетността се превръща не само в задължение за представяне на информация, но и в инструмент за по-добро планиране и управление на културното развитие.

Седемте принципа се допълват взаимно и се прилагат във всички стратегически направления. Те свързват ценностите на стратегията с конкретните решения за културното развитие на община Габрово, като поставят в центъра хората, творческата свобода, сътрудничеството и отговорното управление на обществените ресурси.

5. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАПРАВЛЕНИЯ И МЕРКИ

Културното развитие на Габрово до 2036 г. е насочено към създаване на устойчиви условия, в които културата е неразделна част от ежедневието на хората, допринася за общественото и икономическото развитие и утвърждава общината като привлекателно място за живот, творчество и професионална реализация.
В основата на този стремеж стоят развитието на културния сектор, подкрепата за творчеството и професионалната реализация, разширяването на възможностите за културно участие и укрепването на отличителната културна идентичност на Габрово.
Стратегията разглежда културата в три взаимосвързани измерения:

- **Хора и общности** – по-широк достъп до култура и възможности за активно участие и творчество за жителите на града, кварталите и селата, с особено внимание към младите хора и развитието на техния потенциал.
- **Култура и градско развитие** – свързване на културното наследство, съвременните изкуства и творческите индустрии с развитието на градската среда, местната икономика и качеството на живот.
- **Идентичност и международно присъствие** – утвърждаване на отличителния културен облик на Габрово, разширяване на международните партньорства и активно участие в европейски културни мрежи и Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО.

За постигането на тези намерения са определени **седем стратегически направления**, които обхващат основните области на действие през следващото десетилетие. Всяко от тях има собствен фокус, но заедно изграждат обща рамка за развитие на културата, основана на сътрудничество между културните институции, независимите творци, гражданските организации, образователния сектор, бизнеса и местната власт.
Предвидените мерки насочват усилията към по-ефективно използване на културните ресурси и пространства, развитие на професионалния капацитет, насърчаване на нови инициативи и партньорства и разширяване на възможностите за участие в културния живот.
Конкретните дейности, срокове, отговорности и необходими ресурси за изпълнението им са представени в **Интегрирания план за действие**, който превръща стратегическите намерения в последователна програма за реализация.

5.1. НАПРАВЛЕНИЕ 1: СИЛНА, СВЪРЗАНА И УСТОЙЧИВА КУЛТУРНА ЕКОСИСТЕМА

Стратегическа цел: Да се укрепят културните организации, професионалният капацитет и механизмите за сътрудничество и подкрепа, като се създадат устойчиви условия за развитие на културния сектор в община Габрово.

Културната екосистема на община Габрово обединява културни институции, читалища, независими творци, граждански организации, образователни структури, представители на бизнеса и активни местни общности. Тяхната дейност, професионален опит и творчески потенциал са основа за разнообразния културен живот на общината.
Развитието на тази екосистема изисква надграждане на съществуващите форми на сътрудничество, по-добра координация между участниците и предвидими условия за реализиране на културни инициативи. Значение имат възможностите за професионално развитие, достъпът до ресурси, подкрепата за независимия културен сектор и изграждането на дългосрочни партньорства на местно, национално и международно равнище.

Габрово разполага с разнообразна институционална и културна среда, в която Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“, Художествената галерия „Христо Цокев“, музеите, театрите, Общинският културен институт „Емануил Манолов“ и читалищата имат различни, но взаимно допълващи се функции. Тяхното взаимодействие с независимите творци, образователните организации и местните общности създава възможности за по-широко културно участие и развитие на нови инициативи.

Направлението поставя акцент върху четири взаимосвързани области: устойчиво управление и партньорства, предвидима и прозрачна подкрепа, професионални компетентности и международна свързаност. Предвидените мерки целят да укрепят съществуващия културен потенциал и да създадат условия за съвместни инициативи, обмен на знания и по-ефективно използване на наличните ресурси.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ И ПАРТНЬОРСТВА

Развитие на трайни механизми за взаимодействие между културните институции, независимите творци, читалищата, гражданските организации, образователния сектор, бизнеса и местната власт. Целта е да се насърчат общото планиране, обменът на информация и ресурси и създаването на съвместни инициативи, при запазване на самостоятелността и специфичната роля на всеки участник.

Мярка 1.1.1. Развитие на открита платформа за културно сътрудничество и редовни тематични срещи

Развитие на Културна коалиция „Габрово“ като открита платформа за диалог, обмен на идеи и съвместно планиране между участниците в културния живот на общината. Платформата има за задача да улеснява сътрудничеството, да откроява общи потребности и да създава възможности за разработване на партньорски инициативи.
За координацията на дейността може да се използва малък организационен екип с представители на отдел „Култура, туризъм, протокол и международно сътрудничество“ на Община Габрово, ОКИ „Емануил Манолов“ и независимия културен сектор. Участието на независимите творци и организации следва да се осъществява чрез открит и доброволен механизъм, който гарантира възможност за включване на различни представители на сектора.

Предвижда се провеждане на регулярни тематични срещи, по възможност ежемесечно, посветени на културния календар, развитието на публики, професионалните потребности, използването на културните пространства, партньорствата и новите творчески инициативи. Темите могат да се определят съвместно с участниците според актуалните потребности и възможности.

В зависимост от разглежданите въпроси срещите могат да се провеждат в различни културни пространства – например в Музей „Дом на хумора и сатирата“ при обсъждане на съвременни творчески практики, в Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ по теми, свързани с културното образование и развитието на публики, или в ОКИ „Емануил Манолов“ при планиране на съвместни програми. По този начин културните организации могат да представят своя опит и да участват непосредствено в разработването на партньорски идеи.

Веднъж или два пъти годишно могат да се организират открити представяния на разработените идеи, реализираните партньорства и предстоящите инициативи, които да насърчават участието на по-широк кръг граждани и организации.

Дейността на платформата се свързва със съществуващите и предвидените формати за сътрудничество, включително Работна група за творческа икономика, АВС закуски и Годишен форум за творческа икономика, заложени в Интегрирания план за действие. Целта е тези формати да се допълват, без да се създават паралелни структури с припокриващи се функции.
Културната коалиция има консултативен и партньорски характер и не замества правомощията на местната власт или самостоятелността на културните организации.

Мярка 1.1.2. Ясни механизми за междуинституционална координация и обмен на ресурси
Подобряване на координацията между културните институции и организации чрез регулярна комуникация, съгласуване на възможностите за съвместни дейности и обмен на информация за наличните пространства, технически средства и професионална експертиза.

Предвижда се надграждане на практиките за съвместно планиране на културните инициативи, така че да се улеснява подготовката на събития, да се откриват възможности за партньорства и да се използват по-пълноценно наличните ресурси.

Практическо приложение може да намери сътрудничеството между Художествената галерия „Христо Цокев“, Музей „Дом на хумора и сатирата“, РЕМО „Етър“ и Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ при разработването на изложбени, художествени и образователни програми. Подобни възможности съществуват и между Драматичния театър „Рачо Стоянов“, Кукления театър и ОКИ „Емануил Манолов“ при подготовката на съвместни сценични инициативи и работа с различни публики.
Внимание се отделя на инициативи, които обединяват няколко организации или достигат до различни населени места в общината.

Възможен инструмент е създаването на споделена информационна среда, която да предоставя актуални данни за културни пространства, технически възможности, предстоящи събития и потенциални партньори. Нейният обхват и начин на поддържане следва да бъдат съобразени с административния и организационния капацитет на участниците.
Обменът на ресурси се осъществява на доброволна и договорена основа, при спазване на приложимите правила за управление на публичното имущество, финансовите средства и дейността на съответните организации.

Мярка 1.1.3. Подкрепа за съвместни инициативи на институции, независими творци и общности
Насърчаване на партньорски културни проекти, които обединяват професионалния опит на културните институции, творческия потенциал на независимия сектор и активното участие на местните общности.
Особен акцент се поставя върху включването на независими творци в подготовката и художественото съдържание на утвърдени културни събития и фестивали. Това може да се осъществява чрез открити покани, съвместни продукции, творчески намеси и тематични проекти, при запазване на програмната самостоятелност и отговорностите на организаторите.
Подкрепят се партньорства между културни институции, читалища и граждански организации за развитие на инициативи в кварталите и селата, включително чрез гостуващи програми, общностни проекти и съвместна работа с местни публики.

Възможности за подобно сътрудничество предоставят и характерни за Габрово местности като Градище, Люляци и Узана, където при подходящи условия могат да се реализират културни и образователни инициативи, свързани с природната среда, местната история и творческото участие. Такива формати могат да обединяват професионални културни организации, независими творци и граждански инициативи, без да предполагат изграждането на нова инфраструктура.

Всяко партньорство следва да се основава на ясно определени роли, отговорности и условия за реализация, включително по отношение на авторските права, финансовите ангажименти и използването на ресурси.
Приоритетно значение имат инициативите, които създават трайни връзки между организациите, разширяват културното участие и предоставят възможности за развитие на нови творчески идеи.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. ПРЕДВИДИМА И ПРОЗРАЧНА ПОДКРЕПА
Развитие на ясни, достъпни и устойчиви механизми за подкрепа на културните дейности, които съчетават приемствеността на утвърдените инициативи с възможности за нови творчески проекти. Целта е да се повиши предвидимостта за културните организации, да се разшири достъпът до ресурси и да се насърчи привличането на допълнително финансиране.

Мярка 1.2.1. Развитие на Фонд „Култура“ с публични критерии и отчетност
Надграждане на общинския Фонд „Култура“ като инструмент за подкрепа на разнообразни културни инициативи, развитие на местния творчески потенциал и насърчаване на партньорства между културните организации, независимите творци и местните общности.

Развитието на Фонда следва да осигурява баланс между подкрепата за утвърдени инициативи с доказан принос към културния живот на общината и възможностите за реализиране на нови идеи, експериментални художествени форми и проекти на организации и творци, които досега не са получавали общинско финансиране.

Значение имат прозрачните конкурсни процедури, предварително обявените приоритети и критерии за оценка, ясните изисквания към кандидатите и публичното представяне на резултатите. Оценяването следва да отчита художествените и обществените достойнства на проектите, тяхната реалистичност, очакваните резултати и приноса към стратегическите приоритети на общината.

Предвижда се периодично проследяване на ефективността на Фонда, включително чрез анализ на подкрепените инициативи, участието на различни организации и творци, териториалния обхват и постигнатите резултати. Получената информация може да служи за усъвършенстване на конкурсните условия и приоритетите през следващите години.
Фонд „Култура“ следва да се развива като предвидим и достъпен механизъм, който подкрепя творческото разнообразие и същевременно гарантира отговорно управление на публичните средства.

Мярка 1.2.2. Проучване на допустими форми за многогодишна подкрепа и съфинансиране
Проучване на правните, финансовите и организационните възможности за въвеждане на механизми за подкрепа, които позволяват по-дългосрочно планиране на културни инициативи и развитие на организационния капацитет.

Многогодишната подкрепа би могла да създаде по-голяма предвидимост за културни програми с устойчив характер, периодични събития и инициативи, чиито резултати се развиват в рамките на повече от една календарна година. Възможните модели следва да бъдат разгледани в съответствие с действащото законодателство, бюджетните процедури и правилата за публично финансиране.

Предвижда се проучване и на възможностите за развитие на Фонд „Култура“ като инструмент за съфинансиране на проекти, получили или кандидатстващи за подкрепа по национални, европейски и други допустими програми. Подобен подход може да улесни привличането на външни средства и да разшири възможностите за реализация на по-мащабни и дългосрочни инициативи.

Могат да бъдат разгледани и форми за доброволно участие на партньори от бизнеса и други организации в подкрепа на културни проекти, при ясни правила за управление, прозрачност и предотвратяване на конфликт на интереси.
Въвеждането на конкретни механизми следва да се основава на предварителна оценка на тяхната приложимост, необходимите ресурси и очакваните ползи за културния сектор.

Мярка 1.2.3. Подобряване на достъпа на нови организации и независими творци до ресурси
Създаване на по-благоприятни условия за включване на нови културни организации, независими творци, млади автори и неформални творчески общности в културния живот на общината.

Подобряването на достъпа до ресурси включва навременна и разбираема информация за възможностите за финансиране, условията за кандидатстване, наличните културни пространства и потенциалните партньорства. Внимание се отделя на участници с ограничен административен опит или без изградени организационни структури.
Възможни подходи са провеждането на информационни срещи, консултации по конкурсните процедури, представяне на добри практики и насърчаване на съвместни кандидатури между утвърдени и нови организации.

Разглеждат се и възможности за достъп до подходящи пространства, оборудване и професионална експертиза чрез партньорства с културни институции и други организации, при спазване на установените правила за тяхното използване.

В този контекст могат да се проучат възможности за използване на подходящи пространства в района на „Шести участък“ за временни творчески инициативи, съвместни представяния и работа на независими автори. Подобни дейности следва да се осъществяват при наличие на необходимите условия и със съгласието на съответните собственици или стопанисващи организации.
Целта е да се разшири кръгът на участниците в културния сектор, без да се противопоставят утвърдените организации и новите творчески инициативи.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ
Надграждане на професионалните знания и умения на творците, културните мениджъри, техническите специалисти и организационните екипи чрез обучения, практически обмен и партньорства. Целта е да се укрепи капацитетът на културния сектор за създаване на качествено съдържание, ефективно управление и привличане на нови публики и ресурси.

Мярка 1.3.1. Програми за обучение по културен мениджмънт, продукция, дигитални инструменти и работа с публики
Развитие на възможности за продължаващо професионално обучение и повишаване на квалификацията на хората, ангажирани със създаването, управлението и представянето на културно съдържание в община Габрово.

Обученията следва да се планират въз основа на периодично проучване на потребностите на културните институции, независимите творци, организационните и техническите екипи. Това ще позволи програмите да отговарят на реалните професионални предизвикателства и да надграждат съществуващия опит.

Приоритетни теми са културният мениджмънт, организацията и продукцията на събития, работата с публики, дигиталната комуникация, използването на нови технологии, авторското право, достъпността и устойчивото управление на културни дейности.

Програмите могат да включват практически обучения за използване на изкуствен интелект при подготовката на информационно и образователно съдържание, проучването на публики, превода, организацията на събития и разработването на творчески формати. Работата с тези инструменти следва да бъде съчетана с познаване на ограниченията им, проверка на достоверността на резултатите и спазване на изискванията за авторски права и защита на личните данни.

Обученията могат да се реализират чрез практически работилници, професионални срещи, гостуващи лектори и съвместни програми с образователни и културни организации. ОКИ „Емануил Манолов“ може да бъде една от основните бази за провеждането им, съобразно наличните пространства, технически възможности и организационен капацитет.

Практическият опит на РЕМО „Етър“ в работата със занаятчии, със студенти от Национална художествена академия и ученици от училищата по изкуства, в организирането и провеждането на научни и практически конференции, както и експертизата на Музей „Дом на хумора и сатирата“ в международното културно сътрудничество и съвременните художествени практики, могат да бъдат използвани при разработването на специализирани обучителни формати.
Значение има практическата насоченост на обученията, така че придобитите знания и умения да намират непосредствено приложение в дейността на културните организации и творците.

Мярка 1.3.2. Наставничество, обмен на опит и организационно партньорство
Насърчаване на доброволни форми на професионално сътрудничество между културни организации и специалисти с различен опит, профил и експертиза.
Възможните формати включват наставничество, професионални консултации, обмен на специалисти, съвместни обучения и практически партньорства между утвърдени и нови

организации. Подобни взаимодействия могат да подпомогнат развитието на управленски, организационни и творчески умения и да улеснят реализирането на нови инициативи.

Специално внимание се отделя на възможностите за организационно партньорство между културни институции, читалища, независими творци и граждански организации, включително при разработването на съвместни програми и работата с публики в кварталите и селата.

Например професионалният опит на Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ в библиотечните и образователните дейности може да бъде полезен за съвместни инициативи с читалищните библиотеки. Подобни партньорства могат да подпомогнат обмена на методически знания, разработването на програми за различни възрастови групи и използването на дигитални инструменти. Важно е и сътрудничеството с музеите, които могат да оказват методическа помощ при организиране на събития и представяне на нематериалното наследство.

Принципът на взаимност е водещ – всяка организация може да допринася със специфичен опит, знания и ресурси. Наставничеството не предполага йерархия между участниците, а създаване на среда за професионално учене и сътрудничество.
Възможностите за обмен могат да се развиват и чрез партньорства с организации от други български общини, които имат опит в различни области на културното управление и творческата практика.

Мярка 1.3.3. Подкрепа за проектна подготовка и привличане на външни средства
Подобряване на капацитета на културните организации и независимите творци за разработване, управление и отчитане на проекти, финансирани по национални, европейски и международни програми.

Предвиждат се информационни и практически формати, посветени на възможностите за финансиране, разработването на проектни концепции, планирането на бюджети, изграждането на партньорства и управлението на проектни дейности.
Значение има подкрепата в началните етапи на проектната подготовка, когато организациите имат необходимост от ориентиране в програмните изисквания, идентифициране на подходящи партньори и оценка на реалистичността на своите идеи.

Възможно е организирането на тематични консултации, срещи с експерти и обмен на практически опит между организации, които вече са реализирали проекти с външно финансиране, и такива, които тепърва развиват този капацитет.

Мярката цели постепенно увеличаване на възможностите за привличане на допълнителни ресурси, развитие на по-мащабни партньорски проекти и намаляване на зависимостта от ограничен брой източници на финансиране.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. МЕЖДУНАРОДНА СВЪРЗАНОСТ
Разширяване и задълбочаване на международното културно сътрудничество чрез участие в професионални мрежи, обмен на творци и специалисти и развитие на дългосрочни партньорства. Целта е международните контакти да създават конкретни възможности за местните културни организации, творци и общности и да допринасят за разпознаваемостта на Габрово като активен участник в европейския и световния културен живот.

Мярка 1.4.1. Участие в културни мрежи и съвместни проекти
Развитие на международното присъствие на Габрово чрез активно участие в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО, европейски културни мрежи, професионални платформи и съвместни международни инициативи.

Членството на Габрово в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО в областта на занаятите и народните изкуства предоставя основа за обмен на опит, представяне на местни творчески практики и разработване на партньорски проекти. Тези възможности могат да бъдат надграждани чрез включване на повече местни културни организации, творци и образователни структури.

В този процес Регионалният етнографски музей на открито „Етър“ и местните занаятчийски общности могат да участват в международни инициативи, свързани с традиционните умения, съвременния дизайн и предаването на знания между поколенията.
Насърчава се участието в международни проекти, които съответстват на стратегическите приоритети на общината и имат конкретни резултати за културния сектор – нови творчески продукции, професионални знания, партньорства, достъп до публики и възможности за финансиране.

Значение имат инициативите, които свързват традиционните занаяти и културното наследство със съвременното изкуство, дизайна, технологиите и творческите индустрии.

Мярка 1.4.2. Обмен на творци и професионалисти
Развитие на възможности за международен обмен на творци, куратори, културни мениджъри, технически специалисти и други професионалисти, ангажирани с културния живот на общината.

Обменът може да се осъществява чрез творчески резиденции, професионални посещения, гостуващи лектори, практически работилници, съвместни художествени продукции и участие в международни събития.

Предвижда се международна програма за творчески резиденции, която ще предоставя възможности за развитие на различен тип международни обмени. Нейното реализиране следва да бъде съобразено с наличните организационни, финансови и инфраструктурни условия и с възможностите за привличане на партньори.

Регионалният център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ може да има важна роля в развитието на международния художествен обмен, включително чрез партньорства с чуждестранни културни организации, гостуващи автори и съвместни образователни програми. Възможностите за използване на други подходящи пространства за творчески резиденции и работилници следва да се разглеждат според характера на програмите и необходимите условия за тяхното провеждане.

Важно е международният обмен да бъде двупосочен – както чрез гостувания на чуждестранни творци и специалисти в община Габрово, така и чрез участие на местни професионалисти в програми и инициативи извън страната.

Приоритетно значение имат форматите, които включват работа с местни творци, студенти, ученици и публики и оставят резултати, достъпни за културната общност на общината.

Мярка 1.4.3. Развитие на устойчиви международни партньорства
Надграждане на съществуващите международни контакти на община Габрово и развитие на нови партньорства, основани на общи интереси, взаимност и възможности за дългосрочно сътрудничество.

Значение имат отношенията с градовете от Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО, побратимените градове, европейските културни организации и партньорите, с които Габрово вече развива съвместни инициативи.
Предвижда се систематизиране на съществуващите контакти и идентифициране на възможности за тяхното надграждане чрез съвместни проекти, обмен на специалисти, гостуващи културни програми и участие в международни форуми.

Развитието на партньорствата следва да бъде насочено към конкретни резултати, а не единствено към увеличаване на броя на международните контакти. Устойчивото сътрудничество предполага последователност, ясно определени общи интереси и възможности за включване на местни културни организации и творци.

Кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032, развивана в партньорство с Велико Търново, предоставя допълнителни възможности за разширяване на международните връзки, изграждане на европейски партньорства и създаване на съвместно културно съдържание с дългосрочен потенциал.

ОЧАКВАН ПРИНОС НА НАПРАВЛЕНИЕТО
Изпълнението на мерките ще допринесе за по-устойчива и свързана културна екосистема в община Габрово, в която организациите и творците разполагат с повече възможности за професионално развитие, партньорства и достъп до ресурси.

Очакваните резултати включват по-добра координация между участниците в културния живот, развитие на съвместни инициативи, по-предвидими и прозрачни механизми за подкрепа, повишен капацитет за привличане на външно финансиране и по-активно международно сътрудничество.

В дългосрочен план направлението цели укрепване на професионалната и организационната основа на културния сектор, така че съществуващият потенциал да се развива последователно и да допринася за културния живот и качеството на живот в цялата община.

5.2. НАПРАВЛЕНИЕ 2: КУЛТУРНА ИКОНОМИКА – ТВОРЧЕСТВО, ДИЗАЙН, ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Стратегическа цел: Да се развие творческата икономика като поле за нови идеи, продукти и професионална реализация.

Община Габрово притежава отличителни предпоставки за развитие на културна и творческа икономика, основана на занаятчийските традиции, индустриалното наследство, техническите знания и предприемаческия дух. Тези ресурси създават възможности за развитие на съвременни творчески продукти, услуги и професионални дейности, които допринасят както за културния живот, така и за местната икономика.

Творческата икономика обхваща значително по-широк кръг от дейности от традиционните занаяти и културния туризъм. Тя включва продуктов и графичен дизайн, архитектура, фотография, визуални и аудиовизуални изкуства, сценография, дигитално съдържание и други области, в които творческите умения, оригиналните идеи и интелектуалната собственост са основен ресурс. Развитието им създава възможности за нови професии, самостоятелна заетост, малки творчески предприятия и сътрудничество с производствения и технологичния сектор.

Изкуственият интелект разширява възможностите за проектиране, визуализация, създаване на аудиовизуално съдържание и разработване на интерактивни продукти. За Габрово тези инструменти могат да намерят приложение в съвместни проекти между творци, дизайнери, технологични специалисти и местни предприятия, които свързват занаятчийските умения и индустриалния опит със съвременните технологии. Подобни взаимодействия могат да насърчат нови авторски продукти и професионална реализация при зачитане на интелектуалната собственост и творческия принос.

Важна за община Габрово е връзката между традиционните занаяти и съвременния дизайн. Членството на Габрово в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО в областта на занаятите и народните изкуства от 2017 г. предоставя възможности за международен обмен, професионални партньорства и представяне на местната авторска продукция. Регионалният етнографски музей на открито „Етър“, със своята експертиза в опазването и практикуването на традиционните занаяти, има съществена роля за предаването на знания и умения и за развитието на съвместни инициативи между майстори, художници и дизайнери.

Допълнителен потенциал предоставят Техническият университет – Габрово, местните предприятия, културните организации и възможностите за развитие на пространства за творчество и иновации. Тяхното взаимодействие може да създаде условия за разработване на прототипи, експериментални продукти и нови приложения на традиционни материали и съвременни технологии.

Габровският карнавал също представлява значим ресурс за развитие на творческата икономика. Неговата подготовка обединява сценография, костюмография, дизайн, изработка на художествени конструкции, визуални изкуства и технически дейности. Развитието на тези умения и партньорства извън рамките на самото събитие може да разшири възможностите за професионална реализация на местни творци, занаятчии и специалисти.

Направлението е насочено към създаване на по-благоприятни условия за творческо предприемачество, сътрудничество между различни професионални области, достъп до пространства и оборудване и представяне на авторски продукти и услуги. Четирите специфични цели обхващат творческите умения и предприемачеството, взаимодействието между занаяти и дизайн, инфраструктурата за творчество и развитието на устойчиви пазарни модели.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. ТВОРЧЕСКИ УМЕНИЯ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
Развитие на предприемаческите и професионалните умения в културния и творческия сектор и насърчаване на взаимодействието между творци, дизайнери, занаятчии, образователни организации и предприятия. Целта е творческите идеи да получават повече възможности за практическо приложение, развитие на продукти и услуги и устойчива професионална реализация.

Мярка 2.1.1. Обучения и менторство за творчески предприемачи
Развитие на практически обучения и наставнически формати, насочени към творци, занаятчии, дизайнери и представители на малки творчески предприятия, които желаят да развиват самостоятелна професионална или предприемаческа дейност.

Обученията могат да обхващат разработване на бизнес модели, ценообразуване, представяне и продажба на авторски продукти, дигитален маркетинг, електронна търговия, управление на интелектуалната собственост и изграждане на професионални партньорства. Съдържанието следва да се определя според конкретните потребности на участниците и особеностите на различните творчески дейности.

Особено полезни са практически формати, в които участниците работят върху собствени идеи и получават обратна връзка от специалисти по дизайн, предприемачество, производство, комуникации и пазарна реализация.

Наставничеството може да се развива чрез партньорства с местни предприятия, предприемачи, образователни организации и утвърдени професионалисти от творческия сектор. Практически примери и експертиза могат да предоставят майстори и автори, свързани с Регионалния етнографски музей на открито „Етър“, както и представители на местни дизайнерски и производствени предприятия. Подобен подход ще улесни прехода от творческа идея към самостоятелна дейност и ще насърчи обмена на знания между различни поколения и професионални общности.

Мярката допълва програмите за професионално развитие в Направление 1, като поставя специфичен акцент върху предприемачеството, икономическата реализация и устойчивостта на творческата дейност.

Мярка 2.1.2. Свързване на творци, занаятчии, дизайнери, ТУ – Габрово и предприятия
Насърчаване на партньорства между представители на културния и творческия сектор, Техническия университет – Габрово, местните производствени предприятия и организации, които работят в областта на иновациите и предприемачеството.

Габрово има възможност да развива отличителен модел на сътрудничество, основан на съчетаването на художествено мислене, занаятчийски умения, инженерни знания и

производствен опит. Подобно взаимодействие може да доведе до нови приложения на традиционни материали и техники, съвременни дизайнерски решения, експериментални изделия и технологично подпомогнати творчески продукти.

Предвижда се насърчаване на тематични срещи, съвместни работилници, практически задачи и партньорски разработки, в които творци, студенти, преподаватели, инженери и представители на бизнеса работят по конкретни идеи.

Регионалният етнографски музей на открито „Етър“ може да допринася със знания за традиционните материали и технологии, а Техническият университет – Габрово и местните предприятия – с техническа експертиза, възможности за проектиране и производствени решения.

Практическо приложение на подобни партньорства може да се търси и в подготовката на Габровския карнавал – чрез съвместно разработване на сценографски решения, художествени конструкции, костюми, механизми и други елементи, които изискват едновременно творчески и технически умения. В този процес могат да се включват и ученици от професионалните гимназии, съобразно техните специалности и образователни програми.
Целта е да се създадат устойчиви връзки между културния и производствения сектор, които да насърчават нови професионални възможности и да подкрепят развитието на местната творческа икономика.

Мярка 2.1.3. Подкрепа за прототипиране, представяне и развитие на нови продукти
Създаване на възможности за разработване, изпробване и усъвършенстване на творчески продукти и услуги чрез достъп до професионални знания, техническа експертиза и подходящи партньорства.

Значение има етапът между възникването на творческата идея и нейната реализация. За много самостоятелно работещи творци и малки предприятия разработването на прототип, тестването на материали и технологии или изработването на първа продуктова серия изискват ресурси, които трудно могат да бъдат осигурени индивидуално.

Мярката насърчава практически формати за прототипиране, дизайнерски работилници, съвместни разработки с предприятия и възможности за представяне на резултатите пред професионални общности, потенциални партньори и публики.
Подкрепата може да обхваща не само материални изделия, но и творчески услуги, дигитални продукти, сценографски решения, визуални концепции и други разработки с потенциал за професионално приложение.

Възможностите за реализация следва да се търсят чрез съществуващите културни, образователни и технологични ресурси, включително експертизата и подходящото оборудване на Техническия университет – Габрово и местните предприятия, както и чрез бъдещи пространства за творчество и иновации, без да се създават дублиращи се структури.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ И СЪВРЕМЕНЕН ДИЗАЙН

Развитие на нови възможности за творческо взаимодействие между носителите на традиционни занаятчийски умения, съвременните дизайнери и художници. Целта е занаятчийското наследство да се развива като жива професионална практика и източник на нови художествени и приложни решения, като същевременно се съхраняват неговата автентичност и специфични знания.

Мярка 2.2.1. Резиденции и лаборатории за съвместна работа на майстори и дизайнери

Развитие на творчески резиденции, практически лаборатории и съвместни работилници, които предоставят възможности за продължителна работа между майстори на традиционни занаяти, художници, дизайнери и специалисти от други професионални области.
РЕМО „Етър“, МАИР „Боженци“ и Регионалният център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ могат да бъдат организатори и/или партньори при разработването на подобни формати, съобразно своята специфика и капацитет. Възможно е включването и на читалища и местни занаятчийски общности, когато това съответства на характера на инициативите.
Резиденциите могат да включват изучаване на традиционни техники, експерименти с материали, съвместно проектиране и създаване на авторски изделия и художествени произведения. Значение има възможността участниците да обменят знания и да търсят нови приложения на традиционните умения, без да се обезличава тяхната културна стойност.

Мярката може да се свърже с предвидената в Интегрирания план за действие „Международна програма за творчески резиденции и обмен“, като използва контактите на Габрово в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО.
Важен резултат от подобни формати е не само създаването на нови продукти, но и предаването на знания между поколенията, документирането на практически умения и изграждането на трайни професионални връзки.

Мярка 2.2.2. Развитие на качествени творчески продукти и подходящ знак за произход „Създадено в Габрово“

Развитие на инициативата „Създадено в Габрово“ като възможност за повишаване на разпознаваемостта на местната авторска продукция и за подкрепа на творци, занаятчии, дизайнери и малки творчески предприятия.

Предвижда се проучване на подходящ модел за общ знак за произход и представяне на продукти, създадени на територията на община Габрово. При разработването му следва да се определят ясни критерии за местен произход, авторство, качество и условия за използване, както и подходящ механизъм за управление и контрол.
Знакът може да обединява разнообразни творчески продукти – занаятчийски изделия, авторски дизайн, художествени предмети, текстил, керамика, продукти с приложение на съвременни технологии и други форми на местно творчество.

Необходимо е инициативата да не се ограничава до визуално обозначение. Нейната стойност зависи от възможностите за представяне на авторите, разказване на историята на продуктите, създаване на партньорства и достигане до нови публики и пазари.

Развитието на „Създадено в Габрово“ може да се осъществява в сътрудничество с културни институции, туристически организации, местни производители и търговски партньори. Регионалният етнографски музей на открито „Етър“ и Музеят на архитектурно-историческия резерват „Боженци“ могат да бъдат партньори при представянето на продукти, свързани със занаятчийските традиции и местното наследство, когато това съответства на техните функции и правила за дейност.
Необходимо е да се спазват приложимите изисквания за защита на интелектуалната собственост и обозначаване на произхода.

Целта е инициативата да допринася за разпознаваемостта на местното творчество и за устойчивата професионална реализация на неговите автори.

Мярка 2.2.3. Използване на Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО за обмен и видимост

Надграждане на участието на Габрово в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО чрез инициативи, които свързват занаятчийското наследство със съвременния дизайн, творческото предприемачество и международното професионално сътрудничество.
Членството в Мрежата предоставя възможности за обмен на знания, представяне на местни творчески практики и развитие на съвместни проекти с градове, които работят в областта на занаятите и народните изкуства, както и с представители на други творчески направления.

Натрупаният международен опит, включително домакинството на Годишната среща на подмрежата „Занаяти и народни изкуства“ през 2026 г., създава основа за по-целенасочено включване на местни майстори, дизайнери, творчески предприемачи и културни организации в международни инициативи.

Насърчават се съвместни изложби, професионални срещи, дизайнерски лаборатории, гостуващи представяния и обмен на добри практики, които предоставят възможности за развитие и популяризиране на местната авторска продукция. Партньорството с Регионалния етнографски музей на открито „Етър“ може да осигури пряка връзка между международния обмен и практикуването на традиционните занаяти в Габрово.

За разлика от общите международни партньорства, разгледани в Направление 1, тук акцентът е върху конкретния принос на международното сътрудничество към развитието на занаятите, дизайна, творческите продукти и професионалните възможности.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.3. ПРОСТРАНСТВА И ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ТВОРЧЕСТВО

Подобряване на условията за практическа творческа дейност чрез проучване и развитие на възможности за достъп до подходящи работни пространства, специализирано оборудване и професионална експертиза. Целта е да се подкрепят художествените експерименти, прототипирането, съвместната работа и развитието на малки творчески предприятия, като се използва ефективно съществуващата и планираната инфраструктура.

Мярка 2.3.1. Споделени творчески пространства

Проучване на възможностите за развитие на споделена творческа среда, в която художници, дизайнери, занаятчии, студенти и малки творчески предприятия могат да използват подходящо оборудване и да работят съвместно по художествени и приложни проекти.
Подобна среда може да включва възможности за работа с различни материали, дигитално проектиране, триизмерно моделиране, прототипиране и изработване на експериментални продукти.

За Габрово е важно съобразяването на тази идея с развитието на материалната база на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“, както и с възможностите за споделени творчески дейности в района на „Шести участък“.

Тези пространства могат да имат различни, взаимно допълващи се функции – от художествени експерименти и представяне на съвременно изкуство до практически работилници и съвместни разработки.

Преди вземането на решение за конкретен модел е необходимо да се проучат потребностите на потенциалните ползватели, наличната инфраструктура, възможностите за партньорства с Техническия университет – Габрово и предприятията, необходимото оборудване, условията за безопасност и разходите за управление и поддръжка.

Споделената творческа среда би могла да има приложение и при подготовката на Габровския карнавал, като предоставя възможности за работа по макети, декори, костюми, художествени конструкции и други продукции.
Водещ принцип е използването и надграждането на наличния потенциал, без изграждане на нови структури, които дублират съществуващи или планирани функции.

Мярка 2.3.2. Възможности за временна работа в подходящи пространства
Насърчаване на временни и гъвкави форми за използване на подходящи пространства за творческа работа, подготовка на проекти, художествени експерименти и представяне на резултатите.

Възможностите могат да обхващат помещения в културни и образователни институции, читалища, подходящи общински пространства и частни обекти, чиито собственици проявяват интерес към сътрудничество с творческия сектор.
Подобен подход може да подпомогне творци и малки организации, които имат необходимост от пространство за ограничен период, без да разполагат с възможност за постоянно ателие или работилница.

Особен потенциал имат партньорствата за временно използване на неизползвани или недостатъчно използвани помещения, включително в бивши индустриални сгради, когато тяхното състояние и предназначение позволяват провеждането на творчески дейности. Възможностите в района на „Шести участък“ могат да бъдат разглеждани в този контекст, без да се предпоставя наличието на конкретни свободни обекти или готовност за предоставянето им.

Прилагането на мярката изисква съгласие на собствениците или стопанисващите организации и ясни договорености относно достъпа, отговорностите, безопасността, разходите и условията за използване на съответните пространства.
Целта е да се разширят практическите възможности за творческа работа чрез гъвкави партньорства, без необходимост от значителни първоначални инвестиции.

Мярка 2.3.3. Достъп до техника, материали и професионална експертиза
Развитие на възможности за споделен достъп до специализирана техника, материали и професионални знания, необходими за разработването и реализацията на творчески проекти.

Мярката е насочена към преодоляване на част от практическите затруднения, които срещат независимите творци, занаятчиите и малките творчески предприятия при работа с оборудване, изискващо значителни инвестиции или специализирани умения.
Възможен подход е създаването на партньорства с културни и образователни институции, Техническия университет – Габрово и местни предприятия за използване

на налична техника, консултации със специалисти и съвместна работа по конкретни разработки.

Особено значение за развитието на тази мярка има предвидената специализирана инфраструктура на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“. Планираните работилници за обработка на метал и дърво, отливки, керамика и стъкло, графика, текстил, фотография и видео, както и пространствата за дигитално производство (Fab Lab) и медийни технологии (Media Lab), ще създадат условия за реализация на разнообразни художествени и дизайнерски проекти.

Развитието на този комплекс има потенциал да утвърди Габрово като значим център за художествена продукция, който предоставя достъп до съвременни технологии, материали и професионална експертиза. Наред с подкрепата за местните творци и малките предприятия в творческия сектор, подобна инфраструктура може да привлича художници, дизайнери и творчески екипи от България и чужбина, насърчавайки професионалния обмен и международното сътрудничество.

Достъпът може да включва техническа помощ при проектиране и прототипиране, работа с материали, използване на дигитални инструменти, изработка на отделни компоненти и други услуги, съобразени с възможностите на партньорите. При проекти, свързани с традиционните занаяти, могат да се използват и знанията на майстори и специалисти, работещи с Регионалния етнографски музей на открито „Етър“.

Необходимо е да бъдат определени ясни условия за използване на оборудването, безопасност, отговорности, разходи и защита на интелектуалната собственост.
Мярката допълва развитието на споделените творчески пространства, като поставя акцент върху достъпа до конкретни ресурси и експертиза, независимо дали те са съсредоточени на едно място или са разпределени между различни партньорски организации.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.4. ПАЗАРИ И УСТОЙЧИВИ МОДЕЛИ

Развитие на възможности за представяне, популяризиране и реализация на местни творчески продукти и услуги чрез партньорства с бизнеса, културните организации и туристическия сектор. Целта е да се подкрепят устойчиви модели за професионална дейност, които позволяват на творците и малките творчески предприятия да развиват своята работа в община Габрово.

Мярка 2.4.1. Партньорства с местен бизнес и културни организации

Насърчаване на сътрудничеството между творци, дизайнери, занаятчии, местни предприятия, културни институции и организации от туристическия и търговския сектор за развитие и реализация на творчески продукти и услуги.
Партньорствата могат да включват съвместни продуктови разработки, дизайнерски решения за местни предприятия, авторски изделия за културни и туристически обекти, сценографски и визуални продукции, както и други форми на творческа дейност с практическо приложение.

Възможности за подобно взаимодействие предоставят Регионалният етнографски музей на открито „Етър“, Музеят на архитектурно-историческия резерват „Боженци“, Домът на хумора и сатирата и други културни институции, които могат да бъдат партньори при представянето на авторски продукти, свързани с техния профил и

културно съдържание. Сътрудничеството следва да бъде съобразено с основните им функции и установените правила за дейността им.

Важно значение има създаването на устойчиви професионални отношения, при които творческият труд се оценява справедливо, а условията за възлагане, производство и реализация са ясно определени.
Развитието на подобни партньорства може да разшири приложението на творческите умения в местната икономика и да създаде нови възможности за професионална заетост и предприемачество.

Мярка 2.4.2. Събития за представяне на творчески продукти и услуги

Развитие на възможности за публично и професионално представяне на местни творчески продукти, авторски изделия, дизайнерски разработки и услуги чрез подходящи събития и партньорски формати.
Представянето може да се осъществява чрез тематични изложби, дизайнерски и занаятчийски базари, демонстрации, професионални срещи, творчески форуми и участия в утвърдени културни събития.

Значение има използването на съществуващия културен календар и разпознаваемите събития в общината. Габровският карнавал предоставя възможности за представяне на сценографски, дизайнерски и други творчески разработки, а Международният панаир на традиционните занаяти в Регионалния етнографски музей на открито „Етър“ – за срещи между майстори, автори, публики и потенциални партньори.
Инициативата „Създадено в Габрово“ може да предостави обща рамка за представяне на местната авторска продукция, като свързва отделните събития и участници чрез разпознаваема идентичност.

Насърчава се участието и в подходящи национални и международни професионални форуми, които предоставят възможности за нови контакти и пазарна реализация.
Целта е събитията да не бъдат само повод за еднократно представяне, а да създават условия за последващи професионални контакти, поръчки, партньорства и развитие на нови продукти и услуги.

Мярка 2.4.3. Проследяване на устойчивостта на подкрепените инициативи

Развитие на подходи за проследяване на резултатите и дългосрочната устойчивост на инициативите, подкрепени в рамките на направлението, с цел по-добро планиране и ефективно използване на ресурсите.
Оценката следва да отчита не само броя на реализираните събития, разработените продукти или участниците в обучения, но и последващото развитие на творческите дейности.

Възможни показатели са броят на новите продукти и услуги, създадените професионални партньорства, продължаващите предприемачески инициативи, привлечените външни ресурси и възможностите за професионална реализация на участниците.
При подходящи условия може да се събира и обобщена информация за пазарното развитие на подкрепените инициативи, включително реализирани поръчки, нови клиенти и разширяване на професионалната дейност, при спазване на изискванията за защита на търговската и личната информация.

Проследяването следва да бъде съобразено с мащаба на проектите и да не създава непропорционална административна тежест за малките организации и самостоятелно работещите творци.
Получените резултати ще подпомагат усъвършенстването на механизмите за подкрепа и определянето на бъдещите приоритети за развитие на творческата икономика.

ОЧАКВАН ПРИНОС НА НАПРАВЛЕНИЕТО
Изпълнението на мерките ще допринесе за развитие на нови творчески продукти и услуги, разширяване на професионалните възможности и по-тясно взаимодействие между културния сектор, образованието, технологиите и местната икономика.

Очаква се укрепване на партньорствата между занаятчии, дизайнери, творци и предприятия, създаване на повече възможности за практическо приложение на творческите умения и повишаване на разпознаваемостта на местната авторска продукция.

В дългосрочен план направлението цели утвърждаване на община Габрово като среда, в която културното наследство, съвременното творчество, техническите знания и предприемачеството създават условия за професионална реализация, икономическа активност и устойчиво развитие на творческия сектор.

5.3. НАПРАВЛЕНИЕ 3: ДИНАМИЧНИ ОБЩНОСТИ – КУЛТУРА, УЧАСТИЕ И МЕСТНА ЖИЗНЕНОСТ

Стратегическа цел: Да се разшири културното участие в кварталите, селата и местните общности.

Културата има съществено значение за качеството на живот, чувството за принадлежност и жизнеността на местните общности. Тя създава възможности за общуване, творчество и споделени преживявания, укрепва връзките между поколенията и допринася за привлекателността на населените места. Нейното въздействие се проявява не само чрез културните институции и организираните събития, но и чрез инициативите на самите жители, местните традиции и начина, по който хората използват обществените пространства.

Община Габрово разполага с богата и разнообразна културна среда, изградена от професионалните културни институции, народните читалища, образователните организации, независимите творци и активните местни общности. Тяхната дейност създава основа за развитие на културното участие както в общинския център, така и в кварталите и селата.

Важна особеност на общината е съчетаването на културно-историческо наследство, градска среда и природни дадености. Наред с традиционните културни пространства, местностите Градище, Узана и Люляци, поречието на река Янтра, парковете и обществените пространства предоставят различни възможности за културни, образователни и общностни инициативи. Тяхното използване може да допринесе за развитието на форми на участие, които свързват културата с природата, местната история, активния начин на живот и съвременните художествени практики.

Културните потребности и възможностите за участие се различават в отделните населени места. Разстоянията, транспортната свързаност, състоянието на инфраструктурата, достъпът до информация и индивидуалните възможности на жителите влияят върху участието в културния живот. Значителна част от професионалните културни институции са съсредоточени в град Габрово, което предполага развитие на допълващи се подходи за достигане до различните общности.

В основата на направлението стои разбирането, че кварталите и селата не са само места за провеждане на гостуващи събития. Те притежават собствена история, културни традиции, активни хора и пространства с потенциал за обществен живот. Затова развитието на културното участие следва да съчетава достъпа до професионално културно съдържание с подкрепа за местните инициативи, съвместно създаване на културни събития и развитие на партньорства.

Направлението обхваща четири взаимосвързани области: териториален достъп, читалища и местни партньорства, памет и съвременно участие, приобщаване и устойчивост. Чрез тях се цели по-пълноценно използване на съществуващия културен потенциал и разширяване на възможностите за участие в цялата община.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ДОСТЪП

Разширяване на възможностите за културно участие в кварталите и селата чрез развитие на гостуващи програми, подкрепа за местни инициативи и по-добро познаване на потребностите на различните общности. Целта е културното предлагане да бъде съобразено с особеностите на населените места, като се създават условия както за достъп до професионално културно съдържание, така и за активно творчество по места.

Мярка 3.1.1. Програма „25 км култура“ за културни инициативи в периферните територии

Развитие на програмата „25 км култура“ като мрежа от културни инициативи и партньорства, насочени към кварталите, селата и по-отдалечените населени места на община Габрово.

Програмата съчетава представянето на професионално културно съдържание с подкрепа за инициативи, предложени и разработени от местните общности. Тя може да включва концерти, театрални представления, изложби, творчески работилници, срещи с автори, образователни дейности и събития, свързани с местното наследство и традиции.

Основен подход е съвместното планиране с читалищата, местните организации, кметствата и активните жители. При определянето на инициативите се отчитат интересите на общността, наличните пространства, възможностите за участие на различни поколения и съществуващият културен календар.

Програмата предоставя възможности за по-активно включване на професионалните културни институции. Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ може да участва с литературни срещи, четения и образователни инициативи; Регионалният исторически музей и Националният музей на образованието – с тематични изложби, срещи и програми, свързани с местната история и просветните традиции; Художествената галерия „Христо Цокев“ – с творчески ателиета и представяне на изобразителното изкуство.

При планирането на програмата могат да се използват съществуващите читалищни и обществени пространства в села като Яворец, Драгановци, Гъбене и Враниловци, съобразно местната инициатива и конкретните условия. Това би позволило гостуващите програми да се свързват с дейността на читалищата и да допълват вече утвърдените местни културни прояви.

Внимание се отделя на инициативите, предложени от самите жители. За тяхното осъществяване могат да се използват подходящи механизми за организационна, експертна или финансова подкрепа, включително партньорства с професионални творци и културни институции.
Програмата може да надгражда опита от инициативи като „Приеми ме на село“ и Village Camp, които създават възможности за общуване между поколенията, опознаване на местните традиции и активно участие в живота на селата.

Реализацията на „25 км култура“ следва да допълва дейността на читалищата и местните организации, без да замества техните самостоятелни програми. Водещият стремеж е създаването на трайни културни връзки между населените места и по-широки възможности за участие на жителите.

Мярка 3.1.2. Мобилни и гостуващи културни формати

Развитие на мобилни и гостуващи културни програми, които позволяват професионално културно съдържание да достига до различни населени места и общности, включително там, където няма постоянна специализирана културна инфраструктура.

Възможните формати включват камерни театрални и музикални продукции, пътуващи изложби, литературни срещи, музейни и образователни програми, творчески ателиета и други дейности, които могат да бъдат адаптирани към различни пространства и публики.

Драматичният театър „Рачо Стоянов“, Държавният куклен театър – Габрово, Габровският камерен оркестър, Оркестър „Габрово“ и Детският фолклорен ансамбъл „Габровче“ могат да бъдат партньори при разработването на подходящи гостуващи програми. Участието им следва да бъде съобразено с художествената специфика, техническите изисквания, професионалните ангажименти и възможностите на съответните организации.
Значение имат формати, които могат да се реализират извън традиционните културни пространства – в читалищни салони, училищни дворове, паркове, площади и други подходящи обществени места.

Националната астрономическа обсерватория и планетариум – Габрово също предоставя възможности за развитие на инициативи, които свързват науката, културата и образованието. Тематични срещи, образователни програми и съвместни проекти с творци и културни организации могат да обогатят културното предлагане и да привлекат нови публики. Подходящи формати могат да се реализират както в самия Планетариум, така и чрез партньорства с училища, читалища и местни общности.

Природните и историческите пространства на общината предоставят допълнителни възможности за развитие на културни инициативи. Узана може да бъде среда за

съчетаване на изкуства, екологично образование и творчески занимания сред природата, а местността Градище – за културно-образователни формати, свързани с археологическото наследство и опознаването на местната история. Поречието на река Янтра предлага възможности за художествени намеси, младежки инициативи и събития на открито, които свързват културата с градската среда.

Подходящи инициативи могат да се развиват и в района на Соколския манастир, когато техният характер е съобразен с духовното и историческото значение на мястото, установения режим на ползване и необходимите съгласувания.
Използването на тези пространства следва да се съобразява с техния статут, екологичните изисквания, безопасността, достъпността и необходимата организация.
Важно е гостуващите програми да не бъдат единствено еднопосочно представяне на културно съдържание, а да включват възможности за срещи с творци, практически занимания и участие на местните общности.

Мярката допълва „25 км култура“, като поставя конкретен акцент върху мобилността на културните организации и адаптирането на професионални продукции към различни условия.

Мярка 3.1.3. Карта на културните потребности и бариерите пред участието

Разработване и периодично актуализиране на информационна основа за културните ресурси, потребности и възможности за участие в отделните квартали и населени места на община Габрово.

Картографирането може да обхваща съществуващите културни пространства, читалища, местни организации, самодейни състави, активни граждански групи, културни инициативи и подходящи места за провеждане на събития.

Наред с традиционната културна инфраструктура следва да се отчитат и възможностите, които предоставят обществените и природните пространства – паркове, площади, крайречни зони и местности като Градище, Люляци и Узана. Тяхното включване в информационната основа не предполага, че всички са подходящи за еднакъв тип културни дейности, а позволява да се оценят конкретните им характеристики и ограничения.

Картата следва да отразява не само наличните ресурси, но и потребностите на жителите, включително основните затруднения пред културното участие – разстояние, транспорт, финансови ограничения, физическа достъпност, недостатъчна информация или липса на подходящи за определени публики формати.

Проучването може да се осъществява чрез анкети, срещи с местните общности и разговори с читалищни дейци, културни организации, училища и представители на различни възрастови групи.

Получената информация ще подпомага планирането на гостуващи програми, насочването на подкрепата и определянето на приоритети за развитие на културните пространства.
Картата следва да се развива поетапно, като използва съществуващи данни и информационни ресурси и се актуализира според установените потребности.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. ЧИТАЛИЩА И МЕСТНИ ПАРТНЬОРСТВА

Укрепване на ролята на народните читалища като културни и общностни средища и развитие на партньорствата им с професионалните културни институции, образователните организации и местните инициативни групи. Целта е да се подкрепи разнообразието на читалищната дейност, да се разширят възможностите за културно участие и да се насърчи обменът на знания, програми и ресурси.

Мярка 3.2.1. Развитие на читалищата като местни културни центрове

Подкрепа за развитието на народните читалища като пространства за култура, образование, творчество и общностен живот, които съчетават съхраняването на местните традиции с възможности за съвременни инициативи и участие на различни поколения.

Читалищната мрежа на територията на община Габрово, обединяваща 37 народни читалища, представлява значим културен и обществен ресурс. Всяко читалище има собствена история, дейност, материална база и връзка с местната общност, поради което подходите за подкрепа следва да отчитат неговите конкретни потребности и възможности.

Насърчава се развитието на разнообразни дейности – самодейно творчество, образователни инициативи, работа с деца и млади хора, представяне на местното наследство, творчески работилници, литературни срещи и съвременни културни формати.

Значение има възможността читалищата да привличат нови участници, да развиват партньорства с училища, културни институции и местни организации и да предоставят пространство за инициативи на самите жители.

Подкрепата за материалната база и техническите възможности следва да се планира според състоянието на сградите, интензивността на тяхното използване и реалните потребности на общностите. В този контекст значение имат и планираните инвестиции в читалищната инфраструктура в населени места като Яворец, Драгановци и Гъбене, както и възможностите за развитие на културни и обществени дейности в Дома на културата във Враниловци.

Водещ принцип е зачитането на самостоятелността на читалищата и тяхната роля като организации, които определят своите програми и приоритети в съответствие със законовата рамка и интересите на местните общности.

Мярка 3.2.2. Обмен на програми, ресурси и умения между читалища и професионални институции

Развитие на устойчиво сътрудничество между народните читалища, професионалните културни институции и други организации чрез обмен на програми, професионален опит, технически възможности и успешни практики.

Габрово разполага с разнообразни културни институции, чийто професионален капацитет може да допринася за обогатяването на читалищната дейност. Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ може да подкрепя инициативи за насърчаване на

четенето, библиотечната дейност и работата с различни възрастови групи. Националният музей на образованието и Регионалният исторически музей могат да участват в образователни програми и проекти за представяне на местното наследство. Художествената галерия „Христо Цокев“ и Музеят „Дом на хумора и сатирата“ предоставят възможности за съвместни художествени и образователни инициативи, творчески ателиета и работа с публики.

Драматичният театър „Рачо Стоянов“, Държавният куклен театър – Габрово, Габровският камерен оркестър и останалите музикални формации могат да допринасят чрез гостуващи продукции, професионален обмен и съвместни програми, съобразени с възможностите на читалищните пространства.

Националната астрономическа обсерватория и планетариум – Габрово може да допринася за разнообразяването на читалищните и образователните програми чрез популяризиране на научното знание, тематични срещи, практически занимания и инициативи, които свързват астрономията с изкуствата и творческото мислене.

Регионалният етнографски музей на открито „Етър“ и Музеят на архитектурно-историческия резерват „Боженци“ могат да участват в инициативи, свързани с традиционните занаяти, местните обичаи, културното наследство и предаването на практически знания между поколенията.

Същевременно читалищата разполагат със специфични знания за местните традиции, общности и публики, които са ценни за професионалните институции при разработването на програми извън обичайните културни пространства.

Насърчава се и сътрудничеството между самите читалища чрез обмен на самодейни състави, съвместни инициативи, представяне на успешни практики и координация на културните календари.
Обменът на ресурси следва да се осъществява на доброволна и договорена основа, при съобразяване с организационната самостоятелност, материалните възможности и отговорностите на участниците.

Мярка 3.2.3. Подкрепа за местни културни организатори

Насърчаване на активността на хората, които инициират, организират и поддържат културния живот в кварталите и селата – читалищни дейци, самодейци, учители, местни творци, представители на граждански организации и неформални общности.

Тяхната роля е съществена за устойчивостта на местните инициативи, тъй като познават интересите на жителите, поддържат връзките между поколенията и създават възможности за съвместна дейност.

Мярката предвижда развитие на достъпни форми на организационна и експертна подкрепа, включително практически консултации, обмен на опит, информация за възможности за финансиране и съдействие за установяване на партньорства с културни институции и професионални творци.

Особено полезни могат да бъдат кратки обучения по планиране на събития, работа с доброволци, комуникация с публики, подготовка на проектни предложения и управление на ограничени ресурси.

Професионалните културни организации и ОКИ „Емануил Манолов“ могат да допринасят с експертиза и организационен опит, а читалищата – с познаване на местните общности и практически умения за работа с различни поколения.

Насърчава се включването на млади хора в подготовката и реализирането на местни културни инициативи, така че да се създават условия за предаване на организационен опит и развитие на нови общностни лидери.
Подкрепата следва да надгражда съществуващата инициативност, без да прехвърля на доброволците отговорности, които изискват професионален труд или институционална компетентност.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. ПАМЕТ И СЪВРЕМЕННО УЧАСТИЕ

Насърчаване на творческото осмисляне и представяне на местната история, културните традиции и личните разкази на жителите на община Габрово. Целта е паметта за отделните квартали и населени места да се превърне в основа за съвременни културни инициативи, междугенерационен диалог и активно участие на общностите.

Мярка 3.3.1. Събиране и представяне на истории от кварталите и селата

Подкрепа за инициативи, които изследват, документират и представят историята, паметта и характерните особености на кварталите и населените места в община Габрово чрез активно участие на техните жители.
Проектите могат да включват събиране на лични разкази, спомени, фотографии, документи и свидетелства за местните традиции, занаяти, значими личности, обществени пространства и събития.

Важни партньори в този процес могат да бъдат Регионалният исторически музей, Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“, Националният музей на образованието, Държавен архив – Габрово, читалищата, училищата и местните организации. Тяхната експертиза може да подпомага издирването, документирането и представянето на материалите, като същевременно се насърчава активното участие на жителите. Специалисти от РЕМО „Етър“ могат да подпомагат проучването на бита и поминъка на хората от кварталите.

Наред с историята на кварталите и селата могат да бъдат изследвани и връзките между местните общности и характерните природни и исторически пространства. Местността Градище предоставя възможности за инициативи, свързани с археологическото наследство и историческата памет, а поречието на река Янтра – за разкази за развитието на града, занаятите, индустрията и ежедневието на поколения габровци. Легендата за Рачо Ковача, свързана с възникването на Габрово, също предоставя възможности за съвременни художествени интерпретации, образователни инициативи и тематични маршрути, които представят местната идентичност чрез образите и историите, предавани между поколенията.
Подходяща тема за общностни проекти е и историята на „Шести участък“ като част от градската памет и културната идентичност на Габрово. Събирането на лични разкази и архивни материали може да послужи за създаване на изложби, тематични маршрути и съвременни художествени интерпретации.

Събраните материали могат да бъдат представяни чрез изложби, тематични разходки, документални и дигитални разкази, художествени инсталации, стенописи, публични срещи и други форми на съвременно творческо изразяване.
Значение има възможността жителите да участват не само в предоставянето на информация, но и в избора на теми, разработването на съдържанието и представянето на резултатите.

При събиране, съхраняване и публично използване на лични материали следва да се спазват изискванията за защита на личните данни, авторските права и съгласието на участниците.

Мярка 3.3.2. Междупоколенчески проекти и творчески инициативи

Развитие на културни и образователни инициативи, които създават възможности за срещи, съвместно творчество и обмен на знания между различни поколения.
Значение имат проектите, в които местните традиции, занаяти, лични истории и практически умения се предават чрез активно участие, а не единствено чрез разказ или демонстрация.

Възможните формати включват творчески работилници, срещи между млади хора и носители на местни знания, съвместни изложби, документални проекти, занимания с традиционни техники и съвременни художествени практики.

Регионалният етнографски музей на открито „Етър“, Музеят на архитектурно-историческия резерват „Боженци“, Националният музей на образованието, Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ и читалищата могат да бъдат партньори в инициативи, които свързват традиционните знания със съвременните форми на учене и творчество.

Възможности за обмен предоставят и инициативите, които свързват научното познание с творчеството. В партньорство с Националната астрономическа обсерватория и планетариум – Габрово могат да се развиват образователни и художествени формати, в които деца, млади хора и възрастни участват съвместно в наблюдения, творчески работилници и проекти, вдъхновени от астрономията, природните явления и представите за света.

Съществуващият опит от инициативи като „Приеми ме на село“ и Village Camp предоставя подходяща основа за развитие на дейности, които свързват поколенията и създават нови възможности за опознаване на живота, традициите и културната среда в селата.

Природните пространства също могат да бъдат среда за обмен. Узана предоставя възможности за творчески и образователни занимания, свързани с природата, екологичната култура и местните знания, а Градище – за съчетаване на историческо познание, изследователски дейности и художествени интерпретации.

Насърчава се участието на училища, читалища, културни институции, местни творци и граждански организации, които могат да допринасят с различни знания, методи и организационни възможности.

Целта е обменът да се развива като двустранен процес, в който младите хора не само усвояват знания за миналото, но и допринасят със своите умения, идеи и съвременни начини за творческо изразяване.

Мярка 3.3.3. Съвместно създаване на местни културни събития

Насърчаване на културни инициативи, които се разработват и реализират с прякото участие на жителите на кварталите и селата, като се използват местните знания, творчески способности и организационен потенциал.

Съвместното създаване предполага хората да участват още при формулирането на идеята, избора на тема и определянето на формата на събитието, а не единствено като публика или доброволци в неговото провеждане.
Възможните инициативи включват местни фестивали, общностни изложби, концерти, творчески работилници, тематични срещи, представяния на местното наследство и събития, които свързват традиционни и съвременни културни практики.

Професионалните културни институции и независимите творци могат да участват като партньори, консултанти и създатели на художествено съдържание, като допринасят с експертиза и подкрепят развитието на местните идеи.

Съществуващите инициативи в публичните пространства на Габрово показват потенциала на подобен подход. „Реките на града – Младежки случки срещу течението“ е пример за съчетаване на култура, младежко участие, творчество и активизиране на крайречната градска среда. Натрупаният опит може да бъде използван при разработването на други формати, съобразени със спецификата на различни пространства и общности.

Местностите Узана и Градище, парковете и подходящите пространства край река Янтра могат да предоставят възможности за културни инициативи на открито, когато това е съвместимо с техния статут, природните условия и необходимите мерки за безопасност. Необходимо е инициативите да бъдат съобразени с интересите и възможностите на съответната общност и да не се налагат готови модели, които не отразяват нейната специфика.
Мярката може да се реализира във връзка с програмата „25 км култура“ и подходящите механизми за подкрепа на местни културни инициативи, като се насърчават партньорства с дългосрочен потенциал.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4. ПРИОБЩАВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ

Подобряване на условията за равнопоставено културно участие чрез преодоляване на физически, финансови, информационни, социални и териториални бариери. Целта е културните възможности да достигат до по-широк кръг жители, а подкрепата за местните инициативи да се планира според реалните потребности и устойчивостта на постигнатите резултати.

Мярка 3.4.1. Достъпни формати за хора с различни възможности

Постепенно разширяване на възможностите за участие в културния живот на хора с различни физически, сензорни, възрастови и социални потребности чрез адаптиране на

културните пространства, информацията и начините за представяне на културно съдържание.
Насърчава се използването на подходящи технически решения, достъпни информационни материали, адаптирани културни формати и организационни практики, които улесняват посещението и участието на хора с увреждания и други групи със специфични потребности.

Подобряването на физическата достъпност следва да се осъществява поетапно, съобразно особеностите на сградите, приложимите изисквания и наличните ресурси.
Значение има достъпността на информацията за културните събития. Тя следва да се предоставя своевременно, на разбираем език и чрез разнообразни комуникационни канали, включително такива, които достигат до хора, които не използват активно цифрови технологии.

При планирането на културни инициативи в природни и открити пространства, включително Узана, Градище и други местности, е необходимо да се отчитат особеностите на терена, транспортната достъпност, възможностите за безопасно придвижване и потребностите на различните участници.

При разработването на подходящи формати е важно да се търси обратна връзка от хората, за които те са предназначени, както и сътрудничество с организации, които имат опит в областта на достъпността и приобщаването.
Целта е достъпността постепенно да се утвърждава като естествен елемент от планирането на културните дейности, а не само като допълнителна мярка за отделни събития.

Мярка 3.4.2. Работа с групи с ниско културно участие

Развитие на целенасочени подходи за включване на хора и общности, които участват по-рядко в организирания културен живот поради териториални, финансови, социални, информационни или други затруднения.
Първата стъпка е по-доброто познаване на причините за ограниченото участие. Те могат да бъдат свързани с транспортната достъпност, цената на културните услуги, неподходящи часове на провеждане, липса на информация, ограничена мобилност или недостатъчно съответствие между предлаганите програми и интересите на определени публики.

Въз основа на установените потребности могат да се развиват инициативи със свободен или преференциален достъп, културни събития в близост до местоживеенето, адаптирани формати и партньорства със социални, образователни и граждански организации.
Особено внимание следва да се отделя на децата и младите хора, възрастните жители, хората с ограничена мобилност и общностите в по-отдалечените населени места.

Професионалните културни институции могат да допринасят чрез програми, насочени към нови публики. Държавният куклен театър – Габрово, Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“, Националният музей на образованието и останалите културни организации разполагат с възможности за развитие на образователни и творчески формати, които да бъдат адаптирани към различни възрастови групи и общности.

Предвижда се проучване на възможности за подобряване на транспортната достъпност при вечерни културни събития и значими прояви, включително чрез по-добра координация с обществения транспорт или други приложими решения.
Работата с различни публики следва да се основава на диалог и участие в разработването на програмите, така че предлаганите инициативи да отговарят на реални интереси и потребности.

Мярка 3.4.3. Оценка на териториалното разпределение на ресурсите

Развитие на подход за периодична оценка на разпределението на културните възможности и публичната подкрепа между различните квартали и населени места на община Габрово.
Оценката следва да отчита както финансовите ресурси, така и наличието на културна инфраструктура, професионални и самодейни програми, организационна подкрепа, достъп до информация и възможности за участие.

Необходимо е да се разграничават териториалното разпределение на ресурсите и реалният достъп до култура. Наличието на културна институция в определено населено място не означава, че нейната дейност е достъпна само за местните жители, както и провеждането на събитие в дадено село не гарантира автоматично участие на всички групи от общността.

Оценката може да използва информацията от картата на културните потребности, данни за реализираните инициативи, посещаемостта, партньорствата и обратната връзка от жителите.
При анализа следва да се отчита и потенциалът на различните видове пространства – културни институции, читалища, обществени сгради, паркове, крайречни територии и природни местности. Тяхното използване за културни дейности може да допринася за разширяване на възможностите за участие, без непременно да изисква създаване на нова специализирана инфраструктура.

Териториалната справедливост не предполага механично разпределение на еднакви средства или събития между всички населени места. Тя изисква ресурсите да се насочват съобразно потребностите, съществуващия потенциал, броя и характеристиките на жителите и възможностите за устойчиво развитие на местните инициативи.

Резултатите от оценката следва да подпомагат планирането на бъдещите културни програми и определянето на приоритетите за организационна, експертна и финансова подкрепа.

ОЧАКВАН ПРИНОС НА НАПРАВЛЕНИЕТО
Изпълнението на мерките ще допринесе за по-широк териториален достъп до култура, по-активно участие на жителите в създаването на културно съдържание и укрепване на местните общности.

Очаква се развитие на партньорствата между читалищата, професионалните културни институции и местните организации, разширяване на гостуващите културни програми, по-добро познаване на потребностите на различните публики и създаване на повече възможности за обмен и съвместни инициативи.

По-пълноценното използване на културните, историческите, научно-образователните и природните ресурси на общината ще предостави допълнителни възможности за творчество, образование и общностен живот както в градската среда, така и в селата и извънградските пространства.

В дългосрочен план направлението цели утвърждаване на община Габрово като отворена и свързана културна среда, в която жителите на всички населени места имат възможности да участват, да творят и да допринасят за развитието на своите общности.

5.4. НАПРАВЛЕНИЕ 4: АКТИВНО ГРАЖДАНСТВО – КУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ, МЛАДЕЖКО УЧАСТИЕ И СПОДЕЛЕНА ОТГОВОРНОСТ

Стратегическа цел: Да се развие културната компетентност и активното участие на гражданите в създаването и управлението на културния живот.

Културата има съществена роля за развитието на активно гражданско общество. Тя предоставя възможности на хората не само да посещават събития, но и да изразяват идеи, да развиват своите способности, да участват в общи инициативи и да допринасят за културното развитие на общината. В този смисъл културното участие е форма на гражданска ангажираност, която укрепва доверието, сътрудничеството и чувството за принадлежност към общността.

Габрово притежава силни просветни и образователни традиции, които намират съвременно продължение в дейността на училищата, Техническия университет – Габрово, културните институции, народните читалища, творческите организации и гражданските общности. Историческата роля на града в развитието на българското образование е важна основа за изграждането на съвременна среда, в която знанието, творчеството и гражданската активност се допълват взаимно.

Културните институции на Габрово вече осъществяват разнообразни образователни програми и инициативи за деца, млади хора и възрастни. Музеите, галерията, библиотеката, театрите, музикалните формации, школите по изкуства и читалищата създават възможности за развитие на интереси и таланти, за опознаване на културното наследство и за непосредствена среща с различни художествени форми. Важна задача през следващото десетилетие е тези възможности да бъдат надградени чрез по-трайни партньорства, практически занимания и по-активно включване на участниците в създаването на културно съдържание.

Значение има работата с децата и младите хора. Ранният досег с изкуствата, културното наследство и творческите практики създава основа за трайни интереси, развива въображението, критичното мислене и уменията за общуване. Същевременно младите хора следва да бъдат възприемани не само като бъдеща публика, но и като настоящи участници, инициатори и партньори в културния живот. Техните идеи, начини на общуване и отношение към съвременните обществени теми могат да допринасят за развитието на нови културни формати и за по-тясната връзка между институциите и младите поколения.

Активното гражданство в културата обхваща хората от всички възрасти. То включва възможности за учене през целия живот, доброволчество, творческа изява, съвместно организиране на инициативи и участие в обсъждането на решения, свързани с културното развитие. За да бъде пълноценно, това участие се нуждае от достъпна информация, ясни правила, открит диалог и реална обратна връзка.

Направлението поставя акцент върху четири взаимосвързани области: културно образование, младежко лидерство, гражданско участие в създаването на културно съдържание и вземането на решения, както и достигане до нови публики. Чрез тях се цели развитието на културна среда, в която гражданите имат повече възможности да учат, да творят, да предлагат идеи и да участват в тяхното осъществяване.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.1. КУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

Развитие на устойчиви връзки между образователните и културните институции, които разширяват възможностите за творческо учене, опознаване на културното наследство и придобиване на практически умения. Целта е културното образование да бъде достъпно от ранна възраст и да създава основа за активно участие в културния живот, независимо от бъдещия професионален избор на младите хора.

Мярка 4.1.1. Устойчиви програми между културните институции и училищата

Развитие на дългосрочно сътрудничество между училищата, детските градини, културните институции и организациите, които предоставят възможности за художествено и творческо образование.

Габрово разполага с богата образователна и културна среда, която позволява обучението да бъде допълвано с практически преживявания, срещи с творци и специалисти, посещения на културни пространства и участие в художествени проекти. Надграждането на съществуващите партньорства следва да се основава на преглед на добрите практики, интересите на учениците и възможностите на съответните институции.

Регионалният исторически музей, Националният музей на образованието, Посетителският център „Интерактивен музей на индустрията“, РЕМО „Етър“ и МАИР „Боженци“ предоставят възможности за образователни програми, свързани с местната история, просветните традиции, занаятите и културното наследство. Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ може да развива партньорства за насърчаване на четенето, литературното творчество, информационната култура и работата с различни източници на знание.

Художествената галерия „Христо Цокев“ и Музеят „Дом на хумора и сатирата“ могат да допринасят за развитието на визуалната култура, творческото мислене и уменията за интерпретация на художествени произведения. Драматичният театър „Рачо Стоянов“ и Държавният куклен театър – Габрово предоставят възможности за среща със сценичните изкуства, драматургията и различните професии, свързани със създаването на театрална продукция.

Съвместните програми между културните институции и училищата могат да развиват и медийна, информационна и дигитална грамотност. Практическите занимания могат

да включват проверка на източници, разграничаване на факти от мнения, разпознаване на манипулирани изображения и съдържание, създадено с изкуствен интелект. Създаването на ученически подкасти, видеоматериали и дигитални разкази, свързани с културата и местната история, съчетава критично мислене, творчески умения и отговорно общуване.

Националната астрономическа обсерватория и планетариум – Габрово е ценен партньор за развитие на образователни инициативи, които свързват научното познание с творческото въображение. Съвместни програми могат да съчетават астрономия, визуални изкуства, дигитални технологии и творчески занимания, като насърчават любознателността и интереса към различни области на знанието.

Музикалните формации и школите по изкуства, включително Габровският камерен оркестър, Оркестър „Габрово“, Детският фолклорен ансамбъл „Габровче“ и дейностите на ОКИ „Емануил Манолов“, могат да допринасят чрез образователни концерти, срещи с изпълнители, открити репетиции и практически занимания.

Устойчивостта на партньорствата предполага преминаване от отделни посещения и инициативи към по-последователни програми, разработвани съвместно от преподаватели и културни специалисти. Те могат да бъдат съобразени с възрастта на участниците, учебното съдържание и спецификата на съответната културна институция.
Необходимо е създаването на възможности за участие на училищата от различните населени места на общината. При планирането следва да се отчитат транспортната достъпност, необходимата организация и възможностите част от образователните програми да бъдат реализирани и извън постоянните пространства на културните институции.

Мярка 4.1.2. Творчески практики, съчетаващи изкуства, занаяти, технологии и местно наследство

Насърчаване на практически образователни и творчески инициативи, които свързват художествените практики, традиционните занаяти, съвременните технологии и културно-историческото наследство на Габрово.

Градът притежава отличителни предпоставки за развитие на подобен подход благодарение на своите занаятчийски и индустриални традиции, инженерна експертиза, образователни институции и съвременна творческа среда. Съчетаването на тези ресурси позволява културното образование да се развива чрез изследване, експериментиране и създаване на конкретни творчески резултати.

Техническият университет – Габрово може да има съществен принос чрез включване на студенти, преподаватели и изследователски екипи в съвместни инициативи с училища, културни институции, художници, дизайнери и технологични компании. Възможни са практически занимания с дигитални технологии, роботика, триизмерно моделиране, интерактивни средства и други инструменти, приложими в художественото творчество и представянето на културното наследство.

Училищните STEM центрове предоставят възможности за практически проекти, които свързват науката, технологиите и изкуствата. В партньорство с културните институции,

Техническия университет – Габрово и местни творци учениците могат да разработват триизмерни модели на предмети от културното наследство, анимации, интерактивни изложби и проекти, вдъхновени от занаятчийските и индустриалните традиции на общината. Така съществуващата образователна инфраструктура може да подкрепя създаването на културно съдържание и развитието на творчески умения.

РЕМО „Етър“ предоставя основа за съчетаване на традиционни занаяти и съвременни творчески подходи. В партньорство с образователни организации и творци могат да се разработват работилници и проекти, в които участниците опознават традиционни материали и техники и ги интерпретират чрез съвременен дизайн и технологии.

Музеят „Дом на хумора и сатирата“ може да допринася чрез формати, които използват карикатурата, визуалния разказ и хумора за развитие на критично мислене и творческо изразяване. Художествената галерия „Христо Цокев“ предоставя възможности за работа с различни художествени техники, а Националната астрономическа обсерватория и планетариум – Габрово – за творчески проекти, вдъхновени от науката, космоса и природните явления.

Допълнителни възможности предоставят инициативите, които използват градската и природната среда като пространство за учене и творчество. Поречието на река Янтра може да бъде основа за проекти, свързани с индустриалното наследство, градската екология, фотографията и съвременните художествени практики. Местността Градище предоставя възможности за съчетаване на историческо познание и творчески интерпретации, а Узана – за инициативи, които обединяват изкуство, природни науки и екологична култура.

Развитието на подобни практики може да се свързва със съществуващи и планирани пространства за образование и иновации, включително с възможностите, които се проучват в рамките на проекта „Габрово – център на иновации, образование и предприемачество“. Използването на Центъра за дигитални умения и иновации, иновационната инфраструктура и споделени пространства следва да бъде съобразено с етапа на реализация и действителната им готовност за дейности.

Насърчават се също съвместни проекти, които използват опита на Gabrovo Innovation Camp и други съществуващи формати за взаимодействие между образование, технологии, творчество и предприемачество.

В рамките на тази мярка водещо е образователното и творческото участие. Развитието на пазарни продукти, творчески предприятия и професионална инфраструктура се разглежда в Направление 2 „Културна икономика“.

Мярка 4.1.3. Възможности за участие от ранна възраст

Разширяване на възможностите децата да се срещат с различни форми на изкуство и културно наследство още в предучилищна и начална училищна възраст чрез достъпни, подходящи за възрастта и насърчаващи активното участие програми.
Ранният досег с културата има значение за развитието на въображението, емоционалната интелигентност, общуването и творческите способности. Той създава предпоставки за траен интерес към изкуствата и за по-уверено участие в културния живот през следващите етапи от развитието на детето.

Габрово разполага с културни организации, които имат опит в работата с деца. Държавният куклен театър – Габрово, Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“, Националният музей на образованието, Музеят „Дом на хумора и сатирата“, РЕМО „Етър“ и други институции могат да развиват съвместни програми с детските градини, училищата и семействата.

Значение имат форматите, в които децата не са само зрители, а участват непосредствено – чрез музика, движение, театрална игра, рисуване, разказване на истории, работа с материали и практически занимания.

Детският фолклорен ансамбъл „Габровче“, школите по изкуства и читалищните състави предоставят възможности за развитие на интереси и таланти, както и за изграждане на навици за съвместна работа, постоянство и творческа дисциплина.
Насърчава се включването на семействата в подходящи културни инициативи, тъй като споделените преживявания между деца и родители могат да допринасят за формирането на устойчиви навици за културно участие.

При разработването на програмите следва да се отчитат потребностите на децата с различни възможности, както и условията за участие на семейства от различни населени места и социални среди.
Целта е всяко дете да има възможност да открива и развива своите интереси чрез културата, без ранното участие непременно да бъде обвързано с професионална художествена подготовка.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.2. МЛАДЕЖКО ЛИДЕРСТВО

Създаване на условия младите хора да участват активно в планирането, организирането и представянето на културни инициативи, като развиват лидерски, комуникационни и практически умения. Целта е младежкото участие да има реално съдържание и да предоставя възможности за поемане на отговорност, самостоятелна инициатива и сътрудничество с културните институции.

Мярка 4.2.1. Програма „Младежки културни посланици“ с реални отговорности

Развитие на програма „Младежки културни посланици“, която предоставя възможности на ученици, студенти и други млади хора да участват в представянето, подготовката и развитието на културни инициативи в община Габрово.

Програмата се основава на разбирането, че младите хора познават интересите, предпочитанията и начините на общуване на своите връстници. Тяхното участие може да подпомага културните институции при достигането до нови публики и при разработването на по-привлекателни форми на културно предлагане.

Младежките културни посланици могат да съдействат за разпространяването на информация за събития, да канят свои връстници, да участват в комуникационни кампании, да събират мнения и предложения и да подпомагат организирането на доброволчески екипи.

Съществен елемент на програмата следва да бъде възможността участниците да имат собствен принос към културните инициативи. Това може да включва предлагане на

теми, участие в разработването на събития, подготовка на съдържание за младежки публики и представяне на идеи пред културни организации и общински структури.

Младежкият център – Габрово, училищата, Техническият университет – Габрово, читалищата и културните институции могат да бъдат партньори при привличането, подготовката и подкрепата на участниците.

Особено подходящи възможности за практическо участие предоставят големите културни събития и фестивали на Габрово, включително Габровският карнавал, както и инициативите на театрите, музеите, библиотеката и останалите културни организации. Включването на младежките посланици следва да се осъществява съобразно характера на събитието и отговорностите на неговите организатори.

Програмата може да допринася и за развитието на международни контакти чрез сътрудничество с Младежкия център, партньорски градове и подходящи европейски младежки инициативи. Възможностите за младежко участие могат да бъдат свързани и с подготовката на кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата през 2032 г.

За да бъде участието пълноценно, следва да се предвидят ясни роли, предварителна подготовка, подкрепа от отговорни специалисти и подходящи форми за признаване на придобитите умения.
Програмата не следва да се ограничава до представителни функции. Нейната стойност е в реалното включване на младите хора в културния процес и във възможността техните предложения да бъдат разглеждани и използвани.

Мярка 4.2.2. Подкрепа за младежки инициативи, микропроекти и доброволчество

Насърчаване на самостоятелната инициатива на младите хора чрез достъпни възможности за разработване и реализиране на културни проекти, творчески идеи и доброволчески дейности.

Мярката предвижда подкрепа за инициативи с различен мащаб, включително малки проекти, които не изискват значителен финансов ресурс, но могат да имат съществен принос за участието на младите хора и развитието на местната културна среда.

Възможните дейности включват младежки изложби, концерти, творчески работилници, инициативи в обществени пространства, събития, свързани с местното наследство, дигитални културни проекти и други форми на творческо изразяване.

Младежкият център – Габрово, училищата, Техническият университет – Габрово, читалищата и гражданските организации могат да съдействат за разработването на идеи, намирането на партньори и организирането на инициативите.

Подходяща среда за младежки културни проекти предоставят както традиционните културни пространства, така и обновеният Летен театър, парковете, подходящите зони по поречието на река Янтра и други обществени места. При наличие на съответните условия могат да се реализират и инициативи, които съчетават творчество, екологична култура и работа сред природата в местността Узана.

Важен компонент е развитието на организираното доброволчество. Доброволците могат да участват в посрещането и ориентирането на посетители, информационното обслужване, подготовката на творчески работилници, комуникацията с публики и осъществяването на общностни инициативи.

Участието в доброволчески дейности следва да бъде организирано с ясни задачи, предварителна подготовка, определени отговорни лица и подходящи условия за безопасност. При включване на непълнолетни лица се спазват приложимите изисквания.
Натрупаният опит може да бъде удостоверяван чрез сертификати, препоръки и други подходящи форми, които отразяват действителното участие и придобитите умения.

Подкрепата за младежки микропроекти може да се осъществява чрез съществуващи механизми за финансиране, партньорства с културни организации, предоставяне на пространства и експертно съдействие, съобразно приложимите правила и наличните ресурси.

Доброволчеството следва да се развива като възможност за учене и гражданска ангажираност, без да замества професионалния труд на културните специалисти и организаторите на събития.

Мярка 4.2.3. Менторство и развитие на организационни умения

Развитие на възможности младите хора да придобиват практически знания и опит чрез работа с професионалисти от културния сектор, участие в подготовката на събития и включване в реални творчески и организационни процеси.
Менторството може да обхваща различни области – културен мениджмънт, продуциране, сценични технологии, организация на фестивали, комуникации, работа с публики, дигитално съдържание, художествена продукция и управление на проекти.

Габровските културни институции предоставят разнообразни възможности за запознаване с професиите в културата. Драматичният театър „Рачо Стоянов“ и Държавният куклен театър – Габрово могат да бъдат партньори за практически занимания, свързани със сценичните изкуства и създаването на спектакли. Музеите, Художествената галерия „Христо Цокев“ и Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ могат да предоставят възможности за опознаване на работата с културно съдържание, колекции, публики и образователни програми.

ОКИ „Емануил Манолов“, музикалните формации и организаторите на значими градски събития могат да допринасят с практически опит в концертната дейност, фестивалната организация, техническото обезпечаване и културните комуникации.

Сътрудничеството с професионалните гимназии, включително ПГТ „Пенчо Семов“, и с Техническия университет – Габрово предоставя възможности за свързване на образованието с практическите потребности на културния сектор. Перспективни са инициативите, които съчетават технически знания, дизайн, дигитални умения и творческа работа.

Менторските формати могат да включват краткосрочни практически обучения, срещи с професионалисти, участие в екипи по конкретни проекти, наблюдение на работни процеси и възможности за стажове, когато това е приложимо.
Важен принцип е младежите постепенно да получават възможност за самостоятелно изпълнение на конкретни задачи, съобразени с техните умения и подготовка, при необходимото професионално ръководство.

Развитието на организационни умения следва да бъде свързано не само с бъдеща професионална реализация, но и с изграждането на увереност, инициативност и способност за работа в екип.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.3. ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

Развитие на открити и достъпни механизми, чрез които гражданите могат да предлагат идеи, да участват в създаването на културни инициативи и да изразяват позиции по въпроси, свързани с културното развитие на общината. Целта е гражданското участие да бъде последователен процес, основан на диалог, прозрачност и споделена отговорност.

Мярка 4.3.1. Отворени покани за идеи и съвместно програмиране

Развитие на практика за отправяне на периодични отворени покани към граждани, независими творци, неформални групи и организации за предложения, свързани с културния живот на община Габрово.

Поканите могат да бъдат тематични или насочени към конкретни културни пространства, събития и обществени потребности. Те предоставят възможност за представяне на идеи за нови инициативи, художествени проекти, образователни дейности, общностни събития и творческо използване на обществени пространства.

Значение има включването на хора, които не са част от утвърдените културни организации, но имат интерес, знания и желание да допринасят за културния живот.
Предложенията могат да бъдат обсъждани чрез подходящи партньорски формати, включително в рамките на предвидената Културна коалиция „Габрово“, тематични срещи с граждани и работни разговори с културните институции и организаторите на събития.

Съвместното програмиране може да включва участие на гражданите в разработването на отделни инициативи от културния календар, в подготовката на събития в обществени пространства и в създаването на нови формати, които отговарят на конкретни интереси и потребности.

Възможности за подобен подход предоставят градските фестивали, младежките културни инициативи и проектите, които използват обществените пространства. Поречието на река Янтра, парковете и подходящи пространства в кварталите могат да бъдат среда за съвместно разработени културни събития. Местностите Узана и Градище също могат да бъдат включвани при предложения, съобразени с техните природни, исторически и организационни особености.

За реализацията на одобрени идеи могат да се използват подходящи механизми за проектна подкрепа, партньорства с културни организации, експертно съдействие или предоставяне на пространства и технически ресурси при приложимите условия.
Отворените покани не следва да създават очакване, че всяко предложение ще бъде реализирано. Важно е предварително да бъдат посочвани обхватът на поканата, условията за разглеждане на идеите и възможните форми на подкрепа.
Мярката допълва развитието на местните инициативи в Направление 3, като поставя акцент върху гражданското участие в определянето на съдържанието и програмите.

Мярка 4.3.2. Публична обратна връзка по предложенията на гражданите

Въвеждане на последователен подход за предоставяне на обратна връзка по предложенията, постъпили чрез отворени покани, обществени обсъждания, тематични срещи и други форми на гражданско участие.
Възможността гражданите да предлагат идеи има реална стойност, когато е съпроводена с информация за начина, по който предложенията се разглеждат, и за последващите решения.

При подходящите процедури следва да се предоставя информация кои предложения са подкрепени, кои изискват допълнително разработване и кои не могат да бъдат реализирани на съответния етап, като се посочват основните съображения за това.
Обратната връзка може да се предоставя чрез общинските комуникационни канали, публични срещи, тематични отчети или други подходящи форми, съобразени с характера на съответната инициатива.

Необходимо е гражданите да получават разбираема информация за ограниченията, свързани с финансирането, техническите условия, законовите изисквания и компетентността на различните институции.
Насърчава се и представянето на реализирани инициативи, възникнали по предложения на граждани, включително с посочване на партньорствата и приноса на участниците.
Обратната връзка следва да бъде двустранна. Наред с информацията за решенията е необходимо да се събират мнения за проведените инициативи, степента на удовлетвореност и възможностите за подобряване на бъдещите дейности.
Целта е да се укрепи доверието между гражданите, културните организации и местната власт чрез ясна комуникация и проследимост на процесите.

Мярка 4.3.3. Механизми за участие в обсъждането на културните политики

Развитие на достъпни и последователни форми за участие на гражданите, културните организации, независимите творци и различните обществени групи в обсъждането на приоритетите и решенията, свързани с културното развитие на община Габрово.
Участието може да се осъществява чрез публични обсъждания, тематични срещи, консултации, кратки допитвания и други форми, съобразени с характера на разглежданите въпроси.

Културната коалиция „Габрово“, предвидена в Направление 1, може да предоставя пространство за редовен диалог между институциите, независимия културен сектор и гражданските общности. В рамките на това направление акцентът е върху възможността по-широк кръг жители да участват в обсъждането на конкретни въпроси, а не върху организационното управление на самата платформа.

Значение има включването на млади хора, представители на читалища и местни общности, хора с различни възможности и граждани, които не участват регулярно в културни обсъждания.

При подготовката на значими културни инициативи, промени в механизмите за подкрепа или обсъждане на стратегически документи могат да се използват подходящи форми за предварително представяне на предложенията и събиране на мнения.
В този контекст следва да се насърчава и гражданското участие в обсъждането на идеи и културни приоритети при разработването и реализирането на културната програма, свързана с кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032.

Важно е механизмите за консултиране да бъдат ясно разграничени от правомощията на Общинския съвет, кмета, общинската администрация и самостоятелните културни организации. Гражданското участие допринася за качеството и легитимността на решенията, без да замества установените законови процедури. Резултатите от обсъжданията следва да бъдат отразявани по подходящ начин в процесите на планиране, изпълнение и оценка на културните политики.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.4. ДОСТЪП ДО НОВИ ПУБЛИКИ

Разширяване на участието в културния живот чрез по-добро познаване на интересите и потребностите на хората, които се включват по-рядко в съществуващите културни програми. Внимание се отделя на младите хора и на създаването на подходящи условия, комуникационни подходи и стимули за тяхното активно участие.

Мярка 4.4.1. Работа с млади хора извън организирания културен живот

Развитие на целенасочени подходи за общуване и работа с млади хора, които не участват редовно в дейността на културните институции, читалищата, художествените школи и организираните културни инициативи.

Ограниченото участие не следва автоматично да се разглежда като липса на интерес към културата. Младите хора могат да проявяват творческа активност чрез дигитални медии, музика, фотография, дизайн, видеосъдържание, игри, технологии и други форми, които невинаги се разпознават като част от традиционното културно предлагане.

Затова е необходимо културните организации да развиват по-отворени форми на общуване с младите публики и да търсят възможности за взаимодействие с техните интереси и творчески практики.
Младежкият център – Габрово, училищата, Техническият университет – Габрово, читалищата, спортните и гражданските организации могат да бъдат партньори при достигането до различни младежки общности.

Полезни могат да бъдат инициативи, които съчетават културата с технологии, спорт, градска среда, екологични теми и съвременни форми на общуване. Подходящи пространства за такива дейности могат да бъдат Младежкият център, обществени пространства в кварталите, крайречни зони и други места, които младите хора вече използват.

Съществуващите инициативи, свързани с младежко творчество и активизиране на градската среда, предоставят основа за развитие на подобни подходи.

Значение има младите хора да участват в избора на теми и формати, вместо да бъдат единствено адресати на предварително разработени програми.

Целта е да се създават устойчиви връзки между културните организации и различните младежки общности, като се разширява разбирането за културно участие и се насърчава творческата активност.

Мярка 4.4.2. Достъпна комуникация и подходящи стимули за участие

Подобряване на комуникацията с различните публики и проучване на подходящи механизми, които улесняват достъпа до културни събития, образователни програми и възможности за активно участие.

Ефективната комуникация предполага информацията за културните инициативи да бъде ясна, своевременна и представена чрез канали, които съответстват на навиците на различните възрастови и обществени групи.
Значение има използването на съвременни дигитални формати, визуално съдържание и комуникация, в чието разработване участват самите млади хора. Програмата „Младежки културни посланици“ може да има принос в тази посока чрез създаване и разпространяване на информация, съобразена с интересите на връстниците им.

Наред с комуникационните подходи се предвижда проучване на възможностите за въвеждане на карта за културни придобивки като инструмент за насърчаване на по-редовното участие в културния живот.

Предвидената в Интегрирания план за действие дейност „Създаване на карта за културни придобивки и стимулиране на културното участие“ може да се развива в партньорство с общините Севлиево, Трявна и Дряново, като създава възможности за по-широк достъп до културното предлагане в региона.

Възможният модел може да включва предоставяне на определени придобивки при посещения на културни събития, участие в обучения и доброволчески дейности. Такива придобивки могат да бъдат отстъпки, преференциални условия или достъп до определени събития и услуги, съобразно възможностите на участващите организации.
Разработването на подобен механизъм следва да бъде предшествано от оценка на финансовата и организационната му приложимост, интереса на културните институции и необходимите условия за администриране.

Важно е стимулирането на участието да не се свежда единствено до финансови отстъпки. Възможности за срещи с творци, участие в репетиции, практически занимания, доброволчески програми и специализирани образователни формати също могат да имат съществена стойност за различните публики.

Мярката следва да се развива в съответствие с общите усилия за подобряване на културната информация и комуникация, без да се създават паралелни или дублиращи се информационни системи.

Мярка 4.4.3. Изследване на причините за неучастие

Развитие на последователен подход за проучване на причините, поради които определени групи граждани, особено млади хора, участват по-рядко или не участват в организирания културен живот.

Изследването следва да отчита различни фактори – интереси, свободно време, финансови възможности, транспортна достъпност, начин на представяне на културните събития, възприятия за културните институции и наличието на подходящи форми за участие.

Необходимо е да се разграничават липсата на интерес към конкретно културно предлагане и наличието на реални пречки пред участието. Това позволява да се разработват по-точни и ефективни подходи, вместо да се прилагат еднакви решения към различни публики.
Проучванията могат да се осъществяват чрез кратки анкети, разговори с млади хора, фокус групи, срещи в училища, читалища и Младежкия център, както и чрез сътрудничество с Техническия университет – Габрово и други партньорски организации.
Важна част от процеса е включването на хора, които не посещават редовно културни събития, тъй като обратната връзка само от настоящите публики не може да даде пълна представа за причините за неучастие. Получената информация следва да подпомага културните институции и организаторите при планирането на програми, избора на комуникационни канали, определянето на часовете и местата за провеждане на събития и разработването на подходящи стимули.

Проучванията могат да бъдат съгласувани с картата на културните потребности и бариерите пред участието, предвидена в Направление 3, като тук акцентът е върху интересите, нагласите и поведението на различните публики, а не върху териториалното разпределение на културните ресурси. Резултатите следва да се използват при периодичната оценка на културните програми и да подпомагат развитието на по-отворени и привлекателни форми на участие.

ОЧАКВАН ПРИНОС НА НАПРАВЛЕНИЕТО
Изпълнението на мерките ще допринесе за по-активно участие на младите хора и гражданите в създаването на културно съдържание и обсъждането на решенията, свързани с културното развитие на община Габрово.

Очаква се укрепване на партньорствата между образователните и културните институции, разширяване на възможностите за творческо учене от ранна възраст и развитие на практически умения чрез менторство, доброволчество и участие в реални културни проекти.
Програмата „Младежки културни посланици“, подкрепата за младежки инициативи и механизмите за гражданско участие ще създадат повече възможности хората да бъдат не само публика, но и инициатори, съорганизатори и партньори в културния живот.

По-доброто познаване на интересите и потребностите на различните публики, достъпната комуникация и подходящите стимули за участие ще подпомогнат културните организации при достигането до нови групи и при развитието на по-отворени форми на взаимодействие с гражданите.

В дългосрочен план направлението цели утвърждаването на културното участие като естествена част от гражданската активност и създаването на среда, в която хората от всички поколения имат знанията, увереността и възможностите да допринасят за културното развитие на община Габрово.

5.5. НАПРАВЛЕНИЕ 5: ЖИВО НАСЛЕДСТВО – ОТ КУЛТУРНАТА ПАМЕТ КЪМ СЪВРЕМЕННОТО ТВОРЧЕСТВО

Стратегическа цел: Да се развива художественото съдържание чрез съвременен прочит на местното наследство и подкрепа за ново творчество.

Културното наследство на Габрово е не само свидетелство за миналото, но и източник на идеи, художествени търсения и съвременни културни преживявания. Хуморът, занаятчийските традиции, индустриалната история, просветното дело и богатата творческа биография на града са част от неговата идентичност. Тяхното значение се проявява не единствено в опазването и представянето им, а и във възможността да вдъхновяват нови произведения, да пораждат творчески диалог и да намират място в съвременния обществен живот.

Габрово разполага с утвърдени културни институции, професионални творчески организации и значими художествени традиции. Музеят „Дом на хумора и сатирата“, Художествената галерия „Христо Цокев“, Регионалният етнографски музей на открито „Етър“, Музеят на архитектурно-историческия резерват „Боженци“, Регионалният исторически музей, Националният музей на образованието, Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“, Драматичният театър „Рачо Стоянов“, Държавният куклен театър – Габрово и музикалните формации допринасят за разнообразието на културния живот и предоставят възможности за развитие на нови художествени подходи. Наред с тях независимите творци, художествените общности и гостуващите артисти имат съществена роля за обновяването на културното съдържание.

Свое място в културната идентичност на Габрово заема хуморът. Той присъства в местните истории, обществените нагласи, художествените традиции и международно разпознаваемите културни прояви на града. Габровският карнавал, Музеят „Дом на хумора и сатирата“ и Международното биенале на хумора и сатирата в изкуството създават основа за по-широко развитие на съвременни художествени форми, които използват хумора не само като развлечение, но и като средство за обществен коментар, критично мислене и творческо изразяване.

Съществен потенциал за ново творчество притежават и занаятчийското и индустриалното наследство на Габрово. Традиционните умения, производствената история, архитектурата на индустриалните сгради, техническите знания и паметта за труда могат да бъдат осмисляни чрез съвременни визуални, сценични, литературни и мултимедийни произведения. По този начин наследството се превръща в основа за художествено изследване и интерпретация, която свързва миналото с въпросите на настоящето.

Важен партньор в тази област е Регионалната занаятчийска камара – Габрово, която обединява професионален опит, познания за традиционните занаяти и възможности за предаване на практически умения между поколенията. Нейното сътрудничество с културните и образователните институции може да допринася за развитието на

съвременни художествени инициативи, основани на автентични занаятчийски знания, както и за създаването на нови взаимодействия между майстори, художници и представители на различни творчески области.

Развитието на съвременните изкуства е важна част от тази перспектива. Подкрепата за оригинални произведения, художествени експерименти, независими творци и международни партньорства може да допринесе за обогатяване на културната среда и за утвърждаване на Габрово като място, в което се създава ново художествено съдържание.

Ключова стъпка в тази посока е създаването на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“. Учреден с Постановление № 186 от 17 септември 2025 г. на Министерския съвет, Центърът функционира като регионален културен институт с утвърден устройствен правилник, определени функции и нормативно установен механизъм за финансиране. Неговата дейност обхваща създаването, представянето и популяризирането на съвременно изкуство, както и образователни, изследователски и развойни инициативи в областта на културата и творческите индустрии. Регионалният му обхват включва общините Габрово, Севлиево, Трявна и Дряново.

Центърът вече е част от действащата културна система, независимо че предстои цялостното обновяване на сградата на бившия Техникум по текстил. Неговото развитие през следващото десетилетие предполага надграждане на художествените програми, разширяване на професионалните партньорства и поетапно използване на новите възможности, които ще предостави обновената материална база. Перспективно е сътрудничеството му с Художествената галерия „Христо Цокев“, Музея „Дом на хумора и сатирата“, РЕМО „Етър“, образователните институции и независимите творци.

Важна основа за развитието на художественото съдържание е и самата среда на Габрово. Поречието на река Янтра, историческите квартали, индустриалните пространства, местността Градище, Узана и други характерни места предоставят възможности за произведения, създадени в диалог с конкретната територия, нейната история и природни особености.

Направлението обединява четири области: развитие на хумора и сатирата през цялата година, подкрепа за съвременно изкуство и нови продукции, художествено осмисляне на занаятчийското и индустриалното наследство и създаване на изкуство в градската и природната среда. Общият стремеж е културната памет на Габрово да бъде активен източник на съвременно творчество, а художественото качество и свободата на творческото изразяване да бъдат водещи принципи.

Развитието на културния сектор през следващото десетилетие се основава както на създаването на нови възможности за художествена дейност, така и на надграждането на постигнатото от съществуващите културни институции. Техните колекции, професионален опит, изследователска и образователна дейност, утвърдени събития и партньорства са основа за разширяване на културното съдържание и привличане на нови публики. Стратегията насърчава развитието на всяка институция съобразно нейния профил и компетентност, като същевременно създава условия за съвместни инициативи и обмен на професионални ресурси.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.1. ХУМОР И САТИРА ПРЕЗ ЦЯЛАТА ГОДИНА

Развитие на разнообразни художествени инициативи, които надграждат утвърдените традиции на Габрово в областта на хумора и сатирата и създават възможности за тяхното целогодишно присъствие в културния живот. Целта е хуморът да продължи да бъде отличителна характеристика на града, като същевременно се развива чрез съвременни жанрове, нови авторски произведения и международно художествено сътрудничество.

Мярка 5.1.1. Целогодишна програма, надграждаща Карнавала и Дома на хумора и сатирата

Развитие на целогодишна програма от художествени инициативи, свързани с хумора и сатирата, която надгражда съществуващите културни събития и създава възможности за ново творчество, сътрудничество между институциите и по-активно присъствие на хумора в ежедневието на Габрово.

Габровският карнавал е най-мащабното културно събитие на града и резултат от продължителен творчески и организационен процес. Подготовката му включва разработване на художествени концепции, създаване на костюми, макети, декори, сценични и визуални елементи, музикални и артистични продукции. Този процес предоставя възможности за развитие на творческа дейност, която не се ограничава до деня на карнавалното шествие.

Насърчава се използването на натрупания художествен и организационен опит за създаване на допълващи програми – творчески работилници, изложби, срещи с автори, представяне на карнавалното изкуство, тематични продукции и инициативи, свързани с развитието на хумористичните традиции. По този начин Карнавалът може да се утвърждава не само като мащабно ежегодно събитие, но и като платформа за целогодишна творческа дейност, предаване на умения и създаване на нови художествени произведения.

Музеят „Дом на хумора и сатирата“ има съществена роля чрез своята изложбена, изследователска и международна дейност. Неговите колекции, художествени програми и професионални партньорства предоставят основа за нови интерпретации на хумора и сатирата в съвременното изкуство.

Развитието на хумора и сатирата като отличителна характеристика на Габрово предполага активното участие на различни културни институции, всяка със своя професионален профил и художествени средства. Музеят „Дом на хумора и сатирата“ може да изпълнява обединяваща и координираща роля при разработването на съвместни инициативи, без да се ограничава творческата самостоятелност на партньорите.
Възможностите включват фолклорни програми и представяне на хумористичната песен в РЕМО „Етър“, исторически изложби и изследвания на политическата сатира в Регионалния исторически музей, литературни срещи, четения и тематични представяния в Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“, както и образователни инициативи, свързани с хумора в училищната и просветната традиция, в Националния музей на образованието. Театралните институции, Художествената галерия „Христо Цокев“ и независимите творци могат да допълват тази програма със сценични, визуални и интердисциплинарни форми.

Като възможност за надграждане на съществуващи традиции може да се разгледа възстановяването и развитието на провеждания в миналото на територията на РЕМО „Етър“ фестивал на хумористичната песен. Неговото евентуално ново издание би могло да съчетае фолклорното наследство със съвременни музикални интерпретации и да разшири присъствието на хумора в културния календар на общината.

Развитието на целогодишна програма „Габрово се усмихва“, която представя хумора чрез художествени събития, творчески намеси, срещи с автори и достъпни форми на общуване с различни публики, следва да се основава на художественото качество, професионалното сътрудничество и съобразяването със съществуващия културен календар. Тя не предполага създаването на паралелна организационна структура, а по-пълноценно използване на наличния творчески потенциал.

Мярка 5.1.2. Подкрепа за съвременни жанрове и нови публики

Насърчаване на съвременни художествени форми, които развиват традициите на хумора и сатирата и създават възможности за изява на нови автори и достигане до различни публики.

Съвременният хумор намира израз в разнообразни жанрове – стендъп комедия, импровизационен театър, сатирични спектакли, карикатура, комикс, анимация, кино, литература, дигитално съдържание и артистични практики в публичното пространство. Подкрепата за подобни форми може да обогати културното предлагане на Габрово и да създаде възможности за участие на артисти и публики, които не са пряко свързани с традиционните фестивални и музейни прояви.

Перспективно е развитието на камерни сценични формати, включително редовни представления на стендъп комедия, импровизационен театър и съвременна сатира. Те могат да се реализират чрез партньорства с независими артисти, културни организации и подходящи пространства, без предварително да се обвързват с изграждането на постоянна сцена.

Драматичният театър „Рачо Стоянов“ и Държавният куклен театър – Габрово могат да бъдат партньори при разработването на нови сценични продукции, включително сатиричен театър и куклен театър за възрастни. Музеят „Дом на хумора и сатирата“ и Художествената галерия „Христо Цокев“ предоставят възможности за развитие на съвременни визуални форми, а Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ – за литературни инициативи, срещи с автори и представяне на хумористичното слово.

Насърчават се и художествени проекти, които използват хумора в обществена и социална среда. Подходящи камерни и интерактивни формати, включително клоунада, артистични срещи и творчески занимания, могат да се реализират в партньорство със социални и здравни организации, когато това е съобразено с потребностите на участниците и условията на съответната институция.

Развитието на нови публики предполага и по-добро разбиране на съвременните начини, по които различните поколения възприемат хумора. Особено внимание може да се отделя на младите хора, чиито творчески интереси и дигитални практики предоставят възможности за нови художествени подходи.

Приоритет следва да бъде подкрепата за оригинално авторско съдържание, художествена свобода и професионално качество, без ограничаване на сатиричното изразяване до предварително определени теми или форми.

Мярка 5.1.3. Международен художествен обмен, свързан с хумора

Развитие на международно сътрудничество между творци, куратори, културни институции и организации, работещи в областта на хумора, сатирата и съвременните художествени практики.

Габровското биенале на хумора и сатирата в изкуството и традиционният карнавал, като утвърдени формати, предоставят основа за развитие на по-продължителни професионални контакти и съвместни художествени продукции, както и международна разпознаваемост за Габрово.

Насърчават се гостувания на артисти, куратори и творчески екипи, обмен на изложби и сценични продукции, съвместни проекти, професионални срещи и участие в международни културни мрежи.
Значение има възможността международният обмен да води до създаване на ново художествено съдържание, а не единствено до представяне на вече съществуващи произведения.

Важна задача е и развитието на подходи за представяне на габровския хумор пред международни публики. Местните истории, символи и характерни форми на самоирония носят специфичен културен контекст, който невинаги е непосредствено разбираем извън България.
Чрез художествени интерпретации, качествени преводи, съпътстващи материали и съвременни комуникационни форми може да се улеснява възприемането на местните хумористични традиции, без да се опростява тяхното съдържание.

Международните партньорства могат да допринасят и за развитието на нови творчески подходи, които поставят хумора в диалог със съвременни обществени теми и различни културни традиции.

Възможностите за обмен следва да се развиват в съответствие с художествените програми и професионалните приоритети на участващите институции, като се търси устойчивост на сътрудничеството и след приключването на отделните проекти.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.2. СЪВРЕМЕННО ИЗКУСТВО И НОВИ ПРОДУКЦИИ

Подкрепа за създаването, представянето и професионалното развитие на съвременно художествено съдържание в различни жанрове. Целта е да се разширят възможностите за оригинално творчество, художествен експеримент и взаимодействие между културните институции, независимите артисти и международните партньори, като се създават условия за високо художествено качество и устойчиво развитие на публики.

Мярка 5.2.1. Подкрепа за оригинални художествени произведения и независими творци

Развитие на възможности за създаване на нови художествени произведения и продукции в областта на визуалните, сценичните, музикалните, литературните, дигиталните и интердисциплинарните изкуства.

Габрово разполага с професионални културни институции и творчески общности, които могат да бъдат основа за развитие на съвременно художествено съдържание. Наред с утвърдените организации особено значение има подкрепата за независими творци, авторски екипи и нови художествени инициативи.

Мярката насърчава създаването на оригинални произведения, съвместни продукции, художествени експерименти и проекти, които развиват нови изразни средства или предлагат съвременен прочит на културни и обществени теми.

Художествената галерия „Христо Цокев“, Музеят „Дом на хумора и сатирата“, РЕМО „Етър“, Регионалният център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“, Драматичният театър „Рачо Стоянов“, Държавният куклен театър – Габрово, Габровският камерен оркестър, ОКИ „Емануил Манолов“ и други културни организации могат да участват в партньорства с независими творци при разработването и представянето на нови продукции.

Перспективни са проектите, които съчетават различни художествени дисциплини – музика, театър, визуални изкуства, литература, движение, звук и дигитални технологии. Подобни взаимодействия могат да създават нови форми на художествено изразяване и да разширяват професионалните контакти между творците.

Насърчава се и разработването на произведения, вдъхновени от характерните за Габрово теми – хумора, занаятчийските традиции, индустриалната история, просветното наследство, градската среда и отношенията между човека и природата.

Подкрепата може да се реализира чрез приложимите механизми за проектно финансиране, съвместни продукции, партньорства с културни институции, предоставяне на пространства и достъп до професионална експертиза, съобразно наличните ресурси и установените правила.

Важен принцип е да се създават възможности както за утвърдени автори, така и за творци в начален етап на професионалното си развитие, без художествената оценка да бъде заменяна единствено с количествени показатели за посещаемост или публична видимост.
Целта е Габрово да бъде не само място за представяне на култура, но и среда за създаване на оригинални художествени произведения.

Мярка 5.2.2. Развитие на художествения и институционалния капацитет на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“

Развитие и надграждане на дейността на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ като действащ регионален културен институт, с акцент върху художественото програмиране, професионалните партньорства, международното

сътрудничество и поетапното разгръщане на възможностите, свързани с обновяването на неговата материална база.

Центърът е създаден с Постановление № 186 от 17 септември 2025 г. на Министерския съвет като регионален културен институт по смисъла на Закона за закрила и развитие на културата. Той е самостоятелно юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджет към Община Габрово, с териториален обхват на дейността, включващ общините Габрово, Севлиево, Трявна и Дряново.

Устройственият правилник на Центъра, утвърден с Решение № 211 от 13 ноември 2025 г. на Общински съвет – Габрово, определя неговите цели, предмет на дейност, организация, управление и финансиране. По този начин са създадени нормативните и институционалните предпоставки за осъществяване на дейността му. Центърът вече функционира и развива своята работа в рамките на установения статут, независимо от предстоящото цялостно обновяване на сградата.

Предметът на дейност на Центъра обхваща създаването, разпространението, представянето и популяризирането на културни продукти на съвременното изкуство и недвижимото културно наследство, както и образователна, изследователска и развойна дейност в областта на културата и творческите индустрии.

Неговото развитие през периода на стратегията следва да бъде насочено към последователно надграждане на художествената и изследователската програма, утвърждаване на професионалните партньорства и разширяване на възможностите за създаване и представяне на съвременно изкуство.

Сред утвърждаващите се инициативи за професионално развитие в областта на съвременното изкуство е Училището за куратори, чиито първи две издания се реализират през 2024 и 2026 г. Програмата съчетава специализирано обучение, менторство и практически занимания с разработване и осъществяване на реални изложбени проекти. Този модел допринася за придобиването на професионални умения, обмена на опит и изграждането на контакти между участници и утвърдени специалисти от художествения сектор. Продължаването на програмата като двугодишна инициатива може да подкрепи развитието на кураторската практика в България и подготовката на професионални екипи в контекста на кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032.

Важна част от художествената идентичност на Центъра е изследването и представянето на творчеството на Кристо и Жан-Клод и неговото значение за съвременното изкуство. Наред с това институцията има потенциал да развива по-широки програми, свързани с художествения експеримент, взаимодействието между изкуство, технологии и общество, устойчивите творчески практики и новите форми на културно производство.

В този контекст може да се осмисля и връзката между делото на Лазар Донков и творчеството на Кристо като част от по-широкия разказ за Габрово – град, в който изобретателността, техническите умения, художественото въображение и стремежът към новаторство имат дълбоки исторически корени.

Значение има сътрудничеството между Центъра и съществуващите културни институции. Художествената галерия „Христо Цокев“, Музеят „Дом на хумора и сатирата“, РЕМО „Етър“, музеите, образователните организации и независимите творци

могат да бъдат партньори в изложби, художествени продукции, творчески резиденции, изследователски инициативи и образователни програми.

Тези взаимодействия следва да се основават на ясно разграничаване и взаимно допълване на институционалните профили, като се зачитат професионалната самостоятелност и установените функции на всяка организация.

Регионалният статут на Центъра създава възможности за развитие на съвместни инициативи и партньорства с културните организации, творците и образователните институции в общините Севлиево, Трявна и Дряново. Това предоставя основа за разширяване на художествения обмен, споделяне на професионална експертиза и създаване на продукции с регионално значение.

Важен етап в развитието на Центъра е предстоящата реконструкция и адаптация на сградата на бившия Техникум по текстил на ул. „Брянска“ № 72. Проектът за обновяване на материалната база е свързан със създаването на съвременни условия за изложбена дейност, художествено производство, творчески експерименти, образователни инициативи и професионален обмен.

Подготовката за използването на обновената сграда следва да включва съгласуване на бъдещите функционални пространства с художествените и организационните потребности на Центъра, планиране на програмните дейности и развитие на необходимия професионален капацитет. Този процес представлява надграждане на действащата институция, а не създаване на нов управленски или финансов модел.

Нормативно установеният механизъм за финансиране на Центъра е важна предпоставка за устойчивостта на неговата дейност. Наред с него могат да се използват допустими възможности за проектно финансиране, международно сътрудничество и партньорски инициативи в съответствие с устройствения правилник и приложимата нормативна уредба.

Значение има развитието на международните контакти и участието в професионални мрежи, които могат да допринасят за художествения обмен, представянето на съвременно изкуство и привличането на творци и куратори от различни страни.

Стратегическият стремеж е Регионалният център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ да развива своята дейност като значима институция за художествено производство, експериментиране, изследване и международен обмен, с принос към културното развитие на Габрово и региона. Обновяването на материалната база следва да разшири възможностите за изпълнение на тази мисия, като осигури подходяща пространствена и техническа среда за бъдещите програми.

Мярка 5.2.3. Професионална оценка на качеството и развитие на публики

Утвърждаване на професионалното художествено качество като водещ критерий при развитието на нови продукции, изложбени програми и културни инициативи, съчетано с последователна работа за разширяване и задълбочаване на взаимодействието с публиките.
Художественото качество не може да бъде оценявано единствено чрез броя на посетителите, мащаба на събитието или неговата медийна видимост. То предполага

професионална преценка за оригиналността, художествената стойност, концептуалната последователност и приноса на съответното произведение или програма.

Насърчава се използването на подходящи форми за експертна оценка, включително професионални журита, кураторски съвети, външни специалисти и други механизми, съобразени със спецификата на отделните художествени области.
Тези подходи следва да се прилагат при зачитане на художествената свобода и професионалната самостоятелност на културните институции и творците.

Значение има обновяването на начините за представяне и интерпретация на културното съдържание. Художествената галерия „Христо Цокев“, Музеят „Дом на хумора и сатирата“, Регионалният център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ и останалите културни институции могат да развиват съвременни кураторски и изложбени подходи, които поставят акцент върху смисъла на произведенията, качеството на преживяването и възможностите за задълбочено разбиране на представеното съдържание.

Развитието на публики включва съпътстващи образователни програми, срещи с автори и куратори, публични разговори, тематични представяния, достъпни информационни материали и други форми, които подпомагат възприемането на съвременното изкуство. При разработването на нови художествени продукции следва да се търси баланс между творческия експеримент и възможностите за общуване с различни публики, без художественото съдържание да бъде подчинявано единствено на непосредствените очаквания за посещаемост.

Професионалната оценка може да се допълва с анализ на реакциите на публиките, но двете следва да бъдат разграничавани като различни източници на информация.
Целта е да се подкрепя художествена среда, в която качеството, свободата на изразяване и последователната работа с публики допринасят за устойчивото развитие на съвременните изкуства.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.3. ЗАНАЯТЧИЙСКО И ИНДУСТРИАЛНО НАСЛЕДСТВО

Насърчаване на съвременни художествени интерпретации на занаятчийските традиции, индустриалната история и местната памет на Габрово. Целта е наследството да бъде източник на нови произведения, творчески изследвания и културни преживявания, които свързват историческите знания със съвременните художествени практики.

Мярка 5.3.1. Нови интерпретации на занаятчийски знания и индустриална памет

Подкрепа за художествени проекти, които изследват и интерпретират традиционните занаяти, индустриалната история, техническите умения и културата на труда чрез съвременни творчески средства.

Занаятчийското наследство на Габрово е съществена част от неговата културна идентичност и международно присъствие като творчески град на ЮНЕСКО в областта на занаятите и народните изкуства. То предоставя възможности за взаимодействие между традиционните знания и съвременните художествени практики.

РЕМО „Етър“ и МАИР „Боженци“ са важни партньори при разработването на инициативи, които представят занаятчийските умения не само като историческа практика, но и като източник на съвременно художествено вдъхновение.

Регионалната занаятчийска камара – Габрово има съществен принос за свързването на съвременните творчески практики с живата занаятчийска традиция. Чрез контактите си с действащи майстори, познаването на професионалните умения и участието в процесите на занаятчийско обучение тя предоставя възможности за развитие на съвместни художествени проекти, творчески лаборатории и практически ателиета.

Перспективно е сътрудничеството между Регионалната занаятчийска камара, РЕМО „Етър“, МАИР „Боженци“, Художествената галерия „Христо Цокев“, Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ и независими творци. Подобни партньорства могат да насърчават художествени експерименти с традиционни материали, техники и форми, при които занаятчийските знания се превръщат в основа за нови произведения, без да се губи разбирането за тяхната автентичност и културна стойност.

Важна възможност е и включването на утвърдени майстори като консултанти, наставници и участници в художествени проекти. Така се създават условия за обмен между поколенията и между различни професионални общности, като се признава приносът на носителите на традиционни знания.

Възможните проекти включват изложби, художествени инсталации, авторски произведения, творчески лаборатории и съвместни инициативи между майстори, художници, дизайнери и други творци.

Насърчават се и проекти, насочени към изследване, документиране и съвременно представяне на нематериалното културно наследство – традиционни знания и умения, обичаи, фолклорни практики и местни културни традиции. Водещо място в подобни инициативи могат да имат РЕМО „Етър“, читалищата, изследователите и носителите на традиционни знания, като се търсят подходи за активно участие на младите поколения.

Самостоятелна посока за развитие е изследването и популяризирането на традиционната архитектура и строителните техники, представени в архитектурно-историческата среда на Боженци. В партньорство с МАИР „Боженци“, специалисти по архитектура, реставрация и опазване на културното наследство могат да се разработят образователни програми, практически демонстрации, тематични изложби и изследователски инициативи, посветени на местните строителни традиции, използваните материали и характерните архитектурни решения. Подобни дейности ще допринасят за по-задълбочено разбиране на архитектурното наследство и за предаването на знания, свързани с неговото опазване.

Наред със занаятите особено значение има индустриалната памет на Габрово. Историята на производството, архитектурата на фабричните сгради, технологичните процеси и личните разкази за труда могат да бъдат изследвани чрез фотография, кино, литература, визуални изкуства, звук, театър и мултимедийни форми.

Регионалният исторически музей, Държавен архив – Габрово, Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ и други организации могат да предоставят професионална

подкрепа при проучването на исторически източници и разработването на художествени концепции.

С потенциал са проектите, които разглеждат връзката между занаятчийските знания, индустриалното развитие и съвременните технологии. В този контекст сътрудничеството с Техническия университет – Габрово може да допринася за художествени експерименти, които използват технически средства и нови материали.
Художествените интерпретации следва да се основават на уважение към автентичността на наследството и професионалното познаване на историческия контекст, като същевременно предоставят свобода за съвременен творчески прочит.
В рамките на тази мярка водещ е художественият резултат. Разработването на нови творчески продукти, дизайн решения и предприемачески инициативи е предмет на Направление 2 „Културна икономика“.

Мярка 5.3.2. Художествени проекти, свързани с конкретни места и истории

Развитие на художествени произведения и творчески проекти, които изследват конкретни места, исторически събития, личности и културни традиции на Габрово и ги представят чрез съвременни художествени форми.

Градската среда и населените места на общината съхраняват разнообразни пластове културна памет. Историческите квартали, старите производствени пространства, обществените сгради, местата, свързани с просветното дело, и характерните природни територии могат да бъдат отправна точка за нови художествени произведения.
Значение има поречието на река Янтра, което е свързано с развитието на занаятите, индустрията и градската история. То предоставя възможности за художествени проекти, които разглеждат отношенията между реката, производството, градската среда и съвременния живот.

Бившите индустриални пространства могат да бъдат предмет на художествени изследвания, фотографски и документални проекти, изложби и временни инсталации, когато това е съобразено със собствеността, състоянието и допустимото използване на съответните обекти.

Местността Градище предоставя възможности за художествени интерпретации, свързани с историческата памет, археологическото наследство и възприемането на културния пейзаж. Подобни проекти следва да бъдат съобразени с изискванията за опазване на културните ценности и характера на територията.

Възможности за съвременно творчество предоставят и селата на общината, включително Боженци, чието архитектурно и културно наследство може да бъде изследвано чрез съвременни художествени практики при спазване на приложимите режими за опазване.

Насърчават се произведения, които възникват в резултат от предварително проучване, срещи с местни жители, работа с архивни материали и професионален диалог между творци и специалисти по културно наследство.

Важен принцип е художествените проекти да не използват местната история единствено като декоративен мотив, а да предлагат задълбочен и съвременен прочит на нейното значение.
Мярката се различава от общностните инициативи в Направление 3, тъй като поставя акцент върху създаването на художествени произведения, вдъхновени от конкретни места и истории.

Мярка 5.3.3. Сътрудничество с музеи, архиви, училища и местни общности

Развитие на партньорства между културните институции, архивите, образователните организации, независимите творци и местните общности за създаване на нови художествени произведения, основани на проучване и съвременна интерпретация на културното наследство.

Музеите, библиотеката и архивните институции съхраняват значими източници на знание за историята на Габрово. Техните колекции, документи и професионална експертиза могат да подпомагат художници, писатели, режисьори, композитори и други творци при разработването на авторски проекти.

Регионалният исторически музей, Националният музей на образованието, РЕМО „Етър“, МАИР „Боженци“, Държавен архив – Габрово и Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ могат да бъдат партньори в творчески изследвания, които свързват историческите източници с художественото въображение.

Перспективно е взаимодействието между професионални творци и училища, читалища и местни общности. То може да предоставя възможности за събиране на разкази, изследване на местни традиции, работа с архивни фотографии и създаване на произведения, които представят различни гледни точки към миналото.

Регионалната занаятчийска камара – Габрово може да допълва тези партньорства чрез включване на действащи майстори в творчески и образователни инициативи, представяне на традиционни техники и организиране на практически занимания, свързани с местното занаятчийско наследство. Сътрудничеството с училищата, професионалните гимназии, Техническия университет – Габрово и културните институции предоставя възможности за среща между традиционните умения, съвременните технологии и художественото творчество. Особено ценни са проектите, при които младите хора не само се запознават с даден занаят, но и участват в неговото творческо осмисляне чрез съвременни изразни средства.

Сътрудничеството с Техническия университет – Габрово може да допринася за художествени проекти, които използват дигитални технологии, интерактивни средства и съвременни начини за представяне на исторически материали.

Дигиталните технологии и инструментите с изкуствен интелект могат да подпомагат творческата работа с музейни колекции, архивни документи и исторически материали. Възможните приложения включват интерактивни художествени проекти, дигитални възстановки и нови форми за представяне на местната история. При разработването им следва да се използват проверени източници и професионална експертиза, като се разграничават автентичните свидетелства от съвременните художествени интерпретации.

При подходящи художествени концепции Планетариумът в Габрово също може да бъде партньор в проекти, които изследват връзките между научното познание, историята на образованието, визуалните представи за света и съвременните изкуства.

Възможностите за участие на местните общности следва да бъдат съобразени с характера на съответния проект. Жителите могат да допринасят със знания, лични истории, материали и участие в творческия процес, като се зачитат техните права и принос.

При използването на архивни материали, фотографии, документи и лични свидетелства следва да се спазват изискванията за авторски права, защита на личните данни и съответните правила за достъп и използване на културни ценности.
Целта е да се развива сътрудничество, при което професионалното историческо знание и художественото творчество се допълват взаимно, без да се смесват техните различни функции.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.4. ИЗКУСТВО И СРЕДА

Развитие на съвременни художествени практики в градската и природната среда, които обогатяват културното присъствие в обществените пространства и създават възможности за нови срещи между изкуството, местата и хората. Целта е художествените инициативи да се реализират при ясни професионални, организационни и нормативни условия, с внимание към качеството на средата, безопасността и дългосрочната устойчивост.

Мярка 5.4.1. Временни и постоянни художествени намеси при ясни правила

Насърчаване на художествени намеси в публичната среда, които допринасят за нейното културно разнообразие, създават нови възможности за творческо изразяване и предлагат съвременен прочит на характерни за Габрово теми и пространства.
Възможните форми включват временни инсталации, скулптурни произведения, стенописи, светлинни и звукови проекти, художествени елементи на градското обзавеждане и други съвременни практики.

Особено подходяща тема за художествени намеси е хуморът като отличителна характеристика на Габрово. Чрез професионално разработени произведения той може да присъства в обществените пространства по нов начин, като съчетава местната идентичност със съвременни художествени средства.

Възможностите за развитие на подобни инициативи могат да бъдат разглеждани и в рамките на идеи като „Отворено Габрово“, които насърчават по-активното взаимодействие между културата и публичната среда.

При временните художествени намеси могат да се използват различни пространства в централната градска част, кварталите и други подходящи места, съобразно характера на произведенията и условията за тяхното представяне.

Постоянните художествени намеси изискват особено внимателна оценка, тъй като оказват дългосрочно въздействие върху облика и използването на обществените пространства.

Необходимо е да се прилагат ясни правила за избор на художествени предложения, съгласуване, собственост, безопасност, поддръжка и отговорности след реализирането им. При подходящи случаи могат да се използват професионални конкурси, експертни комисии и публично представяне на концепциите.

Художествените решения следва да бъдат съобразени с архитектурната среда, културно-историческото наследство, достъпността и функционалното използване на пространствата.

Целта е публичното изкуство да допринася за качеството и идентичността на градската среда, без да се свежда до декоративно оформление или краткотрайна визуална атракция.

Мярка 5.4.2. Проекти в градска и природна среда с грижа за безопасността

Развитие на художествени инициативи, които използват характерните градски и природни пространства на община Габрово като среда за създаване и представяне на произведения.

Поречието на река Янтра, парковете, историческите квартали, индустриалните територии и други обществени пространства предоставят възможности за временни инсталации, сценични и музикални проекти, художествени маршрути и интердисциплинарни инициативи.

Значение имат проектите, които разглеждат връзката между природата, индустриалното развитие и съвременния градски живот. Подобни инициативи могат да насърчават нови художествени интерпретации на средата и да привличат вниманието към нейното културно и природно значение.

Местността Узана предоставя възможности за художествени проекти, свързани с природата, екологичните теми, съвременните визуални и сценични изкуства и творческите практики на открито. Местността Градище може да бъде среда за проекти, които изследват отношенията между историческата памет, културния пейзаж и съвременното художествено изразяване.

Възможности за подобни инициативи предоставят и пространствата на РЕМО „Етър“ и МАИР „Боженци“, когато художествената концепция е съвместима с техния статут, културна функция и приложимите режими за опазване.

При разработването на проекти следва да се отчитат характеристиките на конкретното място, сезонните условия, транспортната достъпност, необходимата техническа инфраструктура и възможностите за безопасно участие на публиката.
Особено внимание е необходимо при инициативи в близост до водни обекти, в защитени територии, при обекти на културното наследство и в пространства с ограничена достъпност.

Художествените намеси трябва да бъдат съобразени с изискванията за опазване на природната среда, управление на отпадъците, безопасност на конструкциите, защита на културните ценности и възстановяване на терена след приключването на временните дейности.

Насърчават се художествени подходи, които използват ресурсите отговорно и търсят баланс между творческата свобода, общественото преживяване и грижата за средата.
Мярката не предполага автоматично изграждане на нова инфраструктура или постоянни съоръжения в природните пространства. Всяко предложение следва да бъде разглеждано според конкретните условия и приложимите изисквания.

Мярка 5.4.3. Развитие на международни резиденции и кураторски партньорства

Развитие на международна програма за творчески резиденции и обмен, която предоставя възможности на местни и гостуващи артисти, куратори и творчески екипи да работят с културното наследство, съвременната художествена среда и характерните пространства на Габрово.

Творческите резиденции могат да допринасят за създаването на оригинални произведения, професионален обмен, художествени експерименти и по-широко международно присъствие на местната културна среда.

Перспективни са резиденциите, насочени към художествени проекти, свързани с конкретни места, местни истории, занаятчийски традиции, индустриално наследство и отношенията между човека и природата.
Габрово предоставя разнообразни възможности за подобна работа – от музейните и галерийните пространства до индустриалната архитектура, поречието на река Янтра, историческите квартали и природните територии на общината.

Художествената галерия „Христо Цокев“, Музеят „Дом на хумора и сатирата“, РЕМО „Етър“, Регионалният център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ и други културни институции могат да бъдат партньори при разработването на резидентски програми, съобразени с техния професионален профил и организационни възможности.

Регионалният център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ има значение за развитието на международните художествени и кураторски партньорства. Неговият институционален статут, предмет на дейност и регионален обхват предоставят основа за разработване на програми, свързани с художествено производство, изследователска работа, експериментиране и обмен на професионален опит.

Съществуващата дейност на Центъра може да бъде надграждана чрез съвместни проекти с международни художествени организации, университети, куратори и творчески екипи. Предстоящото обновяване на неговата сграда ще създаде допълнителни пространствени и технически възможности за разгръщане на подобни програми, без да ограничава развитието на партньорствата до приключването на строителните дейности.

Международната програма може да включва както гостувания на чуждестранни творци в Габрово, така и възможности за участие на местни артисти в партньорски инициативи извън България.

Значение има сътрудничеството с куратори, художествени организации и международни мрежи, които могат да допринасят за професионалното развитие на проектите, обмена на знания и представянето на създадените произведения пред различни публики.

Насърчава се разработването на резиденции, които завършват с конкретен художествен резултат – произведение, изложба, публично представяне, творческо изследване или друг подходящ формат, съобразен с концепцията на участниците.

При необходимост резиденциите могат да включват срещи с местни жители, изследване на архиви, работа с културни институции и съвместни инициативи с местни творци.
За устойчивото развитие на програмата е необходимо да се определят ясни условия за участие, професионални критерии за подбор, отговорности на партньорите и приложими модели за финансиране.

Международните резиденции следва да бъдат насочени към дългосрочно художествено сътрудничество, а не единствено към краткотрайни гостувания. Тяхната стойност е в създаването на нови произведения, професионални връзки и възможности за развитие на художествената среда на Габрово.

ОЧАКВАН ПРИНОС НА НАПРАВЛЕНИЕТО

Изпълнението на мерките ще допринесе за създаването на нови художествени продукции и за развитието на съвременен прочит на културното наследство на Габрово. Очаква се разширяване на целогодишното присъствие на хумора и сатирата в културния живот, развитие на нови авторски произведения и съвременни художествени форми, както и укрепване на сътрудничеството между културните институции, независимите творци и международните партньори.

Развитието на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ като действащ регионален културен институт ще допринася за утвърждаването на Габрово като среда за художествено производство, изследване, експериментиране и международен обмен. Надграждането на неговите програми и партньорства, заедно с поетапното обновяване на материалната база, ще разшири възможностите за създаване и представяне на съвременно изкуство в Габрово и региона.

Художествените интерпретации на занаятчийското и индустриалното наследство, творческите резиденции и проектите в градската и природната среда ще разширят възможностите за създаване и представяне на изкуство, свързано с характерните места и истории на общината. Сътрудничеството с Регионалната занаятчийска камара – Габрово ще допринася за по-активното включване на действащите майстори в съвременни художествени процеси, за предаването на традиционни знания и за развитието на нови форми на творчество, основани на местното културно наследство.

В дългосрочен план направлението цели утвърждаване на Габрово като среда за оригинално художествено творчество, в която културното наследство е активен източник на нови идеи, а художественото качество, творческата свобода и професионалното сътрудничество определят развитието на съвременните изкуства.

5.6. НАПРАВЛЕНИЕ 6: КУЛТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ – ПРИНАДЛЕЖНОСТ И РАЗПОЗНАВАЕМОСТ

Стратегическа цел: Да се развие автентичен и съвременен културен образ на Габрово, който укрепва чувството за принадлежност, улеснява достъпа до културен живот и повишава националната и международната разпознаваемост на града.

Културната идентичност на Габрово се формира от взаимодействието между историческото наследство, характерния градски дух, обществените традиции и съвременния творчески живот. Хуморът, занаятите, индустриалното развитие и просветното дело са сред най-разпознаваемите характеристики на града. Те обаче не съществуват изолирано, а са свързани чрез обща история на предприемчивост, знание, изобретателност и творческо мислене.

Тази история има и своето материално измерение. Запазените възрожденски сгради, архитектурните ансамбли, мостовете, обществените пространства и индустриалните обекти свидетелстват за развитието на Габрово като занаятчийско, търговско, просветно и производствено средище. Недвижимото културно наследство е важна част от облика на града, но неговото значение не се изчерпва с архитектурните качества на отделните обекти. То съхранява сведения за начина на живот, обществените отношения и промените в градската среда.

Същевременно идентичността не може да се основава единствено на миналото. Днешният Габрово се представя и чрез своите културни институции, творци, образователни организации, граждански инициативи и международни партньорства. Развитието на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“, участието в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО и кандидатурата за Европейска столица на културата 2032 създават нови възможности за свързване на историческата идентичност със съвременните художествени процеси.

Основната задача на направлението е да осигури последователност между тези различни измерения. Това означава не създаване на нов рекламен образ, а развитие на съдържателен и достоверен културен разказ, който е разпознаваем за жителите и разбираем за хората извън Габрово.

За постигането на тази цел са необходими четири взаимосвързани усилия: ясно представяне на културната идентичност; по-добра организация и достъпност на информацията; съвременна интерпретация на културните места и наследството; целенасочена национална и международна комуникация.

Водещ принцип е културният образ да се изгражда върху реални постижения и автентично съдържание. Неговата устойчивост зависи от това доколко жителите разпознават собствените си истории, ценности и възможности за участие в представата за своя град.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.1. СПОДЕЛЕН КУЛТУРЕН ОБРАЗ

Развитие на последователен културен разказ, който представя отличителните характеристики на Габрово, свързва историческото наследство със съвременния живот и отразява многообразието на местната общност.

Мярка 6.1.1. Габрово през личните истории на хората

Историята на един град не се изчерпва с неговите паметници, институции и известни личности. Тя включва и натрупания опит на поколенията, местните традиции, семейните истории, отношенията между хората и местата, както и съвременните инициативи, които постепенно променят облика на общността.

Габрово притежава значителен ресурс от подобни истории. Разказите за майсторите занаятчии, предприемачите и индустриалците, за учителите и просветителите, за артистите, инженерите и хората на науката разкриват различни проявления на характерната за града предприемчивост. Към тях се прибавят биографиите на съвременни творци, младите хора с професионални и художествени постижения, както и инициативите на граждански организации и местни общности.

Предвижда се развитие на партньорства за събиране, систематизиране и представяне на това съдържание. Регионалният исторически музей, Националният музей на образованието, Регионалната библиотека „Априлов – Палаузов“ и Държавен архив – Габрово могат да допринасят с документални източници и професионална експертиза. РЕМО „Етър“, МАИР „Боженци“ и Регионалната занаятчийска камара – Габрово предоставят възможности за представяне на живите занаятчийски практики и техните носители.

Значение има включването на истории от кварталите и селата на общината. Местните читалища и общности съхраняват знания за личности, събития, обичаи и места, които допълват общата история на Габрово и разкриват разнообразието на неговата територия.

Необходимо е събраните материали да бъдат достоверни, тематично организирани и достъпни за използване в културни инициативи, образователни програми, изложби, маршрути и информационни материали. Това предполага съгласувани правила за работа с архивни документи, лични свидетелства и авторско съдържание.

Мярката има за цел да изгради по-богата съдържателна основа за представянето на Габрово. Нейната стойност е не просто в събирането на истории, а във възможността чрез тях жителите да открият връзката между собственото си място в общността и развитието на града. Сред тези истории място намират и биографиите на габровските индустриалци и техните фамилии, чието наследство може да бъде представяно чрез архивни документи, изложби, образователни програми и тематични маршрути, разкриващи връзката между индустриалното развитие, дарителството и обществения живот на града.

Мярка 6.1.2. Съвременен прочит на културните символи и наследството

Разпознаваемостта на Габрово традиционно се свързва с хумора, занаятите и индустриалното минало. Тези характеристики имат значителна културна стойност, но тяхното представяне чрез ограничен набор от познати символи не разкрива в достатъчна степен разнообразието на съвременния град.

Необходим е подход, който запазва историческата достоверност и същевременно показва развитието на тези традиции. Габровският хумор например може да бъде представян не само чрез анекдотите и характерната самоирония, но и чрез Карнавала, Международното биенале на хумора и сатирата в изкуството и съвременните художествени практики. Занаятите могат да бъдат разглеждани както през историческите техники и умения, така и чрез работата на действащите майстори и взаимодействието им с художници и дизайнери.

Особено перспективна е връзката между индустриалното наследство, образованието и новаторството. Историята на габровското производство, развитието на техническото образование и съвременните технологични инициативи позволяват изграждането на последователен разказ за знанието и изобретателността като трайни характеристики на града.
Недвижимото културно наследство също има съществено място в този процес. Архитектурните ансамбли „Шести участък“ и „Житен пазар“, историческите сгради по улица „Радецка“, Часовниковата кула, Баев мост, Дечковата къща и други характерни обекти разкриват различни етапи от развитието на Габрово. Тяхното представяне следва да свързва архитектурните особености с историческите функции на сградите, градските занаяти, търговията и обществения живот.

Предвижда се разработване на общи съдържателни и визуални насоки за културната комуникация, основани на професионално проучване и сътрудничество с културните институции, специалисти по наследство, дизайн и комуникации.
Тези насоки могат да определят принципи за използване на исторически изображения, представяне на културни обекти, подбор на фотографии, създаване на текстове и съгласуване на тематичните послания. Те не следва да налагат единна визуална идентичност на всички културни организации, а да осигуряват последователност в общото представяне на Габрово.

Целта е културните символи да бъдат разпознаваеми чрез своя смисъл и съвременно значение, а не единствено чрез многократното им възпроизвеждане.

Мярка 6.1.3. Градска идентичност и продуктов знак „Създадено в Габрово“

Общата културна идентичност и отличаването на местните творчески продукти изпълняват различни функции, макар да са свързани с разпознаваемостта на Габрово.

Културният образ на града обхваща неговата история, институции, обществени пространства, културен календар и съвременни постижения. Той е насочен към жителите, посетителите и партньорите на общината.
Продуктовият знак „Създадено в Габрово“ има по-конкретно предназначение – да отличава местни творчески продукти и услуги при ясно определени условия за произход, качество и използване.

Необходимо е да се осигури съгласуваност между двете инициативи, без да се смесват техните функции. Продуктовият знак може да използва характеристики на местната идентичност, но не следва да замества общия образ на града или да се прилага без разграничение към всички културни и обществени дейности.

Предвижда се сътрудничество между специалисти по комуникация и дизайн, творци, Регионалната занаятчийска камара – Габрово и представители на местния бизнес за определяне на подходящите връзки между общата културна идентичност и продуктовия знак.

Разработването на знака, неговото управление и прилагането му към творческите продукти са предмет на Направление 2 „Културна икономика“. Настоящата мярка има за задача да осигури ясно и последователно публично представяне на двете инициативи.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.2. ДОСТЪПНА И СВЪРЗАНА КУЛТУРНА ИНФОРМАЦИЯ

Развитие на информационна среда, която обединява разнообразието на културния живот и предоставя на жителите и посетителите надеждни, актуални и удобни възможности за откриване на събития, институции и културни пространства.

Мярка 6.2.1. Единна система за културна информация

Културният календар на Габрово включва дейността на общински и държавни културни институции, читалища, независими организации, творчески общности и организатори на фестивали. Това разнообразие е съществено предимство, но изисква добра координация на информацията, за да бъде видимо и достъпно за различните публики.

Основен елемент е единният календар, който обединява информация за изложби, концерти, театрални представления, фестивали, литературни срещи, образователни програми и други културни инициативи.

За неговото функциониране е необходимо да се определят отговорности и ясни редакционни правила. Организаторите следва да предоставят информация в съгласуван формат, включващ основните данни за събитието, условията за посещение, достъпността и връзка към допълнителна информация. Трябва да се предвиди и механизъм за своевременно отразяване на промени в програмите.

Важно е системата да осигурява равнопоставена видимост на различните организатори, включително на читалищата, независимите творци и инициативите в населените места извън градския център.

Предвижда се използване и надграждане на съществуващите общински информационни канали, като се търси техническа свързаност между тях. При подходящо решение календарът може да предоставя търсене по дата, вид събитие, място и целева аудитория.

При развитието на единната система за културна информация могат да се проучват инструменти с изкуствен интелект за подпомагане на превода, търсенето и адаптирането на съдържанието към различни потребности. Въвеждането им следва да се съобразява с техническите и финансовите възможности, достъпността за потребителите и необходимостта от редакционна проверка на публикуваната информация.

Единната система ще има значение и за самите културни организации. По-добрата видимост на предстоящите събития може да подпомага координацията на програмите, съвместните инициативи и планирането на комуникационните дейности.

Очакваният резултат е не просто общ списък на събитията, а надеждна информационна услуга, която улеснява участието в културния живот и представя по-пълно неговото разнообразие.

Мярка 6.2.2. Развитие на Visit Gabrovo като платформа за културно опознаване

Visit Gabrovo вече е утвърден информационен канал за представяне на туристическите и културните възможности на общината. Платформата предлага многоезично

съдържание, информация за забележителности, маршрути и събития. Поради това нейното развитие следва да бъде насочено не към създаване на вече съществуващи функции, а към по-пълноценно използване и надграждане на наличните възможности.

Основна посока е преминаването от представяне на отделни обекти към по-свързано културно съдържание. Посетителят трябва да може да открива не само информация за конкретен музей или забележителност, но и свързаните с тях истории, събития, маршрути и други възможности за посещение.

Например интересът към индустриалното наследство може да отвежда към Интерактивния музей на индустрията, информация за характерни производствени сгради, историята на местното предприемачество и подходящи тематични маршрути. Интересът към занаятите може да свързва РЕМО „Етър“, МАИР „Боженци“, действащи майстори и събития, посветени на традиционните умения.
Подобен подход може да се развие и за хумора, образованието, архитектурното наследство, съвременните изкуства и природната среда.

Перспективна възможност е надграждането на предложенията за посещение според интересите и времето, с което разполагат потребителите. Кратки градски разходки, семейни програми, културни посещения през почивните дни и тематични предложения за по-продължителен престой могат да улесняват планирането, без да изискват създаването на нова самостоятелна платформа.

Допълнителна стойност могат да имат дигитални истории, архивни фотографии, аудиоразкази и визуални сравнения, които показват развитието на характерни места в различни исторически периоди. Така Visit Gabrovo може да се утвърждава не само като източник на практическа информация, но и като средство за опознаване на културната история на общината.

Съществена задача е осигуряването на връзка с единната система за културна информация и актуализирането на данните в сътрудничество с културните институции. Приоритет следва да бъде и подобряването на потребителското преживяване, включително удобството при използване през мобилни устройства и достъпността на съдържанието.
Развитието на платформата трябва да се основава на оценка на съществуващите функции и потребителските потребности, така че новите решения да имат практическа стойност и да не дублират налични услуги.

Мярка 6.2.3. Интерактивна културна карта на общината

Габрово разполага с разнообразни културни ресурси, разположени както в централната градска част, така и в кварталите и населените места на общината. Част от тях са добре познати музейни и туристически обекти, докато други имат значителна историческа или културна стойност, но присъстват по-ограничено в общодостъпната информация.
Предвижда се разработване на интерактивна културна карта, която да представя пространственото разположение на музеите, галериите, театрите, библиотеките, читалищата, културните центрове, обществените пространства и недвижимите културни ценности.

Значение има включването на архитектурните ансамбли, историческите сгради, мостовете и характерните места, които оформят културния пейзаж на Габрово. Наред с

популярните забележителности могат да бъдат представяни и обекти, свързани с индустриалната история, просветното дело и развитието на отделните квартали.

Картата следва да съдържа кратка и проверена информация за обектите, местоположение, фотографии, условия за достъп и връзки към допълнително съдържание. За недвижимите културни ценности е необходимо данните да се съгласуват с официалните регистри и компетентните институции, като се разграничават обектите с възможност за посещение от тези, които могат да бъдат разглеждани само отвън.

Важен елемент е обхващането на културните пространства в селата и възможността те да бъдат откривани чрез общата карта. Това ще допринася за по-пълно представяне на културните ресурси на общината.

При техническа възможност картата може да бъде интегрирана с Visit Gabrovo и единния културен календар. Така информацията за дадено място ще бъде свързана с актуалните събития и тематичните маршрути, в които то участва.
Картата ще изпълнява преди всичко навигационна и информационна функция. Тя няма да замества официалните регистри на недвижимите културни ценности или аналитичната карта на културните потребности, предвидена в Направление 3.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.3. КУЛТУРНИ МАРШРУТИ И ПРЕЖИВЯВАНИЯ

Развитие на свързани културни маршрути и преживявания, които представят историята, наследството и съвременния живот на Габрово чрез конкретни места и създават възможности за по-задълбочено опознаване на общината.

Мярка 6.3.1. Културните пространства в ежедневието на жителите

Културните институции и историческите места имат значение не само като обекти за организирани посещения, но и като част от средата, в която хората живеят, общуват и прекарват свободното си време.

В Габрово близостта между част от музеите, галериите, обществените пространства и историческите обекти създава възможности за културни разходки, които могат да бъдат естествена част от ежедневието. Централната пешеходна зона, поречието на река Янтра и историческите квартали позволяват свързването на различни места в достъпни маршрути с образователна и културна стойност.

Предвижда се разработване на предложения, ориентирани към местните жители – кратки културни разходки, семейни посещения, програми за ученици, тематични инициативи през почивните дни и възможности за съчетаване на няколко културни дейности.
Например една семейна разходка може да включва исторически обект в централната градска част, посещение на музей и участие в подходяща образователна или творческа инициатива. За учениците могат да се разработват маршрути, свързани с изучаваното в училище – историята на Възраждането, индустриалното развитие, местната архитектура и просветното дело.

Подобни предложения следва да се разработват в сътрудничество с културните институции, училищата, читалищата и Младежкия център – Габрово, като се отчитат интересите и възможностите на различните възрастови групи.
Необходимо е да се предоставя практическа информация за продължителността на маршрутите, достъпността на обектите и възможностите за придвижване.

Мярката цели да насърчи по-честото и разнообразно използване на съществуващите културни ресурси. Тя не предвижда създаването на нови събития като самоцел, а по-доброто свързване на културните възможности с ежедневието на жителите.

Мярка 6.3.2. Тематични маршрути и интерпретация на недвижимото културно наследство

Недвижимото културно наследство на Габрово предоставя възможност историята на града да бъде представена чрез реални места, архитектурни особености и връзките между различните етапи от неговото развитие.

Часовниковата кула, Баев мост, Априловата чешма, Дечковата къща, историческите обекти по улица „Радецка“ и ансамблите „Шести участък“ и „Житен пазар“ са част от материалните свидетелства за възрожденския облик и обществено-икономическото развитие на Габрово. Тяхното значение е не само в индивидуалните им архитектурни качества, но и в начина, по който заедно разкриват историята на градската среда.

Особено показателен е „Шести участък“, свързан с ранното развитие на търговията и занаятите. Неговото представяне може да надхвърли описанието на отделните сгради и да разкрие организацията на историческото градско пространство, отношенията между търговията и производството и промените в начина на живот.

Друг важен пласт е индустриалното наследство. Развитието на фабричното производство преобразява Габрово и оставя трайни следи в архитектурата и пространствената организация на града. Запазените индустриални сгради и територии могат да бъдат включвани в тематични маршрути, които представят не само историята на предприятията, но и връзката между производството, образованието, техническите знания и обществените промени.

Просветното наследство създава самостоятелна възможност за културна интерпретация. Сградата на Националната Априловска гимназия, Националният музей на образованието и местата, свързани с Васил Априлов и развитието на просветното дело, могат да бъдат представени чрез маршрут, който разкрива значението на образованието за модернизацията на Габрово и България.

Предвижда се развитие и надграждане на тематични маршрути в няколко основни области:

- **Възрожденско и архитектурно наследство** – историческите квартали, обществените сгради, мостовете, храмовете и архитектурните ансамбли.
- **Занаяти и предприемачество** – местата, свързани със занаятчийското производство, търговията и развитието на традиционните умения, включително РЕМО „Етър“ и МАИР „Боженци“.
- **Индустриално Габрово** – производствената история, индустриалната архитектура, Интерактивният музей на индустрията и връзката със съвременните технологии.

- **Град на знанието** – просветното дело, образователните институции и личностите, допринесли за развитието на българското образование.
- **Хумор и съвременно изкуство** – местата, събитията и институциите, които изграждат характерния творчески облик на Габрово.

Тези тематични линии следва да се разработват въз основа на съществуващите маршрути, наличната информация и професионална оценка на възможностите за тяхното надграждане.
Значение има качеството на интерпретацията. Един маршрут не трябва да представлява единствено последователност от обекти, а да разкрива връзките между тях и да предлага разбираем исторически и културен контекст. За тази цел могат да се използват архивни фотографии, аудиоразкази, дигитални материали, тематични карти и подходящи информационни елементи.

При разработването на маршрутите следва да се използва експертизата на Регионалния исторически музей, Националния музей на образованието, Държавен архив – Габрово, РЕМО „Етър“, МАИР „Боженци“ и специалисти по недвижимо културно наследство.
Особено внимание е необходимо при обектите със статут на недвижими културни ценности. Представянето им трябва да бъде съобразено с режимите за опазване, собствеността, техническото състояние и реалните възможности за достъп. При обекти, които не са отворени за посещение, могат да се използват външни информационни точки или дигитални форми на интерпретация.

Възможност за развитие предоставят и тематични връзки между Габрово и останалите населени места на общината. Боженци, занаятчийските традиции, местните църкви, историческите сгради и характерните природни пространства могат да допълват представата за общината като цялостна културна територия.
Очакваният резултат е недвижимото културно наследство да стане по-разбираема и видима част от културния живот, а маршрутите да предоставят нови възможности за образование, принадлежност и културно опознаване.

Мярка 6.3.3. Партньорства за устойчив културен туризъм
Културният туризъм е възможност за по-широко представяне на наследството и творческия живот на Габрово, но неговото развитие следва да бъде съобразено с обществената мисия на културните институции и интересите на местната общност.
Габрово притежава разнообразни ресурси за културни посещения – музеи, архитектурно наследство, фестивали, занаяти, художествени програми и природни дадености. Тяхното по-добро свързване може да насърчава по-продължителен престой и по-задълбочено опознаване на града.

Предвижда се развитие на партньорства между културните институции, туристическите информационни услуги, местата за настаняване, туристическите организации и местния бизнес.
Сътрудничеството може да включва съвместно представяне на културния календар, тематични предложения за посещения през различните сезони, комбинирани програми и по-добра информация за възможностите за придвижване между отделните обекти.
Перспективно е съчетаването на утвърдени събития с тематични маршрути. Посетителите на Габровския карнавал например могат да бъдат насочвани към Музея „Дом на хумора и сатирата“, историческите места и други културни инициативи. Посещенията на РЕМО „Етър“ и МАИР „Боженци“ могат да се допълват с информация за

действащи майстори, занаятчийски събития и възможности за опознаване на местните традиции.

Регионалната занаятчийска камара – Габрово може да бъде партньор при създаването на автентични срещи с майстори и представянето на занаятчийските практики, когато това е съобразено с професионалната им дейност.
Важна възможност е и развитието на културни предложения извън най-натоварените туристически периоди. Изложби, концерти, театрални представления и други събития могат да допринасят за по-равномерно разпределение на посещенията през годината.

Сътрудничеството с туристическия сектор не следва да определя художествените програми на културните институции. То трябва да подпомага тяхната видимост и достъпност, като същевременно зачита опазването на наследството, капацитета на пространствата и качеството на живот на жителите.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6.4. СЪВРЕМЕНЕН КУЛТУРЕН ОБРАЗ И МЕЖДУНАРОДНА ВИДИМОСТ

Развитие на последователна национална и международна комуникация, която представя съвременните културни постижения на Габрово, неговите творчески общности и участието в международни мрежи и инициативи.

Мярка 6.4.1. „Габрово звучи добре“ – съвременни истории за града

Инициативата „Габрово звучи добре“ предоставя възможност за развитие на разпознаваем комуникационен формат, който представя съвременния Габрово чрез неговите хора, идеи и постижения.

За разлика от общия културен разказ, който обединява историческото наследство и идентичността на града, тази програма следва да бъде насочена към актуални истории и съвременни проявления на местния творчески потенциал.

Възможни са документални видеа, интервюта, подкасти, фотографски истории и дигитални поредици, които представят творци, майстори, преподаватели, ученици, студенти, предприемачи и граждански инициативи.

Особено ценни са историите, които показват реалните връзки между традициите и новаторството. Това може да бъде разказ за майстор, който предава своите умения на младо поколение; за дизайнер, който използва местното наследство в съвременната си работа; за артист, реализирал международен проект; или за младежка инициатива, която създава нови възможности за културно участие.

Програмата може да представя и професионалния път на личности, свързани с Габрово, чиито постижения имат национално или международно значение. Подобно съдържание ще допринася за изграждането на по-пълна представа за творческия и интелектуалния потенциал на града.

За реализацията могат да се развиват партньорства с културните институции, местните медии, училищата, спортните клубове, Техническия университет – Габрово и независими автори.

Необходимо е програмата да има ясен редакционен подход, критерии за подбор на темите и последователна визуална идентичност. Важно е съдържанието да бъде създавано с професионално качество и да представя разнообразни гледни точки, без да се превръща единствено в рекламна кампания.
Подходящи истории могат да бъдат адаптирани за международни публики и използвани в партньорски инициативи, културни форуми и представяния на Габрово извън България.

Мярка 6.4.2. Международни партньорства за културна комуникация

Международното присъствие на Габрово се развива чрез сътрудничеството с побратимени градове, културни институции, професионални организации и международни мрежи. Тези контакти предоставят възможности не само за художествен обмен, но и за по-широко представяне на културния живот на града.

Предвижда се развитие на съвместни комуникационни инициативи, които използват съществуващите партньорства за обмен на информация, представяне на творци, популяризиране на събития и споделяне на културно съдържание.

Важен ресурс са международните контакти на Музея „Дом на хумора и сатирата“, РЕМО „Етър“, Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ и останалите културни институции. Техните професионални партньорства могат да допринасят за представянето на изложби, художествени продукции, творчески резиденции и съвместни проекти пред международни аудитории.

Възможни са тематични публикации в комуникационните канали на партньорски градове, съвместни дигитални представяния, обмен на информационни материали и популяризиране на резултатите от международни културни инициативи.
Значение има качеството на съдържанието. Представянето на Габрово в международна среда изисква не само превод, но и подходящо обяснение на културния контекст. Хумористичните традиции, местните исторически личности и специфичните занаятчийски практики трябва да бъдат представяни по начин, който позволява на чуждестранните публики да разберат тяхното значение.

Необходимо е международната комуникация да бъде свързана с реални събития, художествени резултати и партньорства, а не с изолирани рекламни инициативи. Това ще допринася за изграждането на доверие и устойчив интерес към културния живот на Габрово.

Мярка 6.4.3. Представяне на творческия потенциал чрез ЮНЕСКО и европейски инициативи

Членството на Габрово в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО в областта на занаятите и фолклорното творчество от 2017 г. е важна част от международния културен профил на града. То предоставя възможности за обмен на знания, представяне на местните творчески практики и сътрудничество с градове от различни държави.

Домакинството на Годишната среща на подмрежата „Занаяти и фолклорно изкуство“ през 2026 г. е конкретен пример за международния организационен и партньорски капацитет на Габрово. Подобни инициативи имат значение не само по време на

провеждането си, но и чрез професионалните контакти, съвместните проекти и възможностите за последващо сътрудничество.
Предвижда се по-последователно представяне на резултатите от участието в мрежата – творчески обмен, международни срещи, съвместни инициативи, участие на местни майстори и културни организации и проекти, свързани с развитието на занаятите.

Необходимо е международната идентичност на Габрово да не бъде ограничавана единствено до историческите занаятчийски традиции. Съвременният дизайн, художествените експерименти, взаимодействието между творци и технологии и дейността на Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“ допълват представата за града като активна творческа среда.

Кандидатурата за Европейска столица на културата 2032, развивана в стратегическо партньорство с Велико Търново, създава допълнителна възможност за представяне на културната визия на Габрово. Тя може да свързва местните инициативи с по-широк европейски разговор за ролята на културата в развитието на градовете, гражданското участие, творческата свобода и международното сътрудничество.

В този процес е важно да се представят конкретните художествени и обществени резултати, които произтичат от подготовката и партньорствата, независимо от крайния резултат на кандидатурата.

Предвижда се използване на международните културни форуми, професионалните мрежи и европейските комуникационни канали за представяне на нови художествени продукции, фестивали, творчески резиденции и постижения на местните творци.
Мярката ще допринася за международна разпознаваемост, основана на действителния творчески потенциал на Габрово, а не само на неговите традиционни символи и официални отличия.

ОЧАКВАН ПРИНОС НА НАПРАВЛЕНИЕТО

Изпълнението на направлението ще допринесе за изграждането на по-последователен и съдържателен културен образ на Габрово, който свързва историческото наследство, съвременните творчески постижения и участието на местната общност.
Развитието на общ културен разказ и съвременни комуникационни формати ще създаде възможности за по-пълно представяне на хората, местата и инициативите, които определят идентичността на града.

Единната система за културна информация, надграждането на Visit Gabrovo и интерактивната културна карта ще подобрят достъпа до информация и ще улеснят откриването на културни събития, институции и пространства в цялата община.

Тематичните маршрути ще допринесат за по-задълбочено представяне на недвижимото културно наследство, индустриалната история, просветните традиции и съвременните изкуства. Чрез тях културните ресурси ще бъдат свързвани в разбираеми разкази, които обогатяват знанията на жителите и преживяванията на посетителите.
Международните партньорства, членството в Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО и участието в европейски културни инициативи ще разширяват видимостта на местните творци, културни институции и художествени продукции.

В дългосрочен план направлението ще допринася за укрепване на чувството за принадлежност и за утвърждаване на Габрово като град с разпознаваема културна идентичност, достъпно наследство и активно присъствие в съвременния културен живот.

5.7. НАПРАВЛЕНИЕ 7: КУЛТУРЕН ОБЛИК И НОЩЕН ЖИВОТ – ГРАДСКИ ПРОСТРАНСТВА, ТВОРЧЕСТВО И НОВИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОБЩУВАНЕ

Стратегическа цел: Да се развиват публичните и подходящите недостатъчно използвани пространства като достъпна, привлекателна и безопасна среда за култура, творчество и общуване през различните часове на деня.

Културният живот на един град се определя не само от неговите институции, художествени програми и големи събития, но и от възможностите за срещи, творчество и споделени преживявания в ежедневната градска среда. Площадите, улиците, парковете, крайречните пространства и сградите с историческа стойност имат потенциал да бъдат активни места за култура, които допълват дейността на музеите, галериите, театрите и останалите културни организации.

Габрово притежава характерна пространствена структура, формирана от развитието на занаятите и индустрията, релефа на града и присъствието на река Янтра. Историческият център, бившите производствени територии, обществените пространства и близостта до природата създават разнообразни възможности за културни дейности. Тези ресурси обаче имат различен статут, функции и условия за използване, което изисква внимателно планиране.

Централната градска част съчетава културни институции, търговски обекти, исторически сгради и пешеходни пространства. Тази концентрация предоставя условия за по-активно взаимодействие между културата, местния бизнес и гражданите. Временни изложби, творчески работилници, демонстрации на занаяти, малки концерти и други подходящи формати могат да допринасят за по-разнообразно използване на съществуващите пространства и да създават допълнителни поводи за посещение на градския център.

Свое място в пространствената идентичност на Габрово заема индустриалното наследство. Производствените сгради и територии свидетелстват за икономическата и обществената история на града, но възможностите за тяхното съвременно използване са различни. Част от обектите могат да притежават потенциал за културни и творчески функции, докато при други собствеността, техническото състояние или необходимите инвестиции ограничават подобни намерения. Затова стратегията предвижда проучване и поетапно развитие, а не предварително определяне на всички индустриални пространства като бъдещи културни центрове.

Допълнителни възможности предоставят крайречните и зелените пространства. Инициативи като „Реките на града – Младежки случки срещу течението“ показват как културните събития могат да насочват обществено внимание към връзката между реката, градската среда и активното участие на младите хора. Проектът „Брегове на съвремието“ създава основа за разглеждане на благоустрояването и културното използване на крайречните територии като взаимно допълващи се процеси.

Наред с пространственото развитие, важно предизвикателство е разнообразяването на културния живот във вечерните часове. Проведените обсъждания по Стратегията открояват интерес към повече възможности за жива музика, танци, неформални срещи и културни занимания след края на работния ден. Тази потребност е особено видима сред младите хора, но има значение и за семейства, работещи граждани и други възрастови групи.

Вечерният културен живот не се изчерпва със заведенията и развлекателните клубове. Той включва театрални представления, концерти, прожекции, литературни срещи, творчески ателиета, изложби и други форми на културно участие. Разширяването на тези възможности може да допринася за качеството на живот, за професионалната реализация на творците и за активността на местния бизнес.

Развитието на културните пространства и вечерния живот обаче изисква съгласуване на различни обществени интереси. Необходимо е да се отчитат безопасността, достъпността, транспортните възможности, опазването на културното наследство, шумовото натоварване и спокойствието на живеещите в съответните райони.

Основният подход на направлението е поетапно активизиране на съществуващите пространства, оценка на възможностите за нови функции и развитие на партньорства, вместо създаване на нови обекти и структури без доказана необходимост и устойчив модел на управление.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.1. ПЛАНИРАНЕ И АКТИВИЗИРАНЕ НА КУЛТУРНИТЕ ПРОСТРАНСТВА

Създаване на условия за по-пълноценно културно използване на публичните пространства чрез координирано планиране, временни инициативи и оценка на пространствения потенциал на града.

Мярка 7.1.1. „Отворено Габрово“ – временни културни инициативи в градската среда

Развитие на инициативата „Отворено Габрово“ като възможност за временно културно използване на подходящи публични и други достъпни пространства.
Градската среда предоставя възможности за културни дейности, които не изискват постоянно обособени сцени или нова инфраструктура. Малки концерти, изложби, художествени инсталации, демонстрации на занаяти, творчески работилници и авторски представяния могат да се реализират в съществуващи пространства, когато техните характеристики позволяват това.

Централната пешеходна зона, площадите и подходящите обществени пространства в Габрово създават условия за подобни инициативи. Възможно е използването и на временно свободни търговски помещения за краткосрочни изложби, творчески

ателиета или представяния на местни автори, при доброволни договорености със собствениците.

Перспективно е сътрудничеството с независими творци, художници, дизайнери, занаятчии и представители на творческите индустрии. Регионалната занаятчийска камара – Габрово може да бъде партньор при организирането на демонстрации и срещи с майстори, а културните институции могат да развиват подходящи формати извън обичайните си пространства.

Предвижда се създаване на ясен механизъм за заявяване и съгласуване на временни културни инициативи. Той следва да определя условията за използване на пространствата, необходимите разрешения, отговорностите на организаторите и изискванията за безопасност, достъпност, техническо обезпечаване и възстановяване на средата след събитието.

Първоначално могат да се реализират пилотни инициативи на ограничен брой подходящи места. Тяхната оценка ще позволи да се установят най-работещите формати, организационните затруднения и възможностите за последващо развитие.
Мярката осигурява пространствените и организационните условия за културни намеси. Художественото съдържание и подкрепата за творческите продукции са разгледани в Направление 5 „Живо наследство“.

Мярка 7.1.2. Координирано планиране на културната и градската среда

По-активното използване на градските пространства за култура изисква сътрудничество между общинските звена, отговорни за културата, устройството на територията, благоустрояването, транспорта, екологията и обществения ред.

Културните инициативи в публичната среда са свързани с въпроси, които надхвърлят организацията на конкретното събитие. Разполагането на временни сцени, изложбени конструкции или художествени инсталации може да влияе върху пешеходното движение, достъпа до сгради, транспортното обслужване и използването на обществените пространства.

Предвижда се въвеждане на координиран подход при планирането на културни дейности извън традиционните институционални пространства. Той може да включва предварително съгласуване на подходящите места, условията за използване, необходимата техническа инфраструктура и мерките за безопасност.

Мярка 7.1.3. Оценка и картографиране на пространствата с културен потенциал

Разработване на пространствена оценка, която да идентифицира подходящите места за временни и периодични културни дейности и да определи условията и ограниченията за тяхното използване.

Габрово разполага с различни по характер пространства – площади, пешеходни улици, паркове, крайречни зони, исторически квартали, обществени сгради и територии с индустриално минало. Не всяко от тях е подходящо за всички видове културни инициативи.

Предвижда се проучване на потенциала на избрани пространства по конкретни критерии: собственост, достъпност, техническо състояние, възможности за електрозахранване, транспортна свързаност, близост до жилищни сгради, допустимо шумово натоварване и необходима организация на безопасността.

При обекти с историческа стойност ще се отчитат режимите за опазване на недвижимото културно наследство. За крайречните и природните пространства ще се разглеждат екологичните ограничения и рисковете, свързани с терена.
Резултатът може да бъде работна карта на пространствата с културен потенциал, която да подпомага общинската администрация, културните организации и организаторите при избора на подходящи места.

За разлика от публичната културна карта в Направление 6, която улеснява гражданите при откриването на културни обекти, тази оценка ще бъде инструмент за планиране и управление. Тя следва да показва не само къде има възможности за културни дейности, но и при какви условия те могат да бъдат реализирани.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.2. НОВИ ФУНКЦИИ ЗА ИНДУСТРИАЛНОТО НАСЛЕДСТВО

Проучване и развитие на реалистични възможности за културно и обществено използване на подходящи индустриални сгради и пространства, при съобразяване с тяхната историческа стойност, собственост, техническо състояние и икономическа устойчивост.

Мярка 7.2.1. Проучване на индустриални сгради и пространства с потенциал за културни функции

Индустриалното наследство е съществена част от историята на Габрово. Развитието на фабричното производство през XIX и XX век оставя трайни следи в архитектурата, градоустройството и обществената памет. Част от бившите производствени сгради и територии притежават характеристики, които биха могли да позволят нови културни и обществени функции.

Подобни възможности обаче не могат да бъдат определяни единствено въз основа на архитектурната привлекателност или историческата значимост на даден обект. Необходима е оценка на собствеността, конструктивното състояние, съществуващата инфраструктура, достъпността, инвестиционните потребности и ограниченията за преустройство.

Предвижда се разработване на рамков подход за идентифициране и оценка на подходящи индустриални обекти. Проучването може да включва сгради, които са загубили първоначалните си производствени функции, както и пространства, при които е възможно съчетаване на действаща стопанска дейност с ограничени културни инициативи.

Необходимо е разграничаването на обектите със статут на недвижими културни ценности от останалите индустриални сгради. При първите възможностите за намеса и адаптиране следва да бъдат съобразени с изискванията за опазване на културното наследство.

Проучването може да разглежда различни потенциални функции – изложбени пространства, творчески работилници, споделени ателиета, пространства за събития, образователни дейности или комбинирани културни и стопански модели.
В този процес е необходимо сътрудничество със собствениците, местните предприятия, специалисти по архитектура и строителство, културни организации и потенциални партньори.

Мярка 7.2.2. Временно културно използване на подходящи индустриални пространства

Временното използване на индустриални пространства може да бъде възможност за изпробване на нови културни функции, преди да бъдат предприети по-мащабни инвестиции.
Подходящи сгради или части от тях могат да приемат изложби, творчески работилници, артистични проекти, представяния на дизайн и занаяти или професионални срещи. Подобни инициативи могат да създадат нов обществен интерес към индустриалното наследство и да предоставят информация за реалните възможности за неговото съвременно използване.

Временното използване обаче не трябва да се разглежда като начин за заобикаляне на изискванията към сградите. То е допустимо единствено при изяснена собственост, съгласие на собственика, установена техническа годност, необходимите разрешения и осигурени условия за безопасност.

Предвижда се разработване на примерен организационен подход за партньорства между собственици, културни организации и общината. Договореностите следва да определят срока на използване, отговорностите за техническото обезпечаване, застраховането при необходимост, поддръжката и възстановяването на пространството след приключване на дейностите.

Особено подходящи за първоначално прилагане са формати с ограничена продължителност и ясно определен брой участници, които не изискват съществени намеси.
Резултатите от подобни инициативи могат да покажат дали дадено пространство има потенциал за по-трайна културна функция, какъв е интересът на публиките и какви са реалните разходи за неговото използване.
Мярката следва да се реализира само при наличие на подходящи обекти и доброволни партньорства, без да се създават очаквания за автоматично превръщане на неизползваните индустриални сгради в културни пространства.

Мярка 7.2.3. Насърчаване на частни инициативи и партньорства за ново използване на индустриалното наследство

Значителна част от сградите, свързани с индустриалното минало на Габрово, са частна собственост. Някои от тях са загубили първоначалните си производствени функции, а възможностите за новото им използване зависят от инвестиционните намерения на собствениците, техническото състояние и пазарния потенциал на обектите. Допълнително затруднение при част от имотите е раздробената собственост между множество физически лица или наследници, което усложнява вземането на общи решения за поддръжка, ремонт или бъдещо развитие.

При тези условия възстановяването и адаптирането на индустриалните сгради не може да се разглежда като пряк ангажимент на Общината. Нейната роля е да създава предпоставки за диалог, да насърчава интереса към историческата и икономическата стойност на тези обекти и да подпомага установяването на контакти между заинтересовани собственици, предприемачи, инвеститори и представители на творческите индустрии.

Предвижда се проучване на възможностите за ново използване на подходящи индустриални сгради чрез представяне на успешни практики, професионални срещи и обмен на информация за приложими модели на частна инициатива. Сред възможните решения са съчетаването на стопански и културни функции, създаването на пространства за творчески предприятия, дизайн, ателиета, изложбени дейности и други форми на предприемачество, които могат да осигурят икономически интерес от поддържането и използването на сградите.

Внимание следва да се отдели на обектите с множество собственици. При заявен интерес от тяхна страна могат да се насърчават доброволни форми на сътрудничество, съвместно обсъждане на възможните функции и търсене на професионална правна, техническа и инвестиционна експертиза. Подобен подход може да улесни формирането на обща визия за даден имот, без Общината да се намесва в отношенията на собственост или да поема отговорност за частни инвестиционни решения.

Възможност за стимулиране на частната инициатива е и по-доброто представяне на индустриалното наследство като ресурс с историческа, архитектурна и икономическа стойност. Включването на подходящи обекти в тематични маршрути, изложби и изследователски проекти може да повиши обществената им разпознаваемост и да насочи вниманието към възможностите за тяхното съвременно използване, при зачитане на правата на собствениците.

Общината може да изпълнява информационна и координационна функция по отношение на приложимите административни процедури, режимите за опазване на недвижимото културно наследство и съществуващите възможности за финансиране, когато съответните програми допускат участие на частни собственици или предприятия. Това не предполага общинско финансиране на частни имоти, поемане на инвестиционни задължения или ангажимент за тяхното придобиване.

Основният принцип на мярката е доброволното участие и водещата роля на собствениците. Целта е да се създадат по-благоприятни условия за частни инвестиции и нови икономически жизнеспособни функции на индустриалните сгради, като се насърчава съхраняването на характерния исторически облик на Габрово.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.3. НОВИ ПРОСТРАНСТВА ЗА ОБЩУВАНЕ

Развитие на културните функции на крайречните, парковите и други подходящи обществени пространства чрез качествена среда, достъпни инициативи и възможности за неформално общуване.

Мярка 7.3.1. Културни инициативи край Янтра и в зелените пространства

Река Янтра е определящ елемент от природния и градоустройствения облик на Габрово. Исторически тя е свързана с развитието на занаятите и индустрията, а днес крайречните пространства предоставят възможности за отдих, движение, културни дейности и общуване.

Инициативата „Реките на града – Младежки случки срещу течението“ показва потенциала на културните събития да насочват вниманието към реката като част от съвременния градски живот. Чрез музика, изкуства и младежко участие подобни формати създават нови поводи за използване на пространства, които имат значение за цялата общност.

Проектът „Брегове на съвремието“, свързан с развитието на крайречната среда, предоставя възможност бъдещите инфраструктурни подобрения да бъдат съчетани с подходящи културни функции. При планирането им следва да се отчита възможността за малки събития, образователни инициативи, временни художествени намеси и дейности на открито.

Съществено условие е съобразяването с хидроложките характеристики на река Янтра и риска от наводнения. Културните инициативи в крайречните пространства трябва да се организират на подходящи места, при ясни правила за безопасност, наблюдение на метеорологичните условия и възможност за своевременна промяна или отмяна на събитията.
Допълнителен потенциал притежават градските паркове и природните пространства на общината. Районите в местностите Узана, Градище, Синкевица, Люляците, малките населени места и други подходящи територии могат да приемат културни, образователни и творчески инициативи, съобразени с техните характеристики.

Възможните формати включват камерни концерти, творчески работилници, образователни разходки, срещи с художници, инициативи, свързани с природата и местното наследство, както и събития с участието на семейства и млади хора.

При реализацията е необходимо да се отчитат екологичните ограничения, достъпността, транспортът, управлението на отпадъците и въздействието върху природната среда. Целта е културата да допринася за по-пълноценното използване на природните и крайречните пространства, без да нарушава техните основни функции и режими на опазване.

Мярка 7.3.2. Дизайн и достъпност на публичната среда

Достъпността до публичната среда има пряко значение за възможностите за културно участие. Осветлението, местата за сядане, достъпните маршрути, ориентацията и състоянието на градското обзавеждане влияят върху това дали едно пространство се използва активно и дали е подходящо за срещи и събития.

Габрово притежава характерен архитектурен облик, в който историческите сгради, индустриалното наследство и съвременната градска среда съществуват в непосредствена близост. Това изисква внимателен подход към новите елементи на публичните пространства.

Предвижда се насърчаване на участието на архитекти, художници, дизайнери и занаятчии при разработването на подходящи художествени и функционални решения за градската среда.

Възможни са проекти за градско обзавеждане, временни художествени инсталации, информационни елементи и места за отдих, които използват съвременен дизайн и отразяват характерните за Габрово теми – хумор, занаяти, индустриална история и творческа изобретателност.

Подобни решения следва да бъдат разработвани с професионална оценка на художественото качество, функционалността и съответствието с архитектурната среда. При обекти и зони с културно-историческа стойност е необходимо спазване на приложимите режими за опазване.

Значение има универсалният дизайн. Публичните пространства трябва да бъдат удобни за хора с различни двигателни и сетивни възможности, за възрастни граждани, семейства с деца и други групи потребители.

Необходимо е още при планирането да се оценяват разходите за поддръжка, устойчивостта на използваните материали и възможностите за дългосрочно запазване на качеството на средата.
Мярката разглежда дизайна като част от функционалността и достъпността на градските пространства. Създаването на конкретни художествени произведения и творчески продукции се развива в Направление 5.

Мярка 7.3.3. Пространства за неформални срещи и творчески общности

Наред с културните институции и организираните събития, градският живот се нуждае от места за неформални срещи, общуване и споделяне на интереси. В съвременните градски политики тези пространства често се определят като „трети места“ – среда извън дома и работата, в която хората могат да общуват и да участват в общностни дейности.
Проведените обсъждания по стратегията открояват потребността от повече възможности за неформални срещи, жива музика, танци и творчески занимания, особено сред младите хора.

Габрово разполага със съществуващи пространства, които могат да изпълняват подобни функции – библиотеки, читалища, културни центрове, младежки пространства, заведения и подходящи обществени помещения. Необходимо е да се проучат възможностите за по-разнообразното им използване чрез партньорства и съвместни програми.

Перспективни са формати, които не изискват постоянно специализирано пространство – срещи на творчески общности, клубове по интереси, малки музикални събития, танцови вечери, представяния на книги, дискусии и работилници. Младежкият център – Габрово може да има съществена роля за развитието на неформални културни инициативи и създаването на условия за общуване между млади хора с различни интереси.

Читалищата и културните институции могат да допринасят чрез предоставяне на подходящи пространства и съвместни инициативи, съобразени със своята дейност и

капацитет. Партньорства със заведения и местния бизнес могат да разширяват възможностите за жива музика, танци и срещи с творци.

Предвижда се проучване на интереса към различни формати и идентифициране на пространства, които могат да ги приемат при ясни условия за използване, безопасност и достъпност. Мярката не предполага изграждане на нови клубове или създаване на постоянни общински структури. Нейният акцент е върху подкрепата за разнообразни форми на общуване и по-доброто използване на наличните ресурси.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7.4. РАЗВИТИЕ НА ВЕЧЕРНИЯ КУЛТУРЕН ЖИВОТ

Разширяване на възможностите за културни и социални дейности след края на работния ден чрез разнообразни програми, партньорства и координирано управление на вечерната активност.

Мярка 7.4.1. „Габрово след работно време“ – разнообразна вечерна културна програма

Вечерният културен живот има значение за качеството на живот и привлекателността на Габрово като място за живеене и професионална реализация. Той предоставя възможности за участие на хора, чиито работни и учебни ангажименти ограничават достъпа им до културни дейности през деня.

Градът вече разполага с вечерни театрални представления, концерти, фестивали и други културни събития. Задачата на програмата е да допълва съществуващото предлагане, като насърчава разнообразие на форматите, по-добра координация и нови партньорства.
Предвижда се сътрудничество между културните институции, независимите творци, читалищата, заведенията, местния бизнес и младежките организации.
Възможните формати включват камерни концерти, акустични музикални вечери, прожекции, литературни срещи, разговори с творци, вечерни музейни посещения, танцови събития и творчески работилници.

Особено внимание следва да се отделя на възможностите за жива музика и танци, откроени като потребност в обсъжданията по Стратегията. Тези дейности могат да бъдат реализирани чрез партньорства със съществуващи пространства и организатори, без да се предполага изграждането на нова специализирана инфраструктура.

Програмата трябва да отчита интересите на различните възрастови групи. Наред с инициативите за младите хора могат да се развиват ранни вечерни формати за семейства, културни срещи за работещи граждани и подходящи събития за по-възрастни публики.
Възможно е използването на различни пространства в централната градска част и кварталите, като изборът им се основава на достъпността, техническите условия и съвместимостта с околната среда.

„Габрово след работно време“ следва да бъде координационна и програмна рамка, която обединява и популяризира подходящи инициативи, а не самостоятелен фестивал с предварително фиксирана структура.

Целта е постепенно разширяване на възможностите за вечерен културен живот през цялата година, без да се дублират съществуващите програми и без да се създават неустойчиви организационни ангажименти.

Мярка 7.4.2. Координация и условия за безопасен вечерен културен живот

Развитието на вечерните културни дейности изисква съгласуване на интересите на организаторите, културните институции, местния бизнес, жителите и общинските структури, отговорни за обществения ред, транспорта и градската среда.

Вечерните събития поставят специфични въпроси, свързани с работното време на пространствата, придвижването на посетителите, осветлението, безопасността, шумовото натоварване и въздействието върху жилищните райони.

Предвижда се създаване на механизъм за координация между заинтересованите страни, който да подпомага планирането на вечерни инициативи и своевременното решаване на възникващи организационни въпроси.

Една от възможностите е определяне на координационна функция за вечерния културен живот в рамките на съществуващата общинска администрация или чрез междуведомствена работна група.
Този подход може да използва елементи от практиката на европейските градове, в които съществуват координатори за вечерната и нощната икономика, без да се въвежда нова длъжност или административна структура.

Основните задачи могат да включват съгласуване на инициативите, поддържане на диалог с местния бизнес, обсъждане на подходящи пространства, идентифициране на проблеми с транспорта и безопасността и насърчаване на добри практики при организацията на вечерни събития.

При необходимост могат да се обсъждат възможности за адаптиране на транспортното обслужване при по-големи събития, подобряване на информацията за придвижване и определяне на подходящи места за дейности с по-високо шумово натоварване.
Съществен принцип е балансът между културната активност и спокойствието на жителите. Развитието на вечерния живот следва да се основава на диалог и спазване на приложимите нормативни изисквания, а не на противопоставяне между организатори, бизнес и местни общности.

Мярка 7.4.3. Пилотни вечерни формати и оценка на въздействието

Разширяването на вечерния културен живот следва да се осъществява постепенно, чрез изпробване на различни формати и оценка на тяхната приложимост.
Предвижда се реализиране на пилотни инициативи в партньорство с културни организации, независими творци, заведения и местния бизнес. Те могат да включват тематични вечери, малки музикални събития, творчески срещи, вечерни посещения на културни институции или комбинирани програми в различни пространства.

При подбора на инициативите е необходимо да се отчита интересът на публиките, наличието на подходящи места, организационният капацитет и финансовите възможности.

Необходимо е оценката да не се ограничава до броя на посетителите. Следва да се проследяват разнообразието на участниците, интересът към повторно посещение, въздействието върху местния бизнес, разходите за организация и поддръжка, както и евентуалните затруднения за живеещите в близост.

Обратната връзка може да се събира чрез кратки анкети, разговори с организаторите и бизнеса, наблюдение на посещаемостта и анализ на постъпилите сигнали или предложения от гражданите.
Резултатите ще позволят да се определят форматите с най-голям потенциал за устойчиво развитие и пространствата, които могат да приемат подобни инициативи регулярно.

Този подход ще подпомага вземането на решения, основани на реален интерес и доказана приложимост, вместо на предварителни предположения за потребностите на вечерната културна среда.

ОЧАКВАН ПРИНОС НА НАПРАВЛЕНИЕТО
Изпълнението на направлението ще допринесе за по-активно и разнообразно използване на публичните пространства на Габрово, като създаде допълнителни възможности за културни дейности, творчество и общуване.

Програмата „Отворено Габрово“ и координираното пространствено планиране ще подпомогнат реализирането на временни културни инициативи в подходящи градски пространства и ще улеснят сътрудничеството между културните организации, общинската администрация и местния бизнес.

Проучването на индустриалното наследство ще създаде основа за обосновани решения относно възможното използване на отделни сгради и територии за културни и обществени функции, при съобразяване с тяхното състояние и необходимите ресурси.
Развитието на културни дейности край река Янтра, в парковете и природните пространства ще разшири възможностите за културно участие и ще допринесе за по-пълноценно използване на характерните природни дадености на общината.

Подкрепата за неформални пространства и програмата „Габрово след работно време“ ще създадат условия за по-разнообразен вечерен културен живот, нови партньорства и по-широко участие на различни възрастови групи.

В дългосрочен план направлението ще допринася за по-привлекателна, достъпна и активна градска среда, в която културата присъства не само в специализираните институции и големите събития, но и в ежедневните пространства и възможностите за свободно време.

6. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ

Мониторингът и оценката на Стратегията за развитие на културата в община Габрово 2026–2036 г. осигуряват проследяване на изпълнението, измерване на постигнатите резултати и възможност за своевременно актуализиране на предприетите действия.

Системата се основава на седемте стратегически направления и отчита трите взаимосвързани измерения на модела **ABC (Arts – Business – Community)**:

- **Изкуства и култура (Arts)** – художествено качество, творчески продукции, професионално развитие, културно наследство и международно сътрудничество.
- **Бизнес и творческа икономика (Business)** – творческо предприемачество, занаяти, културен туризъм, партньорства с бизнеса и икономически възможности, свързани с културата.
- **Общности и качество на живот (Community)** – достъп до култура, гражданско участие, културно образование, развитие на местните общности и чувство за принадлежност.

Оценката обхваща изпълнението на планираните дейности, постигнатите резултати и дългосрочното въздействие. Броят на събитията и посещенията не се разглежда като достатъчен измерител за художествено качество, устойчивост или обществена стойност.

6.1. Проследяване на изпълнението

Основен инструмент за мониторинг е **Интегрираният план за действие (ИПД)**. За всяко действие се проследяват степента на изпълнение, постигнатите резултати, участващите партньори, използваните ресурси и възникналите затруднения.

Използват се съществуващите административни и финансови данни, отчетите на културните организации, статистика за посещаемостта, анкети и при необходимост – експертни оценки. Системата не предвижда дублиране на вече установени отчетни процедури.

6.2. Основни индикатори

За проследяване на напредъка се определят по три основни индикатора за всяко стратегическо направление.

Направление	Индикатор 1	Индикатор 2	Индикатор 3
1. Културна екосистема	Активни междусекторни културни партньорства	Културни професионалисти, преминали обучения	Организации, подкрепени чрез открити механизми
2. Културна икономика	Подкрепени творчески предприятия и инициативи	Нови творчески продукти и услуги	Дял на подкрепените инициативи, действащи след 24 месеца
3. Динамични общности	Дял на населените места с подкрепена културна дейност	Участия в културни дейности извън централната градска част	Местни инициативи със съвместно създадено съдържание

4. Активно гражданство	Уникални участници в културно образование	Младежки инициативи с водеща роля на млади хора	Дял на гражданските предложения с документирано решение
5. Живо наследство	Нови художествени произведения и продукции	Професионална качествена оценка на художествените програми	Международни художествени сътрудничества и резиденции
6. Културна идентичност	Пълнота и актуалност на общия културен календар	Използване на системата за културна информация	Разпознаване на културния образ на Габрово в представителни проучвания
7. Културен облик и вечерен живот	Публични пространства с поне три културни събития годишно	Културни събития след 18:00 часа	Удовлетвореност на жителите от културните възможности

През **2027 г.** се определят изходните стойности, източниците на данни и методиките за измерване. За всеки индикатор се изготвя кратък паспорт с определение, мерна единица, базова стойност, източник, отговорно звено и периодичност на отчитане.

На тази основа се определят реалистични целеви стойности за **2029, 2033 и 2036 г.**, без въвеждане на произволни количествени цели преди първоначалното измерване.

6.3. Оценка на дългосрочното въздействие

Наред с индикаторите по стратегическите направления се проследяват три показателя за дългосрочно въздействие:

- Дял на жителите, участвали в културни дейности през последните 12 месеца.
- Чувство за културна принадлежност и връзка с културния живот на Габрово.
- Оценка на приноса на културата към качеството на живот.

Измерването се извършва чрез представителни проучвания през **2027, 2029, 2033 и 2036 г.**, при използване на последователна методика, позволяваща сравнение на резултатите.
При анализа се отчита влиянието на външни фактори, като демографски и икономически промени, които не могат да бъдат приписвани пряко на изпълнението на Стратегията.

6.4. Организация и публична отчетност

Координацията на мониторинга се осъществява от Община Габрово в сътрудничество с културните институции, читалищата и останалите партньори по изпълнението.

Водещите изпълнители предоставят информация по съгласуван формат. Координиращото звено обобщава данните, а финансовата информация се сверява с компетентните звена.

Предвиждат се:

- **Тримесечен оперативен преглед** на напредъка по основните действия, без въвеждане на допълнителни подробни отчети.
- **Доклади**, представящи изпълнените дейности, резултатите, използваните ресурси и възникналите затруднения.
- **Периодични стратегически оценки** през 2029, 2033 и 2036 г.

6.5. Актуализация на Стратегията

Интегрираният план за действие се преглежда ежегодно и при необходимост се актуализира съобразно постигнатите резултати, наличните ресурси и променящите се потребности на културния сектор и местните общности.

При установени съществени отклонения се разработват коригиращи действия, свързани със сроковете, организацията, ресурсите или начина на изпълнение на отделните мерки.
Междинните оценки през **2029 и 2033 г.** служат за преценка на напредъка и необходимостта от промени. Заключителната оценка през **2036 г.** обобщава резултатите и формулира препоръки за следващия стратегически период.

При необходимост от съществени изменения в целите или приоритетите се подготвят мотивирани предложения за актуализация на Стратегията по приложимия ред.
Системата за мониторинг и оценка осигурява последователност, прозрачност и възможност за навременни управленски решения, като поставя акцент върху действителния принос на културните политики към развитието на Габрово.

7. ФИНАНСОВА И РЕСУРСНА РАМКА

Финансовата рамка на Стратегията за развитие на културата в община Габрово 2026–2036 г. определя принципите, източниците и механизмите за ресурсно осигуряване на стратегическите приоритети. Тя се основава на съчетаването на общинско и държавно финансиране, национални и европейски програми, собствени приходи и партньорства с културните организации, бизнеса и гражданския сектор.

Рамката има индикативен характер и не представлява предварително фиксиран десетгодишен бюджет. Конкретните средства се планират поетапно чрез Интегрирания план за действие, приложимите бюджетни прогнози и ежегодно одобряваните бюджети, съобразно финансовите възможности и приоритетите на Община Габрово.

7.1. Принципи на финансиране

Финансовото планиране се основава на следните принципи:

- **Многогодишно планиране** – съгласуване на стратегическите цели с реалистични средносрочни финансови прогнози.
- **Ресурсна реалистичност** – поемане на ангажименти съобразно наличните средства и възможностите за финансиране.
- **Прозрачност и равнопоставеност** – ясни правила за разпределение и отчитане на публичните средства.
- **Баланс между инфраструктура и културно съдържание** – осигуряване на условия както за развитие на културната среда, така и за художествени програми и дейности.
- **Допълняемост на финансирането** – привличане на външни ресурси за надграждане на съществуващите дейности.
- **Устойчивост и адаптивност** – отчитане на бъдещите разходи за поддръжка и възможност за актуализация при промяна на обстоятелствата.

7.2. Основни категории разходи

За по-ясно планиране и проследяване на средствата се разграничават пет категории разходи:

Категория	Обхват
Основно финансиране на културните институции	Средства за текуща дейност, персонал, издръжка и изпълнение на основните функции на културните институции
Стратегически програми и ново културно съдържание	Нови художествени продукции, културни инициативи, образователни програми, международно сътрудничество и развитие на публики
Капиталови инвестиции	Изграждане, обновяване, оборудване и подобряване на културната инфраструктура и подходящи публични пространства
Подкрепа за независимия културен сектор	Конкурсни механизми, проектна подкрепа, творчески инициативи и партньорства
Управление, мониторинг и развитие на капацитета	Професионални обучения, проучвания, оценки, координация и подготовка на проекти

Разграничаването на категориите позволява да се проследява каква част от ресурсите осигурява съществуващата културна дейност и какви допълнителни средства се насочват към изпълнението на стратегическите приоритети.

7.3. Източници и механизми за финансиране

Финансирането на Стратегията се осигурява чрез комбинация от публични, собствени и партньорски ресурси.

Източник	Възможности за финансиране
Общински бюджет	Културен календар, общински културни дейности, програми, проекти и инфраструктура в рамките на ежегодно одобрените средства
Държавно финансиране	Средства за дейността на културните институции и други дейности съобразно приложимата нормативна уредба
Национални програми	Финансиране чрез Министерството на културата, Национален фонд „Култура“ и други приложими програми
Европейски и международни програми	Проекти по „Творческа Европа“, други приложими инструменти на Европейския съюз и международни механизми за подкрепа
Собствени приходи	Приходи от дейността на културните институции и организации, използвани съобразно нормативната уредба и обществените им функции
Дарителство, спонсорство и частна подкрепа	Финансови средства и материални ресурси от предприятия, фондации, дарители и други партньори
Нефинансов партньорски принос	Предоставяне на пространства, оборудване, експертиза, доброволен труд и организационна подкрепа

Външното финансиране се търси в съответствие с конкретните цели и допустимите дейности по съответните програми. Наличието на потенциален източник не означава осигурено финансиране.

7.4. Финансово планиране в три периода

Ресурсното осигуряване на Стратегията се организира в три последователни периода:

2027–2029 г. – Начален период на изпълнение
Разработване на тригодишна ресурсна програма с годишна актуализация. Приоритет се дава на действия с ясна готовност за изпълнение, развитие на организационния капацитет, проектна подготовка и привличане на допълнително финансиране.

2030–2033 г. – Развитие на програмите и инвестиционните приоритети
Планиране на по-мащабни програмни и инвестиционни инициативи съобразно резултатите от първата междинна оценка, наличните ресурси и възможностите на новия европейски програмен период. Отчитат се и различните сценарии за развитие на културните програми, свързани с кандидатурата за Европейска столица на културата 2032.

2034–2036 г. – Устойчивост и надграждане
Приоритет се дава на дългосрочната устойчивост на реализираните инвестиции, културните програми, партньорствата и институционалния капацитет, както и на подготовката за следващия стратегически период.

7.5. Общински фонд „Култура“

Общински фонд „Култура“ е основен инструмент за подкрепа на независими творци, културни организации и инициативи, които допринасят за изпълнението на стратегическите цели.

Предвижда се развитие на конкурсните механизми с възможности за подкрепа на:

- нови художествени продукции и културни инициативи;
- утвърдени събития с принос към културния живот на Габрово;
- младежко творчество и културно образование;
- инициативи в кварталите и населените места на общината;
- международно сътрудничество и творчески обмен;
- съфинансиране на проекти с привлечени външни средства.

Приоритетите, условията за кандидатстване и размерът на финансовата подкрепа се определят съобразно действащите правила на Фонда и ежегодно осигурения ресурс.
Прилагат се принципите на публичност, равнопоставеност и прозрачност, както и нормативните изисквания за разходване на публични средства, държавни помощи и предотвратяване на конфликт на интереси.

7.6. Управление на финансовите рискове

Основните финансови рискове включват недостатъчни бюджетни средства, забавяне на външното финансиране, нарастване на инвестиционните и експлоатационните разходи, липса на необходимото съфинансиране и недостиг на организационен капацитет.

Управлението им се осъществява чрез поетапно изпълнение, предварителни финансови оценки, планиране на алтернативни сценарии и ежегоден преглед на ресурсните възможности.

Приоритет се дава на инициативи с осигурена финансова и организационна готовност, като се избягва поемането на дългосрочни задължения без надеждни източници за тяхното обезпечаване.

7.7. Финансова отчетност

За всяко действие от Интегрирания план за действие се проследяват планираните, осигурените и изразходваните средства, източниците на финансиране, общинският принос и съществените отклонения от първоначалните разчети.

Финансовите данни се обобщават в рамките на годишното отчитане на Стратегията и се съпоставят с постигнатите резултати.

Оценката на ефективността отчита както разходите, така и художествената, образователната и обществената стойност на културните дейности. Културният принос не се свежда единствено до финансови показатели или разход на посетител.

7.8. Актуализация на финансовата рамка

Финансовата рамка се актуализира ежегодно в рамките на бюджетния процес и при прегледа на Интегрирания план за действие.

По-задълбочена оценка на ресурсното осигуряване се извършва през **2029 и 2033 г.**, в съответствие с междинните оценки на Стратегията.

Резултатите се използват за актуализиране на приоритетите, сроковете и финансовите разчети, като се отчитат постигнатият напредък, наличните средства и възможностите за допълнително финансиране.

Финансовата рамка се прилага чрез Интегрирания план за действие, тригодишната ресурсна програма и годишните бюджети, като осигурява връзката между стратегическите намерения, реалните финансови възможности и устойчивото развитие на културния сектор в община Габрово.

8. ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТРАНСФОРМАЦИЯ

Историята на Габрово е история на просвета, предприемчивост, занаяти, индустриално развитие и хумор. Създаването на първото новобългарско светско училище, утвърждаването на града като индустриален център и превръщането на хумора и сатирата в отличителна част от неговата идентичност свидетелстват за способността на местната общност да открива нови възможности и да ги превръща в двигател на развитието. Присъединяването към Мрежата на творческите градове на ЮНЕСКО през 2017 г. и отличието „Европейски зелен лист“, присъдено през 2021 г., добавят съвременни измерения към този облик.

Днес демографските промени, конкуренцията за привличане и задържане на млади хора и специалисти, развитието на местната икономика и потребността от качествена жизнена среда поставят нови предизвикателства пред Габрово. Културата не може

самостоятелно да ги преодолее, но има потенциал да допринесе за тяхното решаване чрез образование, творчество, предприемачество, обществено участие и укрепване на чувството за принадлежност.

Стратегията за развитие на културата в община Габрово 2026–2036 г. разглежда трансформацията като последователен процес, в който културата разширява своето значение отвъд отделните институции и събития и се утвърждава като неразделна част от развитието на общината.

Кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата 2032, развивана в стратегическо партньорство с Велико Търново, предоставя възможност за ускоряване на тази трансформация. Тя създава условия за мобилизиране на творческия потенциал, разширяване на международното сътрудничество, привличане на нови публики и партньори и разработване на културни програми с дългосрочно значение за града и региона.

Присъждането на титлата би дало възможност за реализиране на по-мащабна международна културна програма, привличане на допълнителни ресурси и по-широко европейско присъствие на Габрово. Това би ускорило изпълнението на част от стратегическите приоритети и би създало предпоставки за трайно развитие на културния сектор, творческите индустрии и културния туризъм.

Ако титлата не бъде присъдена на Габрово, кандидатурата остава ценен ресурс за бъдещото развитие. Разработените проекти, установените партньорства, придобитият професионален опит и активизираното гражданско участие могат да бъдат основа за нови инициативи и последващо финансиране. В този сценарий Стратегията осигурява необходимата приемственост, като позволява най-значимите идеи да бъдат реализирани поетапно, съобразно наличните ресурси и възможности.

И в двата случая Габрово печели. Стратегията не поставя развитието на културата в зависимост от присъждането на титлата, а определя дългосрочната посока, в която Габрово ще продължи да развива своя културен потенциал до 2036 г.

8.1. Принципи на трансформация

Трансформацията, към която е насочена Стратегията, обхваща както развитието на културните институции и творческите дейности, така и по-широкото участие на гражданите, използването на културното наследство, развитието на градската среда и международното сътрудничество.

Основните принципи очертават желаните промени до 2036 г. и показват как културата може да допринесе за развитието на Габрово отвъд традиционните си функции.

Област	Желана промяна до 2036 г.
Културен живот	Развитие на разнообразен целогодишен културен живот, в който утвърдените фестивали и големите събития се допълват от постоянни програми, нови творчески формати и повече възможности гражданите да участват не само като публика, но и като създатели и партньори.
Културна екосистема	Укрепване на сътрудничеството между културните институции, независимите творци, образователните

	организации, бизнеса и гражданския сектор чрез съвместни инициативи, професионално развитие, споделяне на ресурси и предвидими механизми за подкрепа.
Културно наследство	Съвременно представяне и осмисляне на културното наследство като източник на знания, вдъхновение и ново творчество, с възможности за развитие на образователни програми, културни преживявания, дизайн и местно предприемачество.
Хумор и сатира	Утвърждаване на хумора и сатирата като активен ресурс за съвременно творчество и културно общуване чрез нови художествени продукции, публични инициативи, международни партньорства и целогодишни програми, които надграждат традициите на Габрово.
Градска среда	По-пълноценно използване на културната инфраструктура, централната градска част, парковете и крайречните пространства за културни дейности, срещи и вечерен живот, при осигуряване на достъпност, подходящи условия и съобразяване с потребностите на жителите.
Индустриално наследство	Развитие на нови възможности за творческо използване и представяне на индустриалното наследство чрез съвместни инициативи, партньорства със собствениците и насърчаване на частни инвестиции, при зачитане на собствеността и реалните възможности за реализация.
Териториален достъп до култура	Разширяване на културните дейности в кварталите и селата, укрепване на ролята на читалищата и създаване на повече възможности местните общности да участват в планирането, организирането и осъществяването на културни инициативи.
Млади хора и професионално развитие	Повече възможности за културно образование, творческа изява, придобиване на умения и професионална реализация, както и по-активно участие на младите хора в създаването на културно съдържание и вземането на решения.
Международно сътрудничество	Развитие на устойчиви международни партньорства, творчески резиденции, обмен и съвместни художествени проекти, които повишават професионалния капацитет на културните организации и разширяват европейското и международното присъствие на Габрово.
Култура и местна икономика	Засилване на приноса на културните и творческите дейности към предприемачеството, дизайна, туризма и професионалната реализация чрез развитие на умения, нови продукти и услуги, партньорства с бизнеса и достъп до пазари.

Посочените промени не представляват предварително гарантирани резултати. Тяхното постигане зависи от последователното изпълнение на мерките, наличните ресурси, активността на партньорите и участието на местната общност. Напредъкът се проследява чрез определените в Стратегията индикатори и периодичните оценки на нейното изпълнение.

8.2. Очакван резултат

Съществената промяна, към която е насочена Стратегията, не се изчерпва с повече събития, обновени пространства или нови културни проекти. Тя се изразява в

способността на Габрово да създава трайни условия за творчество, професионално развитие, участие и сътрудничество.

Наследството на града е основа за тази промяна, но нейният смисъл е в новите възможности, които ще бъдат създадени за хората.

До 2036 г. Габрово трябва да утвърди културата не само като свое отличително богатство, а като ресурс за бъдещето – на града, на неговите общности и на поколенията, които ще продължат да го развиват.

9. ИНТЕГРИРАН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Културното развитие на една община се измерва не само с богатството на нейното наследство, качеството на културните събития и постиженията на творците, но и с възможностите, които тя създава за участие, сътрудничество и нови инициативи. За Габрово това означава да надгради утвърдените си културни традиции, като насърчава съвременното творчество, подкрепя хората и организациите в сектора и превръща културата във все по-видима част от ежедневието на жителите на цялата община.

Интегрираният план за действие е практическото измерение на Стратегията за развитие на културата на Община Габрово 2026–2036 г. Той превежда нейната визия, стратегически цели и приоритети в конкретни инициативи, програми и механизми за сътрудничество, които могат да бъдат реализирани поетапно през следващото десетилетие.

Планът обединява действия, насочени към укрепване на културната екосистема, развитие на творческата икономика, активизиране на местните общности, разширяване на културното участие и утвърждаване на разпознаваемия облик на Габрово. Те отразяват разбирането, че културата не се създава единствено в залите на културните институции и по време на големите събития. Тя присъства и в градските пространства, кварталите и селата, в работата на творците и занаятчиите, в инициативите на младите хора, в предприемачеството и в отношенията между хората.

Предвидените действия съчетават развитието на съществуващи културни ресурси с възможности за нови форми на творчество и взаимодействие. Сред тях са оживяването на градските пространства чрез култура, съвременните интерпретации на габровския хумор, международните творчески резиденции, подкрепата за нови творчески продукти, разширяването на вечерния културен живот и развитието на Карнавала като целогодишна творческа индустрия. Особено място заемат инициативите за по-активно участие на младите хора, сътрудничеството между културата и бизнеса, изграждането на културна мрежа в кварталите и селата и подобряването на достъпа до информация за културния живот.

Основен принцип на плана е свързаността. Отделните действия не се разглеждат като самостоятелни проекти, а като взаимно допълващи се инициативи, които работят за постигането на общите стратегически цели. Една културна програма може едновременно да подкрепя местните творци, да привлича нова публика, да оживява обществено пространство и да създава възможности за творческо предприемачество. Именно тези връзки придават интегриран характер на плана и позволяват постигнатите резултати да имат по-широко и трайно въздействие.

В изпълнението му Община Габрово има водеща роля като инициатор, организатор, координатор и партньор в зависимост от характера на отделните действия. Същевременно планът предвижда активно участие на културните институции, независимите творци, читалищата, образователните организации, бизнеса, неправителствения сектор и гражданите. Целта е да се използва по-пълноценно съществуващият потенциал и да се създадат устойчиви условия за съвместна работа, споделяне на ресурси и развитие на нови идеи.

Всяко действие е представено чрез неговата връзка със стратегическите направления, основните партньори, целевите групи, конкретните задачи, необходимите ресурси, възможните рискове и очакваните резултати. Предвидените етапи обхващат периода 2027–2036 г., като поставят акцент върху реалистичното планиране, постепенното разширяване на успешните практики и възможността за адаптиране към променящите се потребности и условия.

Реализацията на плана ще зависи от наличния организационен и финансов капацитет, партньорствата и възможностите за привличане на допълнителни средства. Поради това заложените срокове и дейности следва да се разглеждат като рамка за последователна работа, която подлежи на периодичен преглед и актуализация. Проследяването на напредъка ще отчита не само броя на реализираните инициативи, но и тяхното качество, обществено въздействие, териториален обхват, устойчивост и принос към стратегическите цели.

Кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата през 2032 г. създава допълнителна възможност за ускоряване на част от процесите, за разширяване на международните партньорства и за привличане на нови участници в културния живот. Същевременно предвидените действия имат самостоятелна дългосрочна стойност и са насочени към развитие, което да продължи независимо от резултата от кандидатурата.

Интегрираният план за действие поставя в центъра не просто реализирането на повече културни инициативи, а създаването на условия за по-активен, разнообразен и устойчив културен живот. Неговата цел е до 2036 г. Габрово да развие още по-силна и свързана културна среда, в която традициите вдъхновяват ново творчество, идеите намират подкрепа, а повече хора имат възможност да участват и да допринасят за развитието на своя град и община.

№	Стратегическо направление	Стратегическа цел	Посока на развитие	Действия
1	Силна, свързана и устойчива културна екосистема	Да се укрепят културните организации, професионалният капацитет и механизмите за сътрудничество и подкрепа, като се създадат устойчиви условия за развитие на културния сектор в община Габрово.	Да превърнем Габрово в ABC град: място, където Arts – изкуствата (включително занаятите), Business – бизнесът, и Community – общността създават жизнена и устойчива културна екосистема.	• „Отвори Габрово“ – програма за оживяване на градските пространства чрез култура • Международна програма за творчески резиденции • Работна група за творческа икономика и ABC закуски • Зона 5 – Мрежа за култура в кварталите и селата • Единна система за културна информация
2	Културна икономика – творчество, дизайн, технологии и предприемачество	Да се развие творческата икономика като поле за нови идеи, продукти и професионална реализация.	Да изградим рамка за културна икономика, така че занаятчиите, артистите и културните предприемачи да могат да се издържат в Габрово.	• Международна програма за творчески резиденции и обмен • „Създадено в Габрово“ – програма за нови творчески продукти • Работна група за творческа икономика и ABC закуски • Карнавалът на Габрово – развитие на целогодишна творческа индустрия
3	Динамични общности – култура, участие и местна жизненост	Да се разшири културното участие в кварталите, селата и местните общности.	Да изградим динамични и активни общности, които движат усещане за културен просперитет в целия град.	• „Отвори Габрово“ – програма за оживяване на градските пространства чрез култура • Хуморът и градът – „Габрово те кара да се смееш“ • „Габрово след работно време“ • Работна група за творческа икономика и ABC закуски • Младежки културни посланици • Зона 5 - Мрежа за култура в кварталите и селата • Карнавалът на Габрово – развитие на целогодишна творческа индустрия
4	Активно гражданство – културно образование, младежко участие и споделена отговорност	Да се развие културната компетентност и активното участие на гражданите в създаването и управлението на културния живот.	Да насърчим младите хора (и всички останали) към активно гражданство и културна инициатива.	• Международна програма за творчески резиденции и обмен • Работна група за творческа икономика и ABC закуски • „Габрово звучи добре“ – подкаст и видео предаване • Младежки културни посланици • Зона 5 – Мрежа за култура в кварталите и селата • Карнавалът на Габрово – развитие на целогодишна творческа индустрия
5	Живо наследство – от културната памет към съвременното творчество	Да се развива художественото съдържание чрез съвременен прочит на местното наследство и подкрепа за ново творчество.	Да преосмислим начина, по който хуморът, занаятите, съвременните изкуства, индустриалното и другото наследство се представят и живеят в ежедневната култура.	• „Отвори Габрово“ – програма за оживяване на градските пространства чрез култура • Хуморът и градът – „Габрово те кара да се смееш“ • Международна програма за творчески резиденции и обмен • „Създадено в Габрово“ – програма за нови творчески продукти

				• „Габрово след работно време“ – единна система за културна информация • Карнавалът на Габрово – развитие на целогодишна творческа индустрия
6	Културна идентичност – принадлежност и разпознаваемост	Да се развие автентичен и съвременен културен образ на Габрово, който укрепва чувството за принадлежност, улеснява достъпа до културен живот и повишава националната и международната разпознаваемост на града.	Да създадем силна идентичност на марката Габрово, въз основа на наративите на града.	• „Отвори Габрово“ – програма за оживяване на градските пространства чрез култура • Хуморът и градът – „Габрово те кара да се смееш“ • Международна програма за творчески резиденции и обмен • „Създадено в Габрово“ – програма за нови творчески продукти • „Габрово след работно време“ • „Габрово звучи добре“ – подкаст и видео предаване • Младежки културни посланици • Единна система за културна информация • Карнавалът на Габрово – развитие на целогодишна творческа индустрия
7	Културен облик и нощен живот – градски пространства, творчество и нови възможности за общуване	Да се развиват публичните и подходящите недостатъчно използвани пространства като достъпна, привлекателна и безопасна среда за култура, творчество и общуване през различните часове на деня.	Да подобрим културния облик и усещането в градското пространство и нощния му живот.	• „Отвори Габрово“ – програма за оживяване на градските пространства чрез култура • Хуморът и градът – „Габрово те кара да се смееш“ • „Габрово след работно време“ • Зона 5 – Мрежа за култура в кварталите и селата • Единна система за културна информация • Карнавалът на Габрово – развитие на целогодишна творческа индустрия

ДЕЙСТВИЕ 1. „ОТВОРИ ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА ОЖИВЯВАНЕ НА ГРАДСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА ЧРЕЗ КУЛТУРА	
Свързани направления	Направление 7 - Културен облик и нощен живот - водещо; Направления 3 – Динамични общности, 5 – Живо наследство 6 – Културна идентичност - допълващи
Област	Градско обновяване, облагородяване и оживяване на обществените пространства, нови места за срещи („трети места“), индустриално наследство, участие на жителите
Основен партньор	Община Габрово, Културен сектор, НПО
Описание	Програмата „Отвори Габрово“ цели да превърне улиците, площадите, бреговете на река Янтра, старите фабрики и кварталите в живи места за култура, творчество и общуване. Това става чрез съгласувана културна програма и малки, видими промени в градската среда. Програмата не разчита само на големи инвестиции в инфраструктура. Тя действа постепенно – чрез временни проекти, културни събития и партньорства, които изпробват нови начини за използване на пространствата, преди те да бъдат трайно преустроени. Така Габрово отново се обръща към река Янтра, квартал „Кв. „Шести участък“ се развива като творчески квартал, индустриалното наследство получава нов живот, а центърът става по-привлекателен – при запазване на неповторимия облик на града и спокойствието на жилищните райони. **Зони на програмата** **Зона 1 – Културен коридор „Янтра“.** Реката става основната ос за култура и отдих в Габрово: събития по брега, временни сцени, кафенета край реката, изкуство в градската среда, кино и представления на открито (например на Драматичния театър „Рачо Стоянов“ и Държавния куклен театър – Габрово), по-удобни пешеходни връзки, сезонни инсталации и осветление. **Зона 2 – Кв. „Шести участък“ като творчески квартал.** Кварталът оживява като място за творчество, като се зачитат хората, които живеят в него: творчески работилници, програма „Творчески витрини“, временни изложби, квартални пазари и културни разходки. **Зона 3 – Индустриалното наследство като място за нови идеи.** Бивши фабрики временно се отварят за изложби, работилници за изобретатели и майстори, временни проекти, творчески резиденции и културни разходки – с възможно участие на Интерактивния музей на индустрията, Регионалния исторически музей – Габрово и Регионалния център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“. **Зона 4 – Централна пешеходна улица.** Главната улица става културната „всекидневна“ на Габрово: постоянни пейки и градско обзавеждане, малки сцени, сезонни базари, изложби на открито (например на Художествената галерия „Христо Цокев“ и на музеите), изкуство в градската среда, атрактивни места за снимки, интерактивни хумористични инсталации и постоянна културна програма. Към културата

ДЕЙСТВИЕ 1. „ОТВОРИ ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА ОЖИВЯВАНЕ НА ГРАДСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА ЧРЕЗ КУЛТУРА	
	спадат и добрата храна и напитки – по-високо качество и повече местни и регионални продукти. Предвижда се награда или специален стикер за най-добра храна, напитки и обслужване, присъждани на заведенията чрез онлайн гласуване на хората, например чрез обновения туристически сайт Visit Gabrovo, който показва и ресторантите и кафенетата. **Нови места за срещи – „трети места“.** Освен сцените, залите и музеите хората имат нужда и от места извън дома и работата, където да се срещат свободно – без повод и често без билет. Такива „трети места“ могат да бъдат фоайетата и дворовете на културните институции, читалищата, Регионалната библиотека „Априлов–Палаузов“, кафенета, пазари, паркове и нетрадиционни пространства. Програмата ще добавя такива места към обичайните културни пространства – с удобни места за сядане, безплатен интернет, кътове за четене и игри, малки сцени и занимания за деца – и ще ги свързва с културната програма на града.
Целеви групи	**Основни:** жители, артисти и културни организации, творчески предприемачи, млади хора, местни общности. **Други:** посетители и туристи, заведения и хотели, местни бизнеси, собственици на имоти, учебни заведения.
Партньори	Община Габрово Драматичен театър „Рачо Стоянов“, Държавен куклен театър – Габрово, Регионален исторически музей – Габрово, Регионален етнографски музей на открито „Етър“, Музей „Дом на хумора и сатирата“, Художествена галерия „Христо Цокев“, Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“, Общински културен институт „Емануил Манолов“, МАИР „Боженци“, Държавен архив - Габрово, Национален музей на образованието, читалища, независими галерии, неправителствени организации в културата. Местен бизнес, заведения и хотели, местни търговци, творчески бизнеси. Жители на кв. „Кв. „Шести участък““, квартални сдружения, младежки организации, училища, Технически университет – Габрово. Архитекти и ландшафтни архитекти, градски дизайнери, артисти, дизайнери. Собственици и управители на индустриални сгради и други имоти, инвеститори.
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Планиране (2027)** • Проучване на градските пространства, които днес са слабо използвани; • Опис на индустриалните сгради, подходящи за временно ползване; • План за оживяване на бреговете на реката, като се вземе предвид и проекта „Брегове на съвремието“; • Обсъждане с жители, бизнеси и собственици на имоти;

ДЕЙСТВИЕ 1. „ОТВОРИ ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА ОЖИВЯВАНЕ НА ГРАДСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА ЧРЕЗ КУЛТУРА	
	• Избор на места, в които да се започне, включително на бъдещи „трети места“ – фоайета и дворове на културните институции, читалища, библиотеки, неизползвани помещения, Тунела в кв. „Шести участък“ и др. Картографиране на организациите и общностите; Оценка на достъпността, вечерното използване и безопасността; Критерии за избор на пилотни пространства; Открити срещи с жителите преди определяне на намесите; Обвързване на проектите с приложимите мерки от Стратегията. **Етап 2 – Първи проекти (2027–2028)** • Временни културни програми по поречието на реката; • Временно използване на поне една индустриална сграда за култура; • Програмата „Творчески витрини“ в кв. „Шести участък“; • Редовна културна програма на пешеходната улица; • Малки грантове за културни инициативи в кварталите; • По-добри указателни табели и пешеходни връзки между културните обекти; • Първите пробни „трети места“ в центъра и в кварталите. • Пилотни художествени намеси, свързани с местното наследство; • Съвместно създаване на съдържание с местни творци и жители; • Пробни вечерни културни формати; • Програми за използване на първите „трети места“. **Етап 3 – Разширяване (2028–2030)** • Културни програми в още индустриални сгради; • Постоянни партньорства със собствениците на имоти; • Ежегодни конкурси за облагородяване на градски пространства; • Осветеност и достъпност; • Културни маршрути, които свързват отделните места; • Мрежа от „трети места“, свързана с културната програма на града; • Включване на успешните проекти в дългосрочните планове на Общината. • разширяване на партньорствата с читалища и квартални общности; • тематични маршрути между пространствата; • съвместни програми на културните институции; • оценка на пилотните резултати преди трайни инвестиции. **Етап 4 – Утвърждаване (от 2030 г.)** • Годишната програма става постоянна практика; • Дългосрочни проекти за ново използване на стари сгради и пространства; • Подходът „Отвори Габрово“ става част от всички бъдещи проекти за градско обновяване;

ДЕЙСТВИЕ 1. „ОТВОРИ ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА ОЖИВЯВАНЕ НА ГРАДСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА ЧРЕЗ КУЛТУРА	
	• Устойчиви модели за управление и поддръжка на успешните формати; • Периодични оценки на използването и удовлетвореността на жителите.
Ресурси	**Финансови:** годишен бюджет на програмата – творчески резиденции, произведения на изкуството в градската среда, временни и пробни проекти; хонорари на артисти, куратори, продуценти и други специалисти, вкл. за проучване и подготовка; производствени разходи – материали, изработка, монтаж, демонтаж, технически услуги; пътни, нощувки и дневни за гостуващи артисти и експерти от страната и чужбина; работа с жителите и публиката – работилници, посредничество; комуникация, реклама, документиране и разпространение; поддръжка, застраховка, охрана, съхранение. **Източници на финансиране:** общинският бюджет за култура и за градската среда; Национален фонд „Култура“ и други национални програми; „Творческа Европа“ и други програми на ЕС – за култура, сътрудничество между региони и държави, регионално развитие и градски иновации; средства по кандидатурата за ЕСК 2032; спонсорство, партньорства с фирми и дарения от бизнеса, включително в натура; фондации, чуждестранни културни институти, посолства и програми за двустранно и международно сътрудничество. **Хора:** координатор и продуцент на програмата; куратори и художествени експерти за програмата и подбора на артисти; служители на културните институции, които приемат резиденции; технически специалисти – изработка, монтаж, звук, осветление; общински служители, отговорни за градската среда, инфраструктурата, разрешителните и безопасността; специалисти по комуникация, по работа с жителите и публиката и по посредничество между артистите и жителите; административна помощ – договори, обществени поръчки, финанси, застраховки, авторски права, отчети. **Инструменти:** база данни с подходящи пространства, възможни домакини на резиденции, местни артисти, продуценти, доставчици и работилници; ясно разпределение на отговорностите между Общината, домакините, артистите и партньорите; прозрачни правила за подбор на артисти и проекти; по-лесни процедури за разрешителни, договори, обществени поръчки, застраховки и безопасност; места за настаняване, ателиета, работилници, оборудване и складове; местна, национална и международна мрежа от партньори – общности, културни организации, университети, бизнеси, програми за резиденции и за изкуство в градската среда; система за проследяване, оценка и документиране – качество, участие, промяна в пространствата, партньорства, дългосрочен ефект.

ДЕЙСТВИЕ 1. „ОТВОРИ ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА ОЖИВЯВАНЕ НА ГРАДСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА ЧРЕЗ КУЛТУРА			
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Частните собственици на индустриални сгради не желаят да участват	Висок	Споразумения за временно ползване, стимули и първи успешни примери, преди да се предлага дългосрочно преустройство.
	Жителите на кв. „Шести участък“ се противопоставят	Висок	Проектите се обсъждат и изготвят заедно с жителите; предимство за малки подобрения; културните дейности допълват, а не изместват живота в квартала.
	Няма достатъчно средства за трайни подобрения	Среден	Начало с временни и евтини проекти, които с успеха си привличат бъдещи инвестиции.
	Пространствата оживяват само по време на фестивали	Среден	Целогодишна програма с ежеседмични или ежемесечни дейности; насърчаване на местните бизнеси и организации редовно да използват пространствата.
	Слаба координация между отделните участници	Среден	Обща ръководна група с тримесечни срещи за планиране.
	Жителите не се включват	Среден	Малки квартални грантове, открити покани и работилници за съвместно проектиране с жителите.
	Новите „трети места“ остават празни	Среден	Местата се избират заедно с жителите; удобно работно време и редовни малки прояви.
	Лошо време за събитията на открито	Среден	Сезонна програма и резервни места на закрито за най-важните събития.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Приет план за облагородяване на петте културни зони; • Завършен опис на индустриалното наследство и на обществените пространства; • Оживени пет основни зони; • Поне три индустриални сгради временно използвани за културни дейности; • Започнат проект кв. „Шести участък“ като творчески квартал“; • Утвърдена годишна културна програма „Янтра“; • Постоянна културна програма на пешеходната улица; • Действаща схема за малки грантове за местни инициативи;		

ДЕЙСТВИЕ 1. „ОТВОРИ ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА ОЖИВЯВАНЕ НА ГРАДСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА ЧРЕЗ КУЛТУРА	
	• Нови „трети места“ за срещи и култура в центъра и кварталите; • Изградени указателни табели и маршрути към културните обекти;
Ефекти	**До 2 години:** пространствата в града се използват повече за култура; река Янтра става по-видима като място за култура; жители, артисти и собственици на имоти работят по-добре заедно; хората знаят повече за индустриалното наследство на Габрово. **След 3–5 години:** кв. „Шести участък“ е признат творчески квартал; пешеходната улица е оживена през деня и вечерта; празни индустриални сгради работят като творчески пространства; посетителите са повече и остават по-дълго в центъра; жителите имат повече места за срещи извън дома и работата и участват повече в кварталните инициативи. **След 5 години:** свързаните културни квартали стават отличителен белег на Габрово; река Янтра е основната обществена и културна ос на града; индустриалното наследство дава тласък на творчеството, предприемачеството и туризма; културата е част от всекидневието и утвърждава Габрово като творчески, приятен за живот и устойчив град.

ДЕЙСТВИЕ 2. ХУМОРЪТ И ГРАДЪТ – „ГАБРОВО ТЕ КАРА ДА СЕ СМЕЕШ“	
Свързани направления	Направление 5 – Живо наследство (водещо); направления 3 – Динамични общности, 6 – Културна идентичност и 7 – Културен облик и нощен живот (допълващи).
Област	Хумор и сатира, съвременни изкуства, градска среда, културно наследство, участие на жителите, творческо образование, информация за културата, идентичност на града.
Основен партньор	Община Габрово в партньорство с Музей „Дом на хумора и сатирата“.
Описание	„Габрово те кара да се смееш“ е дългосрочна програма, която изнася хумора извън музейните зали и го връща във всекидневието на града. Идентичността на Габрово като Столица на хумора се превръща от разказ за миналото в жива съвременна практика, която създават артисти, жители и културни организации. Програмата има три свързани направления: • „Хумор в града“ – артистични и закачливи намеси по улиците и на местата, където хората живеят и работят; • „Хумор от хората“ – проекти, в които жителите сами създават съвременен хумор; • „Хумор навсякъде“ – разпространяване на създадения хумор.

ДЕЙСТВИЕ 2. ХУМОРЪТ И ГРАДЪТ – „ГАБРОВО ТЕ КАРА ДА СЕ СМЕЕШ“	
	Музей „Дом на хумора и сатирата“ е основният експертен партньор, а Драматичният театър „Рачо Стоянов“, Държавният куклен театър – Габрово, Художествената галерия „Христо Цокев“, Регионалният исторически музей – Габрово и Регионалната библиотека „Априлов–Палаузов“ участват със свои програми. Дейностите целенасочено достигат до целия град, кварталите и селата. Съвременното художествено съдържание се създава в диалог с традицията на габровския хумор, но не се ограничава до нея. Програмата свързва творчеството с ежедневните градски пространства и с културния календар, включително Карнавала в Габрово, без да дублира организацията на утвърдените събития.
Целеви групи	Жителите на Габрово и селата; деца и млади хора; артисти, писатели, карикатуристи, дизайнери и творци в дигиталната среда; културни организации и институции; училища и местни организации; заведения, хотели и други местни бизнеси; посетители и туристи; хора с ограничен достъп до традиционни културни пространства.
Партньори	Музей „Дом на хумора и сатирата“; Драматичен театър „Рачо Стоянов“; Държавен куклен театър – Габрово; Художествена галерия „Христо Цокев“; Регионален исторически музей – Габрово; РЕМО „Етър“; Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“; Общински културен институт „Емануил Манолов“; независими артисти и културни организации; читалища; училища и детски градини; Младежки център – Габрово; Технически университет – Габрово; местни медии; местни бизнеси, заведения и хотели; квартални и селски организации; организации за хумор, сатира, комедия и съвременно изкуство от страната и чужбина; екипът на кандидатурата за Европейска столица на културата; европейски културни мрежи и домакини на резиденции; специалисти по комуникация и работа с различни публики.
Задачи и срокове	**Етап 1 – Подготовка и първи проекти (2027 г.)** Създаване на програмата и трите ѝ направления с ясни годишни приоритети, координация и разпределение на отговорностите между партньорите. Подготовка и провеждане на първия открит конкурс за местни, български и чуждестранни артисти, дизайнери, писатели и други творци за хумористични произведения, създадени специално за Габрово, с прозрачни художествени критерии. Определяне на подходящи места за временни и постоянни художествени намеси в градската среда и съгласуването им с програмата „Отвори Габрово“, градската културна информация и изискванията за безопасност, достъпност и поддръжка. Формиране на редакционен екип за съвременния габровски хумор, разработване на правила за подбор, авторски права и публикуване и начало на разпространението на творби чрез общинските, културните и медийните канали.

ДЕЙСТВИЕ 2. ХУМОРЪТ И ГРАДЪТ – „ГАБРОВО ТЕ КАРА ДА СЕ СМЕЕШ“	
	Подготовка на партньорства с културните институции, училищата, читалищата, кварталните и селските общности и определяне на първите съвместни проекти. **Етап 2 – Развитие на програмата (2028–2030 г.)** Ежегодно провеждане на открити конкурси за създаване на нови хумористични произведения. Реализиране на временни и някои постоянни художествени намеси в градската среда – инсталации, надписи и табели, пейки и градско обзавеждане, текстове, прожекции, звук, илюстрации, изпълнения на живо и витрини по улиците, в обществения транспорт и на други неочаквани места. Организиране на творчески резиденции, посветени на хумора, които срещат гостуващите артисти с местните творци, колекциите на Музей „Дом на хумора и сатирата“, жителите и съвременния живот на Габрово, с публично представяне на резултатите. Провеждане на творчески работилници по хумор с ученици, младежи, възрастни хора и местни организации в града, кварталите и селата – разказване на истории, карикатура, сатира, стендъп комедия, куклен театър, мемета, писане и дигитално съдържание. Реализиране на проекти, които свързват поколенията чрез традициите и архивите на габровския хумор в Музей „Дом на хумора и сатирата“, Регионалния исторически музей – Габрово и Регионалната библиотека „Априлов–Палаузов“ със съвременни форми на изразяване и млади творци. Развитие на редакционни рубрики и редовно представяне на създаденото хумористично съдържание чрез печатни, електронни, дигитални и публични комуникационни канали. Организиране на редовни прояви на живо – комедия, сатира, разказване на истории и сценични изпълнения, съвместно с Драматичния театър „Рачо Стоянов“ и Държавния куклен театър – Габрово, включително в рамките на „Габрово след работно време“; изпитване на малки вечерни формати. Разширяване на съвместните проекти с читалища, училища и квартални и селски общности, при които жителите участват в избора на теми и създаването на съдържание, а не само като публика. Създаване на достъпни и при възможност многоезични формати за представяне на съвременния габровски хумор – субтитри, визуални и дигитални адаптации и кратки представяния за посетители и международни партньори. **Етап 3 – Международно развитие и разпознаваемост (2031–2032 г.)** Разширяване на партньорствата и културния обмен в България и Европа чрез гостувания на артисти, творчески резиденции, съвместни проекти и международни продукции.

ДЕЙСТВИЕ 2. ХУМОРЪТ И ГРАДЪТ – „ГАБРОВО ТЕ КАРА ДА СЕ СМЕЕШ“	
	Представяне и адаптиране на избрани произведения за международна публика чрез подходящи преводи, дигитални формати и публични представяния. Развитие на международната видимост на съвременния габровски хумор във връзка с кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата през 2032 г. Разширяване на програмата в градската среда и включване на създаденото съдържание в културни събития и международни партньорски инициативи. **Етап 4 – Утвърждаване и устойчивост (2033–2036 г.)** Утвърждаване на успешните конкурси, творчески резиденции, работилници и прояви на живо като постоянна част от културния живот на Габрово. Продължаване на създаването, документирането и архивирането на новия габровски хумор – летопис на развитието му през XXI век, с описание на авторството, формата и контекста на създадените произведения. Поддържане на устойчиви партньорства между Музей „Дом на хумора и сатирата“, културните институции, независимите творци, местните общности и международните партньори. Ежегодна оценка на художественото качество, териториалния обхват и участието на нови публики, с последващо адаптиране на програмата и периодичен преглед на ефекта от нея. Продължаване на програмата и след 2032 г., независимо от резултата от кандидатурата за Европейска столица на културата, с акцент върху новото творчество и трайното присъствие на хумора във всекидневието на града.
Ресурси	Финансови: годишен бюджет на програмата; хонорари на творците; разходи за резиденции, изработка и материали; работилници и прояви на живо; комуникация и документиране; поддръжка на избрани инсталации; превод, субтитри и достъпни формати; авторски права, техническо съгласуване и безопасност. Източници на финансиране: общинският бюджет за култура; Национален фонд „Култура“ и други национални програми; „Творческа Европа“ и други програми на ЕС; възможни средства, свързани с кандидатурата за ЕСК 2032; чуждестранни културни институти и фондации; спонсорство и подкрепа в натура от бизнеса. Хора: координатор и продуцент на програмата; експерти и архив на Музей „Дом на хумора и сатирата“; артисти и творци; педагози и хора с опит в работата с местни групи; технически персонал; специалисти по комуникация и редактори; общински експерти по градската среда; преводачи и специалисти по дигитално съдържание при необходимост. Инструменти: ежегодни открити конкурси и правила за възлагане;

ДЕЙСТВИЕ 2. ХУМОРЪТ И ГРАДЪТ – „ГАБРОВО ТЕ КАРА ДА СЕ СМЕЕШ“			
	мрежа за резиденции; колекциите и архивите на Музей „Дом на хумора и сатирата“; места за намеси в градската среда; мрежа от училища, читалища и местни организации; наличните печатни, електронни и улични канали; система за документиране и оценка; правила за публикуване и използване на авторски произведения.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Хуморът се свежда до повърхностна реклама на града	Висок	Високо художествено качество; предимство за новото творчество пред лозунгите.
	Прекалено се разчита на традиционните габровски вицове	Висок	Целенасочено търсене на нови автори, форми и прочити.
	Хуморът обижда или предизвиква спорове	Среден/висок	Ясни правила за подбор при защита на свободата на изкуството и критическата роля на сатирата; подходящ контекст за представяне.
	Програмата остава затворена в Музей „Дом на хумора и сатирата“	Среден	Голяма част от дейностите се провеждат извън Музея.
	Участват само хората, които и без това посещават културни събития	Среден	Работа чрез училищата, кварталите, читалищата, бизнесите и местата на всекидневието.
	Временните проекти остават разпокъсани еднократни прояви	Среден	Повтарящи се годишни формати и ясни направления, които осигуряват приемственост.
	Разрешителни и технически ограничения в градската среда	Среден	Ранно съгласуване с общинските отдели и връзка с „Отвори Габрово“.
	Недостатъчен капацитет за редакционната дейност и международното разпространение	Среден	Поетапно въвеждане на рубрики с ясно разпределени задачи; подбор, превод и контекстуализиране на произведенията за международна публика.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Хуморът е по-видим в градската среда и във всекидневието на Габрово. • Нови съвременни произведения, представления, текстове и дигитално съдържание, свързани с хумора и сатирата. • Повече местни артисти и жители не само „потребяват“, а създават хумористичния образ на Габрово. • Децата и младите хора възприемат хумора като съвременно творчество. • По-тесни връзки между Музей „Дом на хумора и сатирата“, другите		

ДЕЙСТВИЕ 2. ХУМОРЪТ И ГРАДЪТ – „ГАБРОВО ТЕ КАРА ДА СЕ СМЕЕШ“	
	културни институции, жителите и независимите творци. • Нови партньорства в България и Европа в областта на хумора, сатирата и сродните изкуства. • Образът на Габрово като Столица на хумора се подкрепя от истинско съвременно културно преживяване. • Редовни възможности за участие в квартали и села, включително за хора извън обичайната културна публика. • Създадени и представени произведения с достъпни и многоезични версии, когато характерът им го позволява. • Развиващ се съвременен архив на новите хумористични произведения и инициативи.
Ефекти	Хуморът на Габрово се превръща от нещо, което главно се помни и показва, в нещо, което непрекъснато се създава и преживява. Програмата изгражда трайни начини за поръчки, резиденции, участие на жителите и разпространение, чрез които всяко поколение може да преосмисли габровския хумор. Музей „Дом на хумора и сатирата“ се утвърждава като активен експертен център, а хуморът достига до цялата община. С времето новите произведения, истории, представления и дигитални материали изграждат съвременен архив, който допълва историческото наследство на града. Устойчивото сътрудничество между институции, независими творци и местни общности превръща хумора в разпознаваема част от съвременния културен живот и публичните пространства.

ДЕЙСТВИЕ 3. МЕЖДУНАРОДНА ПРОГРАМА ЗА ТВОРЧЕСКИ РЕЗИДЕНЦИИ И ОБМЕН	
Свързани направления	Направление 1 – Силна, свързана и устойчива културна екосистема (водещо); направления 2 - Културна икономика, 4 – Активно гражданство, 5 – Живо наследство и 6 – Културна идентичност (допълващи).
Област	Международно сътрудничество, обмен на артисти и специалисти, съвременни изкуства, занаяти и наследство, развитие на културните организации, изследвания, професионално развитие
Основен партньор	Община Габрово и РЕМО „Етър“
Описание	Мрежата за творчески резиденции и обмен „Габрово“ създава обща рамка, в която Габрово посреща артисти и специалисти в областта на културата и същевременно помага на местните творци да участват в резиденции и обмен в България и Европа. Мрежата надгражда програмите за резиденции, които вече провеждат Регионалният етнографски музей на открито „Етър“, Музеят на архитектурно-исторически резерват „Боженци“ и Художествената галерия „Христо Цокев“, и включва развиващия се Регионален център за съвременно изкуство

ДЕЙСТВИЕ 3. МЕЖДУНАРОДНА ПРОГРАМА ЗА ТВОРЧЕСКИ РЕЗИДЕНЦИИ И ОБМЕН	
	„Кристо и Жан-Клод“. Тя е отворена и за другите културни институции – театрите, музеите и Регионалната библиотека „Априлов–Палаузов“, както и за учебни, природни, квартални и индустриални места. Вместо един голям център всеки домакин развива собствен облик според своята среда, опит и възможности. Програмата подкрепя художественото творчество, изследванията, кураторската работа, управлението в културата, занаятите, работата с местните общности и професионалния обмен. Обменът е двупосочен: в Габрово идват нови знания и идеи, а местните творци получават възможност да работят и да се развиват другаде. Мрежата е дългосрочна програма за творчески резиденции и обмен на различни места в общината, която съчетава създаване на произведения, изследвания, обучение, международно сътрудничество и укрепване на културните институции. При възможност се използват и партньорствата на Габрово като творчески град на ЮНЕСКО в областта на занаятите и фолклорните изкуства.
Целеви групи	Местни, български и чуждестранни артисти, занаятчии, дизайнери, куратори, изследователи и писатели; културни мениджъри и продуценти; педагози и хора, които работят с местни общности; начинаещи специалисти, студенти и млади творци; културни институции и независими организации; жителите, които участват в проектите на резиденциите.
Партньори	Регионален етнографски музей на открито „Етър“; Музей на архитектурно-исторически резерват „Боженци“; Художествена галерия „Христо Цокев“; Драматичен театър „Рачо Стоянов“; Държавен куклен театър – Габрово; Регионален исторически музей – Габрово; Музей „Дом на хумора и сатирата“; Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“; Регионален център за съвременно изкуство „Кристо и Жан-Клод“; други общински и независими културни организации; читалища; училища, включително професионалните; Младежки център Габрово; местни артисти и занаятчии; центрове за резиденции, университети и научни институции в България и Европа; европейски културни мрежи; екипът на кандидатурата за ЕСК; чуждестранни културни институти и организации.
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Подготовка и първи резиденции (2027 г.)** • Проучване на сегашните програми за резиденции, на възможностите и на бъдещите домакини в цялата община – места за настаняване, ателиета, работилници, оборудване, специалисти, колекции и местни партньори. • Създаване на Мрежата за творчески резиденции „Габрово“ с общи принципи, координация, отговорности и изисквания за качество, като всеки домакин запазва своя облик.

ДЕЙСТВИЕ 3. МЕЖДУНАРОДНА ПРОГРАМА ЗА ТВОРЧЕСКИ РЕЗИДЕНЦИИ И ОБМЕН	
	• Тематичен облик на всяко място според силните му страни – например занаяти и бит, наследство и природа, изобразително изкуство, театър, творческо писане, проекти, които съчетават различни изкуства и др. • Прозрачни открити покани и резиденции по покана за творци от Габрово, България и чужбина според целите на всяка програма. • Оценка на началното състояние на резиденциите и обмена; изработване на общ календар, условия за участие и практически указания за домакините. • Провеждане на първи пробни резиденции с публично представяне и обратна връзка. **Етап 2 – Развитие на мрежата и двупосочния обмен (2028–2030 г.)** • Прозрачни открити покани и резиденции по покана за творци от Габрово, България и чужбина според целите на всяка програма. • Възможности и за творците от Габрово да участват в резиденции, стажове, наблюдение на работата на колеги, изследователски посещения и обмен с партньори в България и Европа. • Връзка с другите действия по Стратегията – „Отвори Габрово“, „Създадено в Габрово“, „Хуморът и градът“, „Зона 5“ и др. • Редовни срещи на гостуващите творци с публиката и местните колеги – отворени ателиета, разговори, работилници, изложби, представления и семинари. • Документиране, оценка и представяне на програмата – архив на резиденциите, обмена, сътрудничествата и създадените произведения; отзивите на участниците се използват за подобряване на мрежата. • Редовни открити покани, обмен на местни творци и специалисти и изграждане на първи дългосрочни европейски партньорства. • Предвиждане на наставничество, професионални срещи и обмен на практически умения за екипите на домакините. **Етап 3 – Международно сътрудничество (2031–2032 г.)** • Възможности и за творците от Габрово да участват в резиденции, стажове, наблюдение на работата на колеги, изследователски посещения и обмен с партньори в България и Европа. • Дългосрочни партньорства с центрове за резиденции, културни институции и мрежи в България и Европа, включително двупосочни и съвместни програми. • Редовни срещи на гостуващите творци с публиката и местните колеги – отворени ателиета, разговори, работилници, изложби, представления и семинари. • Документиране, оценка и представяне на програмата – архив на резиденциите, обмена, сътрудничествата и създадените произведения; отзивите на участниците се използват за подобряване на мрежата.

ДЕЙСТВИЕ 3. МЕЖДУНАРОДНА ПРОГРАМА ЗА ТВОРЧЕСКИ РЕЗИДЕНЦИИ И ОБМЕН			
	• Разширяване на международния обмен, съвместните продукции и европейските партньорства във връзка с кандидатурата за Европейска столица на културата 2032 при осигурени ресурси. **Етап 4 – Утвърждаване и устойчивост (2033–2036 г.)** • Възможности и за творците от Габрово да участват в резиденции, стажове, наблюдение на работата на колеги, изследователски посещения и обмен с партньори в България и Европа. • Дългосрочни партньорства с центрове за резиденции, културни институции и мрежи в България и Европа, включително двупосочни и съвместни програми. • Документиране, оценка и представяне на програмата – архив на резиденциите, обмена, сътрудничествата и създадените произведения; отзивите на участниците се използват за подобряване на мрежата. • Продължаване на двупосочния обмен независимо от резултата от кандидатурата за ЕСК 2032; периодичен преглед на ефекта за местните творци, домакините и партньорствата.		
Ресурси	Финансови: годишен бюджет за резиденции и обмен; хонорари и стипендии; пътни и нощувки; средства за създаване на произведения и изследвания; разходи на домакините, включително технически; разходи за професионален обмен и международни партньорства; реклама и документиране. Източници на финансиране: общинският бюджет за култура; Национален фонд „Култура“ и национални програми за обмен на артисти; „Творческа Европа“, програмата на ЕС за пътувания и обмен на артисти Culture Moves Europe, „Еразъм+“ и други програми на ЕС; средства по кандидатурата за ЕСК 2032; чуждестранни културни институти и фондации; приноси на домакините и на партньорите, вкл. в натура; частна подкрепа. Хора: координатор на мрежата; лице за връзка при всеки домакин; куратори и художествени съветници; културни продуценти; технически персонал; наставници и хора с опит в работата с местни общности; специалисти по международни партньорства и обмен. Инструменти: обща рамка и календар на резиденциите; прозрачни правила за подбор; база данни с домакини, места и партньори; места за настаняване, ателиета, работилници и места за изработка; мрежа от партньори за обмен; договори за резиденции и практически указания за домакините; система за проследяване и документиране.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Домакините имат различни възможности	Висок	Общи минимални изисквания; програмите се съобразяват с реалните възможности на всяко място.

ДЕЙСТВИЕ 3. МЕЖДУНАРОДНА ПРОГРАМА ЗА ТВОРЧЕСКИ РЕЗИДЕНЦИИ И ОБМЕН			
	Резиденциите остават кратки посещения без връзка с града	Висок	Предимство за проекти с истински местни връзки, изследвания и професионален обмен.
	Вниманието е само върху идващите чуждестранни артисти	Среден/висок	Отделни средства и цели за заминаване на творци от Габрово.
	Очаква се всяка резиденция да завърши с произведение	Среден	Различни видове резиденции – създаване, изследване, обмен и работа с общността – с различна оценка.
	Не достигат места за настаняване и работа	Среден	Проучване и постепенно изграждане на общ фонд от места.
	Административна тежест за малките домакини	Среден	Обща координация, образци на документи и практическа помощ.
	Зависимост от финансирането по ЕСК	Среден	Изграждане на мрежата преди 2032 г. и разнообразни източници на средства от самото начало.
	Разпокъсаност между институциите	Среден	Общи изисквания, редовна координация и общи международни партньорства при запазване на самостоятелността на всеки домакин.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Действаща мрежа от допълващи се места за резиденции в цялата община. • Редовни възможности за творци и специалисти от България и чужбина да работят, изследват и обменят знания в Габрово. • Повече възможности творците и културните организации от Габрово да работят и обменят опит в други градове в България и в Европа. • По-голям професионален и художествен опит на участващите организации. • Нови произведения, изследвания, изложбени идеи, сътрудничества и проекти с жителите. • По-тесни връзки между съвременното изкуство, занаятите, наследството, природата, индустриалната култура и местните общности. • Дългосрочни партньорства между организации от Габрово и културни институции и мрежи в България и Европа. • По-голяма международна известност на културния сектор на Габрово и участие в европейските професионални мрежи.		
Ефекти	Програмата изгражда културна инфраструктура, която се крепи на хора, знания и международни връзки, а не на нови сгради. Съществуващите места получават нова роля – за създаване, изследване и обмен, а местните творци получават траен достъп до международен обмен и		

ДЕЙСТВИЕ 3. МЕЖДУНАРОДНА ПРОГРАМА ЗА ТВОРЧЕСКИ РЕЗИДЕНЦИИ И ОБМЕН	
	професионално развитие. До 2032 г. Габрово трябва да има разпознаваема мрежа от домакини с отличителен облик и утвърдени европейски партньори. Трайният резултат е културен сектор, който е по-свързан със света, по-уверен и способен да обменя знания и опит и след 2032 г..

ДЕЙСТВИЕ 4. „СЪЗДАДЕНО В ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА НОВИ ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ	
Свързани направления	Направление 2 – Културна икономика – творчество, дизайн, технологии и предприемачество (водещо); направление 5 – Живо наследство; направление 6 – Културна идентичност (допълващи).
Област	Творческа икономика, дизайн, занаяти, културно наследство, местно производство, предприемачество, нови продукти и преживявания, представяне и продажби.
Основен партньор	Община Габрово и Търговско-промишлена палата – Габрово.
Описание	„Създадено в Габрово“ е общоградски знак за качество, програма за подкрепа и начин за представяне на продукти, услуги и преживявания, вдъхновени от характера на Габрово – от занаятите, творчеството и предприемчивостта на неговите хора. Програмата помага те да бъдат създадени, произведени и забелязани от купувачите. Целта е местното наследство, умения и истории да се превърнат в съвременни продукти и преживявания, които носят доходи, укрепват местната идентичност и правят града по-известен в страната и в чужбина. Програмата не се ограничава до традиционните занаяти. Тя насърчава нов, съвременен прочит на културното богатство на Габрово и дава възможност на артисти, дизайнери, производители, предприемачи и културни организации да създават продукти, които са едновременно местни по дух и интересни за купувачи навсякъде по света. Подкрепата обхваща целия път от идеята и творческия замисъл до прототипа, качеството, пазарното представяне и устойчивите канали за продажба. Знакът се присъжда по публични критерии за качество, автентична връзка с Габрово и коректно представяне на произхода; той не заменя задължителните законови сертификати и стандарти.

ДЕЙСТВИЕ 4. „СЪЗДАДЕНО В ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА НОВИ ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ	
Целеви групи	Производители, занаятчии, творчески бизнеси; местни артисти, дизайнери, автори и предприемачи; културни организации и институции; студенти, ученици от професионални училища и млади творци; търговци, туристически бизнеси и потребители на местни продукти и преживявания.
Партньори	Регионален етнографски музей на открито „Етър“, Музей на архитектурно-исторически резерват „Боженци“, Музей „Дом на хумора и сатирата“, Регионален исторически музей – Габрово, Общински културен институт „Емануил Манолов“ (включително Интерактивен музей на индустрията), Художествена галерия „Христо Цокев“, Технически университет – Габрово, местни бизнеси, туристически сектор, организации на дизайнерите, европейски творчески мрежи; професионални училища и местни творчески общности.
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Подготовка (2027 – 2028 г.)** • Създаване на малка работна група с участие на Община Габрово, РЕМО „Етър“, Търговско-промишлената палата и представители на творческия сектор. • Проучване на местните артисти, производители, занаятчии и творчески бизнеси, както и на съществуващите продукти и възможностите за нови. • Разработване на концепция, цели, критерии за качество и принципи за ползване на знака; уточняване на условията за участие и оценяване. • Създаване на визуален облик на знака и правила за присъждането и използването му, включително независима експертна оценка и периодичен преглед. • Обявяване на първа открита покана. • Провеждане на работилници за създаване, представяне и продажба на продукти и преживявания, с наставничество по дизайн, предприемачество и маркетинг. • Свързване на производителите с дизайнери, майстори, инженери или наставници, където е уместно; проучване на нуждите от оборудване и производствена база. • Подкрепа при изработването и изпробването на първите образци, оценка на интереса на купувачите и доработка на продуктите. • Избор на първата колекция „Създадено в Габрово“ според приетите критерии. • Подготовка на снимки, опаковки, разкази за продуктите и основни рекламни материали. • Представяне на първата колекция чрез изложба и продажба; осигуряване на първи места за предлагане на продуктите. **Етап 2 – Развитие и устойчивост (2029 – 2036 г.)**

ДЕЙСТВИЕ 4. „СЪЗДАДЕНО В ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА НОВИ ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ	
	• Партньорства с музеите, Художествената галерия „Христо Цокев“, театрите, хотелите, магазините и туристическите бизнеси за представяне и продажба на продуктите със знака. • Ежегодни открити покани, нови колекции, партньорства и постепенно разширяване на каналите за продажба. • Проучване на възможностите за ежегодно участие в международни панаири за дизайн, занаяти или култура и развитие на връзки с европейски творчески мрежи. • Ежегоден преглед на качеството, търсенето, продажбите и ефекта за участниците; подобряване на следващите издания и актуализиране на критериите при необходимост. • Развитие на сътрудничеството между дизайн, занаяти, технологии и производство, включително чрез Техническия университет – Габрово и професионалните училища.
Ресурси	Финансови: бюджет за създаване и изпробване на нови продукти и преживявания; хонорари на артисти, дизайнери, занаятчии, продуценти и други специалисти; материали, изработка, специално оборудване и достъп до работилници за образци и малки серии; опаковка, снимки, разказ за продукта и визуален облик; проверка на интереса на купувачите и доработка преди производство; изложби, представяния, временни магазини и панаири; помощ по интелектуална собственост (авторски права, дизайни, марки), оценяване и присъждане на знака, развитие на бизнеса и продажби, където е нужно. Източници на финансиране: общинският бюджет за култура и творческа икономика; Национален фонд „Култура“ и други национални програми за култура, занаяти, дизайн и творчески индустрии; програми на ЕС за култура и творчески индустрии, иновации, предприемачество и малки и средни предприятия; програми за регионално развитие и териториално сътрудничество; приноси на участващите бизнеси и производители – пари, материали, опит, производствени мощности; спонсорство и партньорства с местни и национални фирми; фондации, организации на дизайнерите и занаятчиите и международни културни програми. Хора: координатор на програмата, който я управлява и свързва участниците от различните сфери; артисти, дизайнери, занаятчии и други творци; местни производители, инженери и техници; специалисти по развитие на бизнеса, предприемачество, търговия и реклама, които оценяват търговския потенциал и пътя до купувача; специалисти по визуален облик, комуникация, снимки, опаковка и разказ за продукта; Технически университет – Габрово, професионалните училища и други учебни заведения – знания, умения и участие на студенти; при нужда – специалисти по интелектуална собственост, лицензи, сертифициране и стандарти.

ДЕЙСТВИЕ 4. „СЪЗДАДЕНО В ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА НОВИ ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ			
	Инструменти: база данни с местни артисти, дизайнери, занаятчии, производители, бизнеси, учебни заведения и работилници; открити покани, срещи за намиране на партньори и работилници, които събират хора от различни сфери; ясен път от идеята до готовия продукт – проучване, концепция, образец, изпробване, доработка; достъп до работилници, лаборатории, машини, материали и специализирани производствени бази в Габрово; ясни критерии кои продукти и преживявания могат да носят знака „Създадено в Габрово“; възможности за показване и продажба – изложби, временни магазини, пазари, заведения, панаири в страната и чужбина; проследяване на образците, продуктите, стигнали до производство, сътрудничествата, участниците, интереса на купувачите и продължаването след края на подкрепата.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Творците не се включват	Среден	Ранно привличане, работилници и наставничество още преди старта.
	Продуктите не са достатъчно добри за продажба	Среден	Наставничество по дизайн, изпробване на образците и обратна връзка от купувачи.
	Знакът се възприема само като „общинска реклама“	Среден	Независимо жури, публични критерии и водеща роля на самите производители.
	Бизнесът не проявява интерес	Среден	Стимули, насърчаване на закупуване на местни продукти за фирмени подаръци
	Недостатъчно средства	Висок	Изпълнение на етапи и използване на няколко източника на финансиране.
	Знакът губи доверие	Нисък	Ясни изисквания за качество, правила за използване на знака и ежегоден преглед.
	Слаба известност в чужбина	Среден	Ранни партньорства с европейски мрежи и панаири; представяне на продуктите и на чужди езици.
Очаквани резултати (до 2029 г.)	• Създадена ръководна група. • Разработени облик на програмата и знак за качество. • Проведени две открити покани. • Подкрепени 25–30 артисти, дизайнери и занаятчии. • 20–25 продукта със знака „Създадено в Габрово“. • Три изложби или представяния. • Партньорства с поне 10 местни магазина, музея или туристически		

ДЕЙСТВИЕ 4. „СЪЗДАДЕНО В ГАБРОВО“ – ПРОГРАМА ЗА НОВИ ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ	
	бизнеса. • Участие в поне едно международно събитие за дизайн, занаяти или култура. • Проследени резултати от продажбите, интереса на купувачите и удовлетвореността на участниците.
Ефекти	Краткосрочно: по-добро сътрудничество между артисти, дизайнери и занаятчии; повече предприемачески умения у творците; по-видими местни творчески продукти. Средносрочно: нови възможности за продажби на местните творци; по-богато предлагане за туристите; по-широко признание на творческия облик на Габрово. Дългосрочно: трайна програма в подкрепа на местното творческо производство; по-тесни връзки между културата, бизнеса и туризма; постепенно развитие на международни партньорства и излизане на нови пазари. Габровските занаяти, дизайн и индустриални умения намират съвременен израз в продукти и преживявания с разпознаваема местна идентичност.

ДЕЙСТВИЕ 5. „ГАБРОВО СЛЕД РАБОТНО ВРЕМЕ“	
Свързани направления	Направление 7 – Културен облик и нощен живот (водещо); направления 3 – Динамични общности, 5 – Живо наследство и 6 – Културна идентичност (допълващи).
Област	Вечерен и нощен културен живот, достъп до култура, обществен транспорт и придвижване, обществени пространства, местна икономика.
Основен партньор	Община Габрово
Описание	„Габрово след работно време“ цели градът да бъде по-оживен, по-достъпен и по-свързан вечер. Културната програма се съгласува с подобрения в транспорта, обществените пространства и услугите за посетителите, защото участието в културата зависи не само от качеството на събитията, но и от това дали хората могат да стигнат до тях безопасно и удобно. Програмата съчетава по-богата вечерна културна програма с пробни подобрения в обществения транспорт, пешеходните връзки и уличната среда. Така жителите и гостите имат повече причини да остават в центъра след работа, а местните заведения и бизнеси получават въз-

ДЕЙСТВИЕ 5. „ГАБРОВО СЛЕД РАБОТНО ВРЕМЕ“	
	можности за развитие. Не става дума само за „нощен живот“, а за култура, места за срещи, добра храна, представления и занимания на открито – повече причини хората, особено младите, да остават в града и да участват в живота му след работа или училище. Предвиждат се съобразени с различните възрасти и възможности на публиката формати, включително ранни вечерни събития, достъпни предложения и дейности в кварталите. Пробните транспортни и инфраструктурни мерки се въвеждат след проучване на потребностите, техническа и финансова оценка и съгласуване с компетентните звена.
Целеви групи	Жители на Габрово, особено млади хора, семейства, работещи и хора с ограничени възможности за вечерно придвижване; жители на кварталите и населените места в общината; местни и гостуващи публики; артисти и културни организации; заведения, хотели и други местни бизнеси.
Партньори	Общински звена: транспорт – пробни вечерни автобусни линии, разписания, съобразени с големите събития, данни за пътниците; градоустройство и градска среда – осветление, пешеходни връзки, указателни табели, временни събития и разрешителни; отдел „Култура, туризъм, протокол и международно сътрудничество“ и Visit Gabrovo – общ календар, комуникация и информация за посетителите. Превозвачът по обществения транспорт: проучване и изпробване на вечерни линии и разписания, данни за пътниците, възможност за общ билет за транспорт и културни събития. Културни институции: Драматичен театър „Рачо Стоянов“, Държавен куклен театър – Габрово, Музей „Дом на хумора и сатирата“, Регионален исторически музей – Габрово, Художествена галерия „Христо Цокев“, Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“, Общински културен институт „Емануил Манолов“, както и други културни организации и независими пространства – съгласувани програми, възможност за удължено работно време, обща реклама. Заведения и хотели: подходящо работно време при събития, специални предложения, информация за културните прояви. Местни бизнеси: подкрепа, награди, отстъпки, временни прояви и витрини. Полиция и отговорни служби за обществена безопасност: организация при големи събития, регулиране на движението и сигурност. Таксиметрови фирми и други превозвачи: възможни отстъпки, културни маршрути на договорена цена и превоз след събития. Младежки организации и доброволци: участие в планирането, комуникацията и посрещането на публиката.

ДЕЙСТВИЕ 5. „ГАБРОВО СЛЕД РАБОТНО ВРЕМЕ“	
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Проучване и подготовка (2027 г.)** • Проучване какви вечерни културни занимания търсят хората, включително млади хора и жители на кварталите; анализ на пречките за участие. • Проучване на нуждите от вечерен транспорт, наличните разписания, пешеходната достъпност, осветлението и усещането за сигурност. • Избор на основни културни маршрути и места за първите прояви. • Обсъждания с превозвачите, културните институции, заведенията, бизнеса и жителите; изработване на обща рамка за вечерния и нощния живот. • Избор на пробни линии и участващи места след оценка на възможностите и разходите. **Етап 2 – Първи пробен сезон (2028 г.)** • Начало на първи пробен сезон на „Габрово след работно време“ с обща вечерна културна програма и координирана реклама. • Изпробване на вечерно транспортно разписание по избрани линии, съобразено с културните събития и реалното търсене. • Пробни подобрения на осветлението, пешеходните връзки и указателните табели към културните обекти при техническа и финансова възможност. • Съвместни вечери на театрите, музеите, галерията и библиотеката – отворени врати до късно, представления и срещи след работно време. • Малки грантове или други форми на подкрепа за участващи места и независими организатори според наличното финансиране. • Привличане на заведения, хотели и местни бизнеси; проучване на общи билети или пакетни предложения с партньорите; набиране и подготовка на доброволци. **Етап 3 – Оценка и разширяване (2029 г.)** • Оценка на посещаемостта, използването на транспорта, разходите, достъпността, безопасността и удовлетвореността на жителите и партньорите. • Промяна на часовете, маршрутите и форматите според резултатите; разширяване на успешните мерки и събития. • Развитие на културни маршрути, общ календар и партньорски предложения; връзка с „Отвори Габрово“ и другите програми за градски пространства и културно участие. **Етап 4 – Утвърждаване (от 2030 г. до 2036 г.)** • Превръщане на доказано успешните вечерни културни формати и транспортни решения в регулярна практика при осигурено финансиране и съгласуване. • Постепенно разширяване на достъпа от различните квартали и населените места, където потребностите и транспортните възможности го позволяват.

ДЕЙСТВИЕ 5. „ГАБРОВО СЛЕД РАБОТНО ВРЕМЕ“			
	• Поддържане на сътрудничеството между културни институции, превозвачи, заведения, хотели и бизнеси; ежегодно проследяване на резултатите и актуализиране на програмата.		
Ресурси	Финансови: годишен бюджет за редовни вечерни и нощни културни програми, пробни проекти и сезонни прояви; хонорари на артисти, изпълнители, куратори, продуценти и технически персонал; средства за изпробване на удължено работно време и нови формати; подкрепа за пробни транспортни решения и партньорства; производствени и технически разходи – представления, събития на открито, осветление, звук, временно ползване на обществени пространства; обща реклама; безопасност, охрана, достъпност, лицензи и други изисквания. Източници на финансиране: общински бюджет за култура, туризъм, младежки дейности и градско развитие; Национален фонд „Култура“ и други национални програми; приложими програми на ЕС за култура, градско развитие и младежко участие; възможни средства, свързани с кандидатурата за ЕСК 2032; участващи културни институции, заведения и хотели; спонсорство и подкрепа от местния бизнес в пари и в натура; билети и други собствени приходи, където е уместно, при баланс между безплатни и платени събития. Хора: координатор на програмата; културни институции, независими сцени, артисти и организатори; представители на заведения и хотели; общински служители по култура, градска среда, транспорт, туризъм и младежки дейности; превозвачи и транспортни специалисти; технически персонал и охрана; специалисти по комуникация и работа с нови публики; доброволци. Инструменти: общ вечерен календар на културните и развлекателните предложения; партньорска мрежа; проучвания и редовни разговори с публиката; пробни режими на удължено работно време и вечерни формати; съгласуване с транспортни разписания и пешеходни връзки; обща визуална идентичност и комуникация; данни за посещаемост, използване на транспорта, участие на партньорите, усещане за сигурност и устойчивост на форматите.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Малко посетители вечер	Среден	Начало с уикендите и големите събития, подходящи часове и целенасочена реклама.
	Удължените транспортни линии се използват слабо	Среден	Изпробване по избрани линии и промяна на разписанията според търсенето и данните за пътниците.

ДЕЙСТВИЕ 5. „ГАБРОВО СЛЕД РАБОТНО ВРЕМЕ“			
	Високи разходи за изпълнение	Висок	Сезонни пробни проекти; поетапно въвеждане; търсене на спонсорство или регионална подкрепа за транспорта.
	Липса на координация между партньорите	Среден	Обща работна група с представители на културата, транспорта и бизнеса, календар и разпределени отговорности.
	Шум и безпокойство за живущите	Среден	Ясно работно време, мерки за ограничаване на шума и участие на жителите в планирането.
	Бизнесът не се включва	Нисък	Показване на ползите чрез пробни кампании, възможности за реклама и съвместни предложения.
Очаквани резултати	• Разработена рамка за вечерния и нощния културен живот на града. • Утвърдена годишна вечерна културна програма. • Изпробвана вечерна транспортна линия или друго подходящо транспортно решение. • Разработени културни маршрути. • Подобрени осветление, пешеходни връзки и указателни табели в избрани пространства според възможностите. • Партньорства с местния бизнес и културните институции. • Данни за посещаемостта, пътниците по пробните линии, участващите места и бизнеси, удовлетвореността и усещането за безопасност – основа за решенията за продължаване на мерките.		
Ефекти	Краткосрочно: повече посетители на вечерните културни прояви; по-лесен достъп до културните места; по-добро сътрудничество между културните институции и превозвачите. Средносрочно: по-оживен център след работно време; възможности за по-високи приходи за заведенията и хотелите; повече хора могат да стигат до културните събития с обществен и друг устойчив транспорт. Дългосрочно: Габрово има разпознаваем и оживен вечерен културен живот; по-добро качество на живот; по-богато предлагане за туристите; по-лесен достъп до култура за жителите на различните квартали и населените места в общината.		

ДЕЙСТВИЕ 6. „РАБОТНА ГРУПА ЗА ТВОРЧЕСКА ИКОНОМИКА И АВС ЗАКУСКИ“	
Свързани направления	Направление 2 – Културна икономика (водещо); направления 1 – Силна, свързана и устойчива културна екосистема, 3 – Динамични общности и 4 – Активно гражданство (допълващи). При необходимост работната група подпомага и действия по направления 5–7.
Област	Творческа икономика, сътрудничество между различни сфери, управление в културата, участие на бизнеса, изпълнение на Стратегията, нови идеи и международно сътрудничество
Основен партньор	Община Габрово в партньорство с Търговско-промишлената палата – Габрово и местните бизнес организации. В началото Общината трябва да осигурява организацията и административната помощ, като подпомага, а не ръководи Групата. С времето председателството и воденето на срещите биха могли да се поемат последователно от представители на изкуствата, бизнеса и общността.
Описание	Създава се постоянна Работна група за творческа икономика (РГТИ), която събира представители на културата и творческия сектор, бизнеса, образованието, местните общности и Общината. Групата помага на практика за изпълнението на Стратегията – обменя опит, следи напредъка и създава партньорства около конкретни действия. Тя се събира три пъти годишно на неформални, но добре подготвени АВС закуски, а веднъж годишно – на по-голям Годишен форум за творческа икономика. Всяка среща се посвещава на конкретни проблеми, действия и решения и завършва с договорени задачи, отговорници и срокове. Работната група има консултативен и координационен характер; решенията за финансиране и изпълнение се вземат от компетентните органи и партньори.
Целеви групи	Артисти, занаятчии и творци; културни институции и независими организации; творчески бизнеси и предприемачи; местни малки и средни предприятия и производители; заведения, хотели и туристически бизнес; неправителствени организации и читалища; студенти и млади хора; учебни заведения; местни общности; Общината;
Партньори	Търговско-промишлена палата – Габрово и местните бизнес сдружения; културните институции в Габрово – театрите, музеите, Художествената галерия „Христо Цокев“ и Регионалната библиотека „Априлов–Палаузов“; независими артисти и културни организации; занаятчии и дизайнери; Технически университет – Габрово; професионални и средни училища; неправителствени организации; читалища; Младежки център Габрово и представители на младите; заведения, хотели и туристически бизнес; производители; собственици на имоти, когато е нужно; творчески предприемачи; екипът на кандидатурата за ЕСК; български и европейски мрежи за култура и творческа икономика; поканени експерти от страната и чужбина.
Задачи	Етап 1 – Учредяване и първа работна година (2027 г.) • Създаване на РГТИ – проста структура на управление, правила за членство и годишен график.

ДЕЙСТВИЕ 6. „РАБОТНА ГРУПА ЗА ТВОРЧЕСКА ИКОНОМИКА И АВС ЗАКУСКИ“	
	• Основна група от около 20–25 души, които представят културните институти, бизнеса, общността, образованието и администрацията. • Правило 70/30: около 70% постоянни членове за приемственост и около 30% участници, които се сменят според темата на срещата. • Три АВС закуски годишно, всяка с ясна цел и дневен ред, свързани с изпълнението на Стратегията. • Конкретни задачи: всяка среща завършва с договорени действия, отговорници, партньори и срокове, които се проверяват на следващата среща. • Преглед на конкретни действия по Стратегията: отговорниците представят напредъка, трудностите и въпросите, по които им е нужна помощ от други сфери. • Годишен форум за творческа икономика – представяне на резултати, проекти и сътрудничества и избор на приоритетите за следващата година. • Срещите се провеждат на различни места – във фирми, културни институции, индустриални пространства, читалища, училища, заведения и села. • След всяка среща се публикува кратко резюме на една страница: решения, поети ангажименти, отговорници и следващи стъпки. • Първият годишен форум и първият конкурс за решение на конкретен проблем се организират през 2027 г.; подготвя се базова оценка на съществуващите партньорства. **Етап 2 – Развитие на партньорства и пилотни идеи (2028–2029 г.)** • Утвърждаване на трите годишни АВС закуски, всяка с ясна цел и дневен ред, свързани с изпълнението на Стратегията. • Преглед на конкретни действия по Стратегията: отговорниците представят напредъка, трудностите и въпросите, по които им е нужна помощ от други сфери. • Партньорства: активно свързване на бизнеси, артисти, институции, общности и учебни заведения около конкретни възможности. • Ежегоден конкурс за решение на конкретен проблем в творческата икономика, посочен в Стратегията. • Малък фонд за изпробване на обещаващи идеи, според наличните средства, преди да се търсят по-големи инвестиции. • Покана към специалисти от страната и чужбина да участват във Форума и в избрани закуски – за външен поглед и за да не се затваря групата в себе си. **Етап 3 – Разширяване на сътрудничеството (2030–2032 г.)** • Разширяване на участието на специалисти от страната и чужбина, участващи във Форума и в избрани закуски – за външен поглед и за да не се затваря групата в себе си. • Подпомагане на инициативи, свързани с избора на Габрово за ЕСК 2032, без да се предполага предварително нейният резултат.

ДЕЙСТВИЕ 6. „РАБОТНА ГРУПА ЗА ТВОРЧЕСКА ИКОНОМИКА И АВС ЗАКУСКИ“			
	Етап 4 – Устойчивост и оценка (2033–2036 г.) • Утвърждаване на РГТИ като постоянен механизъм за сътрудничество и развитие на културната и творческа икономика на града; • Продължаване на АБВС закуските, годишния форум, конкурсите и подкрепата за съвместни инициативи; • Оценка на постигнатите резултати и ролята на групата в бъдещото развитие на културните политики след края на настоящата Стратегия.		
Ресурси	Финансови – сравнително ограничени организационни разходи: три малки работни срещи и един по-голям годишен Форум; водене на срещите; комуникация; гост-лектори; документиране. Хора: представители на Община Габрово, бизнеа; водещ на срещите; помощ за комуникацията. Инструменти: годишен работен план; списък на задачите и тяхното изпълнение; база данни с контакти; образци за срещите; просто онлайн пространство за обща работа; информация за възможностите за финансиране; таблица за проследяване на резултатите. Източници на финансиране: общински средства за организация и координация, принос в натура от партньорите, целево проектно финансиране, спонсорство и други допустими източници; пилотният фонд се създава само при наличен ресурс и определени правила.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Липса на конкретен фокус по време на срещите	Висок	Всяка среща обсъжда конкретни действия и завършва със задачи, отговорници и срокове.
	Участват все едни и същи хора	Висок	Правилото 70/30, гости според темата и периодично открито номиниране на нови членове.
	Бизнесът се отдръпва	Среден/висок	Бизнесът вижда реална полза – достъп до творци, партньорства, нови идеи, финансиране и информация за развитието на града.
	Общината доминира	Среден	Независим водещ, различни домакини и председатели, общо определяне на дневния ред.
	Идеи без средства за изпълнение	Висок	Малък фонд за изпробване на идеи при осигурени средства и връзка с механизма за външно финансиране и инвестиции.

ДЕЙСТВИЕ 6. „РАБОТНА ГРУПА ЗА ТВОРЧЕСКА ИКОНОМИКА И АВС ЗАКУСКИ“			
	Прекалено много формалности	Среден	Проста структура и неформален характер на АВС закуските.
	Младите и независимите творци остават без глас	Среден	Запазени места за сменящи се участници и активно привличане на начинаещи творци, млади хора и малки организации.
	Работата замира между срещите	Среден	Ясни отговорници и проследяване на задачите между трите срещи.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Действаща мрежа, която свързва изкуствата, бизнеса и общността; • по-тясно сътрудничество между културата и бизнеса; • конкретни партньорства, родени на срещите на РГТИ; • бизнесът участва повече в културното развитие; • по-добро изпълнение на действията по Стратегията; • повече проекти и пробни идеи в творческата икономика; • по-голямо участие на учебните заведения и местните организации; • по-ясна представа кое пречи на творческата икономика; • повече връзки в страната и чужбина; • общо разбиране за приоритетите на творческата икономика в Габрово. • Проведени три АВС закуски и един годишен форум в рамките на всяка пълна работна година; отчетени конкретни задачи, отговорници и изпълнение. • Проследявани партньорства, реализирани идеи, привлечени ресурси и участие на млади и независими творци.		
Ефекти	Постоянен начин за сътрудничество между култура, бизнес и общност, който продължава отвъд отделните проекти и политическите мандати. Групата трябва постепенно да утвърди нагласа за сътрудничество: бизнесът да се вижда като участник в културното развитие, културните организации – да разбират възможностите за икономическо сътрудничество, а жителите – да имат място в разговорите за бъдещето на града. Основният ѝ резултат трябва да бъдат отношенията и навиците за съвместна работа, а не самите срещи.		

ДЕЙСТВИЕ 7. „ГАБРОВО ЗВУЧИ ДОБРЕ“ – ПОДКАСТ И ВИДЕОПРЕДАВАНЕ	
Свързани направления	Направление 6 – Културна идентичност – принадлежност и разпознаваемост (водещо); направление 4 – Активно гражданство – културно образование, младежко участие и споделена отговорност (подкрепящо).

ДЕЙСТВИЕ 7. „ГАБРОВО ЗВУЧИ ДОБРЕ“ – ПОДКАСТ И ВИДЕОПРЕДАВАНЕ	
Област	Комуникация, гражданско участие, дигитално културно съдържание, представяне на местните творци, организации и инициативи.
Основен партньор	Общински културен институт „Емануил Манолов“ в партньорство с Община Габрово.
Описание	„Габрово звучи добре“ е редовно подкаст и видеопредаване, което представя хора, идеи, проекти и постижения от Габрово и региона и изгражда разпознаваем, положителен и достоверен образ на града. То прави културния и обществения живот по-видим, достъпен и разбираем. Предаването дава трибуна на артисти, културни организации, творчески бизнеси, граждански инициативи, млади хора и други личности, които допринасят за облика на Габрово, но невинаги достигат до широка аудитория. То не е само канал за общинска реклама, а пространство за смислени разговори, различни гледни точки и представяне на конкретни проекти. Пълните епизоди се допълват от кратки видеоклипове за социалните мрежи. Постепенно се изгражда и достъпен дигитален архив на местния културен и обществен живот.
Целеви групи	Жители на Габрово, особено млади хора; културни организации, артисти и творци; училища и университети; неправителствени организации; местни бизнеси; общински звена; посетители и бъдещи партньори; габровци, които живеят извън града.
Партньори	Община Габрово; Драматичен театър „Рачо Стоянов“; Държавен куклен театър – Габрово; музеи, Художествена галерия „Христо Цокев“, Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“, читалища; неправителствени организации и независими артисти; училища; Технически университет – Габрово; местни бизнеси; младежки организации и Младежки център – Габрово; медии; туристически сектор; активни граждани и представители на общностите.
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Подготовка и пробни епизоди (2027 г.)** • Разработване на концепция, рубрики, визуален облик и основен технически формат на предаването. • Сформиране на малък екип с разпределени отговорности за водене, запис, монтаж, редакция и разпространение. • Изготвяне на списък с теми и гости и редакционен план за първите три месеца. • Запис на два пробни епизода и проверка на техническото качество и интереса на публиката. **Етап 2 – Редовно излъчване (2028 г.)** • Публикуване на пълните епизоди в YouTube и Facebook и на кратки клипове във Facebook, Instagram, TikTok и YouTube Shorts. • Редовни разговори с млади хора, творци, предприемачи, учители, доброволци и активни граждани; рубрика за театрите, музеите, галерията, библиотеката и читалищата.

ДЕЙСТВИЕ 7. „ГАБРОВО ЗВУЧИ ДОБРЕ“ – ПОДКАСТ И ВИДЕОПРЕДАВАНЕ	
	• Покана към кмета или представители на Общината веднъж на 1–2 месеца за разговори по важни за града теми и представяне на общински инициативи, при запазване на разнообразието на гостите и темите. • Ежемесечно проследяване на гледанията, слушанията, реакциите и отзивите; тримесечен преглед на редакционния план. **Етап 3 – Утвърждаване и разширяване (2029–2030 г.)** • Утвърждаване на устойчив график за епизодите и разнообразяване на темите, гостите и местата за запис. • Включване на младежки културни посланици и доброволци в проучвания, подготовка, субтитри и разпространение. • Подобряване на достъпността чрез субтитри и кратки формати; партньорско разпространение през каналите на културните организации. • Подреждане на публикуваните епизоди в тематичен дигитален архив и оценка на полезността им за различните публики. **Етап 4 – Дългосрочно развитие (2031–2036 г.)** • Представяне на местни културни инициативи, международни сътрудничества и теми, свързани с избора на Габрово за Европейска столица на културата 2032, без да се ограничава редакционното съдържание до нея. • Продължаване на редовното производство и архивиране на епизодите, с периодично обновяване на формата според интереса на публиката и наличните ресурси. • Развитие на предаването като разпознаваем местен канал за културни истории и обществени разговори.
Ресурси	Финансови: ограничен начален бюджет за визуален облик, технически подобрения, монтаж, субтитри и популяризиране на избрани епизоди; възможна спонсорска подкрепа при ясни редакционни правила. Хора: водещ; техник за звук и видео; специалист по комуникация и социални мрежи; монтажист; координатор на гостите; доброволци или младежки културни посланици за проучване, субтитри и разпространение. Инструменти: помещения на Общински културен институт „Емануил Манолов“; налична озвучителна и осветителна техника; камера или телефон; лаптоп и софтуер за монтаж; YouTube, Facebook, Instagram и TikTok; комуникационните канали на Общината и културните институции; редакционен календар и кратка таблица за проследяване на резултатите.

ДЕЙСТВИЕ 7. „ГАБРОВО ЗВУЧИ ДОБРЕ“ – ПОДКАСТ И ВИДЕОПРЕДАВАНЕ			
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Епизодите не излизат редовно	Висок	Запис на няколко епизода навреднъж и редакционен план за три месеца напред.
	Екипът няма достатъчно време	Висок	Ясно разпределение на задачите, реалистична периодичност и помощ от доброволци и младежки посланици.
	Слаб интерес на публиката в началото	Среден	Кратки клипове за различни платформи, актуални теми, разнообразни гости и партньорско разпространение.
	Неравномерно техническо и редакционно качество	Среден	Минимални стандарти за звук, картина и монтаж; пробни записи и редакционен преглед преди публикуване.
	Трудности при уговарянето на гости	Среден	Предварителен график, резервен списък с гости и възможност за тематични записи на място.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Създадено и разпознаваемо подкаст и видеопредаване за Габрово с редовни епизоди. • По-видими културни, граждански и общински инициативи и по-достъпна информация за местния живот. • По-голямо участие на млади хора, творци, предприемачи и представители на местните общности. • Разнообразно дигитално съдържание и кратки клипове, достигащи до различни публики. • По-тесни връзки между културните институции, гражданите и партньорите. • Начало на тематичен дигитален архив на културния и обществения живот на Габрово. • Редовно отчитане на епизоди, гости, гледания и слушания, реакции, представени организации и обратна връзка от публиката.		
Ефекти	Подкастът се утвърждава като дългосрочен дигитален архив на културния, обществения и местния живот на Габрово. Той подкрепя изпълнението на Стратегията, представянето на града пред посетители и партньори, участието на гражданите и кандидатурата за Европейска столица на културата 2032. С времето може да се развие като разпознаваем местен канал за добри истории, различни гледни точки и смислени обществени разговори, който продължава и след 2032 г.		

ДЕЙСТВИЕ 8. МЛАДЕЖКИ КУЛТУРНИ ПОСЛАНИЦИ	
Свързани направления	Водещо: Направление 4 – Активно гражданство – културно образование, младежко участие и споделена отговорност. Свързани: Направление 3 – Динамични общности – култура, участие и местна жизненост; Направление 6 – Културна идентичност – принадлежност и разпознаваемост.
Област	Младежко участие и доброволчество; културно образование; комуникация и развитие на публики; гражданска активност и принадлежност към града.
Основен партньор	Младежки център – Габрово, в сътрудничество с Община Габрово и културните организации.
Описание	Програмата „Младежки културни посланици“ дава на младите хора активна роля в създаването, представянето и развитието на културния живот на Габрово. Те не са само публика, а посредници между културните организации и своите училища, университета, кварталите и приятелските общности. Посланиците разпространяват достъпна информация за културни събития, канят връстници, участват доброволно в инициативи, предлагат собствени идеи и дават обратна връзка за интересите и потребностите на младата публика. Те представят кандидатурата на Габрово за Европейска столица на културата през 2032 г. и обясняват нейното значение, без дейността им да се ограничава до кандидатурата. Програмата развива умения за общуване, организиране, работа в екип и лидерство и създава трайна връзка между младите хора, културните институции и местните общности. Участието е доброволно, с ясни ангажименти, подходящи за възрастта и свободното време на участниците.
Целеви групи	Млади хора на възраст 15–29 години от Габрово и населените места в общината, включително ученици, студенти, млади творци и младежи, които досега рядко участват в културни инициативи. Косвено – техните връстници, училищни и квартални общности.
Партньори	Община Габрово; училища и ученически съвети; Технически университет – Габрово; Драматичен театър „Рачо Стоянов“; Държавен куклен театър – Габрово; Музей „Дом на хумора и сатирата“; Регионален исторически музей – Габрово; Регионален етнографски музей на открито „Етър“; Художествена галерия „Христо Цокев“; Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“; читалища; независими културни организации; младежки и доброволчески организации; екипът на кандидатурата за ЕСК 2032.
Задачи	**Етап 1 – Подготовка и набиране на участници (2027 г.)** 1. Представяне на програмата в училища, университета, Младежкия

ДЕЙСТВИЕ 8. МЛАДЕЖКИ КУЛТУРНИ ПОСЛАНИЦИ	
	център и социалните мрежи, включително разясняване на кандидатурата за ЕСК 2032. 2. Открита покана и подбор на първа група от около 15 младежки културни посланици, с възможност за включване на участници от различни квартали и населени места. 3. Определяне на координатор, ясни доброволчески роли и правила за участие; създаване на удобен канал за връзка (например Viber), при съобразяване с възрастта и защитата на личните данни. 4. Начално обучение за културния живот на Габрово, общуване с публика, доброволчество, работа в екип и безопасно дигитално представяне. **Етап 2 – Редовна дейност и разширяване (2028–2030 г.)** 5. Годишен план със срещи в училищата, посещения на културни събития, разговори с екипите на институциите, анкети и младежки предложения. 6. Доброволческо участие в програмите на театрите, музеите, галерията, библиотеката, читалищата и други организатори; съдействие при посрещане на публика и разпространение на информация. 7. Привличане на нови доброволци чрез самите посланици и периодично обновяване на групата, така че да има приемственост. 8. Насърчаване на участието чрез обучения, срещи с творци, достъп до събития, признание за приноса и възможности за реализиране на младежки идеи. 9. Събиране на обратна връзка от млади хора за културните програми и представяне на предложенията им пред партньорите. **Етап 3 – По-широко участие и международни връзки (2031–2032 г.)** 10. Активно участие на посланиците в комуникацията и доброволческите дейности, свързани с ЕСК 2032, както и в срещи и инициативи с младежи от други градове при осигурени възможности. 11. Подкрепа за собствени младежки културни инициативи и сътрудничества между училища, културни организации и местни общности. **Етап 4 – Устойчивост (2033–2036 г.)** 12. Утвърждаване на програмата като постоянен механизъм за младежко участие независимо от резултата от кандидатурата за ЕСК. 13. Ежегоден преглед на участието, доброволческите дейности, партньорствата и удовлетвореността на младежите; адаптиране на обученията и формите за включване.
Ресурси	Финансови: средства за информационна кампания, обучения, материали и отличителни елементи за посланиците (стикери, тениски, суичъри, бутилки за вода, раници); при възможност – транспорт до събития, достъп до културни прояви и малки младежки инициативи.

ДЕЙСТВИЕ 8. МЛАДЕЖКИ КУЛТУРНИ ПОСЛАНИЦИ			
	Източници на финансиране: общински бюджет за култура и младежки дейности; ресурси на партньорите; национални и европейски програми за младежко участие и доброволчество; спонсорство и подкрепа в натура, когато е приложимо. Хора: определен координатор в Младежки център – Габрово, който набира, обучава, подкрепя и ангажира участниците; контактни лица в културните институции и училищата; обучители и наставници. Инструменти: годишен план, общ комуникационен канал, календар на събитията, кратки указания за доброволческите задачи, система за обратна връзка и регистър на участието при спазване на изискванията за лични данни.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Младите хора не проявяват достатъчен интерес	Среден	Информация чрез Младежкия център, училищата и социалните мрежи; лични срещи и конкретни възможности за участие.
	Активните участници се претоварват	Висок	Гъвкав график, доброволен избор на задачи, ротация и реалистични ангажименти, съобразени с ученето и работата.
	Непостоянно изпълнение на поетите задачи	Среден	Ясни роли, кратки инструкции, подкрепа от координатора и навременна обратна връзка.
	Непълнолетните участници зависят от родителско съгласие и възможности за придвижване	Среден	Навременна информация към родителите, необходимите съгласия, подходящи часове и безопасни условия за участие.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Сформирана и обучена първа група от около 15 младежки културни посланици. • Изградени най-малко 7 партньорства с училища, културни институции и други организации. • Редовни доброволчески участия в културни събития и срещи с млади публики. • Повече млади хора, информирани за културните възможности и кандидатурата за ЕСК 2032. • Създаден действащ канал за обратна връзка и предложения от младите хора. • Развити умения за общуване, организиране и работа в екип; устойчиво ядро от участници и възможност за присъединяване на нови.		
Ефекти	Повече млади хора участват в културния живот на Габрово, познават възможностите на града и имат реално влияние върху културните		

ДЕЙСТВИЕ 8. МЛАДЕЖКИ КУЛТУРНИ ПОСЛАНИЦИ	
	инициативи. Намалява усещането, че „нищо не се случва“, укрепват принадлежността и доверието между младите хора и културните организации. Създава се траен модел за младежко доброволчество и гражданска активност, който продължава и след 2032 г.

ДЕЙСТВИЕ 9. „ЗОНА 5“ – МРЕЖА ЗА КУЛТУРА В КВАРТАЛИТЕ И СЕЛАТА	
Свързани направления	Водещо: Направление 3 – Динамични общности – култура, участие и местна жизненост. Направление 1 – Силна, свързана и устойчива културна екосистема; Направление 4 – Активно гражданство – културно образование, младежко участие и споделена отговорност; Направление 7 – Културен облик и нощен живот – градски пространства, творчество и нови възможности за общуване- допълващи.
Област	Култура в кварталите и селата; участие на жителите; развитие на читалищата; достъп до култура; работа с публиката; местни културни инициативи.
Основен партньор	Община Габрово
Описание	„Зона 5“ изгражда мрежа за култура в кварталите и селата, която свързва читалища, културни институции, училища, неправителствени организации, неформални групи и жители. Културните възможности достигат извън центъра, а хората могат не само да посещават, но и да предлагат и организират дейности близо до дома си. Програмата използва съществуващите пространства, традиции и местни инициативи и не налага еднакъв модел навсякъде. Особено внимание се отделя на читалищата като местни културни средища, при зачитане на тяхната самостоятелност и различните им възможности. Насърчава се двупосочен обмен: културните институции гостуват в кварталите и селата, а местните общности участват в общоградски инициативи. Подкрепата съчетава малки грантове, обучения, наставничество, работа с публиката и постепенно развитие на мрежата.
Целеви групи	Жители на кварталите и селата; деца и млади хора; възрастни хора; хора, които рядко участват в културния живот; читалищни служители и доброволци; неформални местни групи; местни артисти и културни организации; училища и младежки организации.
Партньори	Читалищата на територията на община Габрово; Драматичен театър „Рачо Стоянов“; Държавен куклен театър – Габрово; музеите; Художествена галерия „Христо Цокев“; Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“; Общински културен институт „Емануил Манолов“; кметове и кметски наместници; училища и детски градини; Младежки център – Габрово; неправителствени организации; независими артисти; библиотеки; спортни и социални организации; местен бизнес; Технически

ДЕЙСТВИЕ 9. „ЗОНА 5“ – МРЕЖА ЗА КУЛТУРА В КВАРТАЛИТЕ И СЕЛАТА	
	университет – Габрово; при необходимост здравни и социални организации; екипът на кандидатурата за Европейска столица на културата 2032.
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Проучване и подготовка (2027 г.)** 1. Проучване на културните ресурси и активността в кварталите и селата – читалища, училища, организации, неформални групи, свободни пространства и места с ограничено културно предлагане. 2. Обсъждания с жителите и оценка на нуждите и възможностите на читалищата, включително пречките пред участие – транспорт, достъпност, цена, час и информация. 3. Избор на първи квартали и села с различни условия за пробно прилагане на „Зона 5“; определяне на местни лица за контакт и правила за координация. **Етап 2 – Първи местни програми (2028 г.)** 4. Създаване на мрежата чрез редовни срещи между читалищата, жителите, институциите, училищата, артистите и Общината. 5. Начало на програма за малки грантове с ежегодни открити покани, опростено кандидатстване и наставничество за инициативи, предложени от жителите. 6. Първи гостувания на театри, музеи, галерия, библиотека, общински и независими културни организации; съвместни продукции и работа с местната публика. 7. Подкрепа за местни културни прояви, устна история, наследство, работилници и междупоколенчески дейности, включително за млади хора и рядко участващи публики. **Етап 3 – Разширяване и партньорства (2029–2032 г.)** 8. Разширяване към нови квартали и села според резултатите от пробните проекти и особеностите на всяко място; редовни общи програми и срещи. 9. Практически обучения и наставничество по организация, привличане на публика, комуникация, набиране на средства, партньорства и управление на проекти. 10. Включване на местните събития в Единната система за културна информация и общия културен календар; изпробване на решения за транспорт и достъпност с компетентните звена. 11. Развитие на партньорства в България и Европа, включително възможности чрез кандидатурата за Европейска столица на културата 2032, без обвързване на съществуването на мрежата с нейния резултат. **Етап 4 – Устойчивост (2033–2036 г.)** 12. Включване на успешните местни програми, малки грантове и партньорства в редовното културно планиране и бюджетиране на Общината според наличните ресурси.

ДЕЙСТВИЕ 9. „ЗОНА 5“ – МРЕЖА ЗА КУЛТУРА В КВАРТАЛИТЕ И СЕЛАТА			
	13. Ежегодно проследяване на обхвата, участието, активните читалища, инициативите на жителите и достъпността; на всеки 2–3 години – преглед и адаптиране на модела.		
Ресурси	Финансови: сравнително ниски до средни спрямо инфраструктурни проекти; средства за малки грантове, гостувания, обучения, транспорт, комуникация, преносима техника и ограничени подобрения на съществуващи пространства. Предимство за използването на налични сгради. Източници на финансиране: общински бюджет; национални и европейски програми за култура, местно развитие и гражданско участие; партньорски приноси и дарения, при наличие на подходящи възможности. Хора: координатор за културата в кварталите и селата и работа с публиката; Община Габрово,; местни лица за контакт; читалищни дейци; служители на културните институции; артисти, обучители и комуникационна подкрепа. Инструменти: карта на ресурсите и участието; опростена процедура за малки грантове; общ календар; преносима техника; транспорт за гостувания; наръчник за обсъждания; база с контакти; инструменти за проучване и оценка.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Читалищата имат различни възможности	Висок	Поетапно включване и наставничество за читалищата с по-ограничен капацитет.
	Ограничени правомощия на Общината спрямо читалищата	Висок	Партньорски подход и зачитане на самостоятелността им, без административен контрол.
	Жителите не се включват	Среден	Съвместно планиране с хората на място, според заявените нужди.
	Програмата се възприема като наложена „отгоре“	Среден	Отделна подкрепа за проекти, предложени и създадени от самите жители.
	Зависимост от малък брой активни хора	Среден	Местни екипи, приемственост и партньорства с институциите.
	Ограничен транспорт и достъп от селата	Среден	Съгласуване на гостуванията и, където е възможно, на транспорта за културни прояви.
	Разпокъсаност на инициативите	Среден	Обща мрежа, календар и редовна координация.

ДЕЙСТВИЕ 9. „ЗОНА 5“ – МРЕЖА ЗА КУЛТУРА В КВАРТАЛИТЕ И СЕЛАТА	
Очаквани резултати (2027–2030)	• Създадена и работеща мрежа с местни лица за контакт и редовна координация. • Изпълнени пробни програми в избрани квартали и села и постепенно разширяване на обхвата. • Стартирала схема за малки грантове за инициативи на жителите. • Повече гостувания и съвместни проекти на читалища, културни институции и местни общности. • Повече възможности за участие на млади хора и публики с ограничен достъп до култура. • Обучени местни организатори и по-видими културни прояви в общия календар. • Събрани начални данни за културното участие през 2027 г. и ежегодно проследяване на резултатите.
Ефекти	Устойчива културна мрежа в цялата община, изградена преди всичко върху отношения, умения и партньорства, а не върху нови сгради. Читалищата и местните пространства укрепват като културни средища; институциите изграждат трайни връзки с публиката; жителите получават повече възможности сами да започват и развиват инициативи. Културният живот става по-равномерно разпределен между центъра, кварталите и селата. Международният обмен, свързан с кандидатурата за ЕСК 2032, може да ускори този процес, но мрежата продължава независимо от резултата от кандидатурата.

ДЕЙСТВИЕ 10. ЕДИННА СИСТЕМА ЗА КУЛТУРНА ИНФОРМАЦИЯ	
Свързани направления	Водещо: Направление 6 – Културна идентичност – принадлежност и разпознаваемост. Направление 1 – Силна, свързана и устойчива културна екосистема; Направление 5 – Живо наследство – от културната памет към съвременното творчество; Направление 7 – Културен облик и нощен живот – градски пространства, творчество и нови възможности за общуване- допълващи.
Област	Информация за културния живот; комуникация и привличане на публика; културен туризъм; дигитална достъпност и градска информационна среда.
Основен партньор	Община Габрово, в координация с Туристически информационен център – Габрово.
Описание	Единната система за културна информация представя на едно място, по достъпен и разпознаваем начин, съществуващите събития, организации и творчески пространства в Габрово. Тя обединява три взаимно допълващи се инструмента: 1. Visit Gabrovo – основен електронен културен календар с търсене на

ДЕЙСТВИЕ 10. ЕДИННА СИСТЕМА ЗА КУЛТУРНА ИНФОРМАЦИЯ	
	събития, представяне на постоянни културни обекти, творчески бизнеси, ателиета, фестивали и маршрути. Организаторите изпращат данни по стандартен образец, а определен редактор ги проверява и публикува. 2. Културни информационни табла – мрежа на подходящи обществени места, културни институции и оживени точки в града. Започва се с печатни табла, с възможност за постепенно развитие. 3. Културна карта на Габрово (работно име Gabrovo Art Map) – безплатно печатно издание, с постоянни културни обекти, архитектура, изкуство в градската среда, творчески пространства и маршрути. Разпространява се в хотели, музеи, туристически и културни обекти; QR кодове насочват към актуалния календар. Системата включва и инициативите в кварталите и селата, без да замества комуникационните канали на отделните организатори.
Целеви групи	Жители на община Габрово от всички възрасти; гости и туристи; млади хора; семейства; културни институции, читалища, независими творци и организатори; туристически и творчески бизнеси; хора с различни потребности от достъпна информация.
Партньори	Туристически информационен център – Габрово (ежедневна работа с посетителите, разпространение и възможно редакционно обслужване); Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“ (информационна и архивна подкрепа); Драматичен театър „Рачо Стоянов“; Държавен куклен театър – Габрово; Регионален исторически музей – Габрово; РЕМО „Етър“; МАИР „Боженци“; Музей „Дом на хумора и сатирата“; Художествена галерия „Христо Цокев“; Национален музей на образованието; ОКИ „Емануил Манолов“; читалища, независими галерии и организации; местни медии; хотели, заведения и туристически партньори. Културните организации подават и проверяват информацията за собствените си прояви; медиите и бизнесът подпомагат разпространението.
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Планиране и изграждане на единна информационна система (2027 г.)** 1. Създаване на работна група; преглед на съществуващите информационни канали и разговори с културните организации. 2. Определяне на координатор и редакционни отговорности; разработване на общ визуален облик, образец и правила за подаване, проверка и публикуване на събития. 3. Обновяване на културния календар във Visit Gabrovo – търсене по дата, вид и място; представяне на постоянните културни обекти и творчески пространства. 4. Избор на места, проектиране и поставяне на първите информационни табла; първа информационна кампания и график за обновяване. **Етап 2 – Създаване на културна карта на Габрово (2028 г.)** 5. Проучване и подбор на културни места и маршрути, включително

ДЕЙСТВИЕ 10. ЕДИННА СИСТЕМА ЗА КУЛТУРНА ИНФОРМАЦИЯ			
	мостове, паметници, църкви и подходящи екопътеки; подготовка на текстове, илюстрации, дизайн и печат. 6. Първо издание на Културната карта и разпространение чрез туристически и културни партньори. **Етап 3 – Поддръжка и устойчивост (2029–2036 г.)** 7. Редовно обновяване на сайта и таблата, периодично преиздаване на картата и постепенно разширяване на обхвата към кварталите и селата. 8. Годишен преглед на публикуваните събития, участващите организации, посещенията на сайта, разпространените карти и потребителските отзиви; подобрения в достъпността и многоезичната информация.		
Ресурси	Финансови: обновяване и поддръжка на Visit Gabrovo; редакционно обслужване; дизайн, производство, монтаж и поддръжка на таблата; подготовка, печат и разпространение на Културната карта; комуникация, достъпност, преводи и потребителски проучвания. Източници на финансиране: общински бюджет за култура, комуникации и туризъм; подходящи национални и европейски програми за култура, дигитализация, достъпност и туризъм; възможности по кандидатурата за ЕСК 2032; партньорски принос и спонсорство при запазване на обществения характер и редакционната независимост. Хора: координатор и редактор; уеб разработчик и техническа поддръжка; дизайнер; специалисти по комуникация, превод и достъпност; лица за контакт във всяка организация; общински експерти по култура, туризъм и градска среда. Инструменти: единен онлайн календар; стандартизирани образци и срокове за подаване; база данни с контакти; мрежа от информационни табла; печатна културна карта; правила за проверка на информацията; данни за използването и обратна връзка от потребителите.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Организациите не подават информация за събитията си	Висок	Еднакъв образец, ясни срокове, редовни напомняния и активна връзка с организаторите.
	Сайтът остарява	Висок	Определен координатор и редактор с постоянен ангажимент за проверка и обновяване.
	Малко хора знаят за системата	Среден	Обща информационна кампания; връзки от каналите на Общината, туризма, културните организации и местните партньори.

ДЕЙСТВИЕ 10. ЕДИННА СИСТЕМА ЗА КУЛТУРНА ИНФОРМАЦИЯ			
	Печатната карта бързо остарява	Нисък	Включване основно на постоянни обекти и QR кодове към актуалния онлайн календар.
	Недостатъчен бюджет за електронни екрани	Среден	Начало с печатни табла и поетапно разширяване според наличните средства.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Обновен сайт Visit Gabrovo с единен културен календар и възможност за търсене. • Въведен общ образец и ред за подаване и публикуване на културни събития. • Поставени 5–8 информационни табла в града с редовен график за обновяване. • Издадено и разпространено първо издание на Културната карта на Габрово. • Утвърден общ визуален облик, използван от участващите културни организации. • По-широка видимост на независимите артисти и инициативите в кварталите и селата; ежегодно отчитане на обхвата и използването на системата.		
Ефекти	Краткосрочно: по-лесно откриване на актуална културна информация, по-видими малки организации и по-добра координация. Средносрочно: по-широка публика за културните събития, по-добро преживяване за посетителите и по-видими прояви извън центъра. Дългосрочно: устойчив, надежден и достъпен общ източник на информация за културния живот на Габрово; по-силни връзки между организаторите, по-привлекателен културен туризъм и по-активно участие на жители и гости.		

ДЕЙСТВИЕ 11. КАРНАВАЛЪТ НА ГАБРОВО – РАЗВИТИЕ НА ЦЕЛОГОДИШНА ТВОРЧЕСКА ИНДУСТРИЯ	
Свързани направления	Водещо: Направление 2 – Културна икономика – творчество, дизайн, технологии и предприемачество. Направление 3 – Динамични общности; Направление 4 – Активно гражданство; Направление 5 – Живо наследство; Направление 6 – Културна идентичност; Направление 7 – Културен облик и нощен живот – допълващи.

ДЕЙСТВИЕ 11. КАРНАВАЛЪТ НА ГАБРОВО – РАЗВИТИЕ НА ЦЕЛОГОДИШНА ТВОРЧЕСКА ИНДУСТРИЯ	
Област	Културни събития и традиции; творческа икономика; занаяти, сценография и дизайн; участие на гражданите; образование и предаване на умения; културен туризъм и международно сътрудничество.
Основен партньор	Община Габрово в партньорство с общинските структури, културните институции и местната общност.
Описание	Габровският карнавал е най-мащабното културно събитие на града и един от най-разпознаваемите изрази на неговата идентичност като столица на хумора. Ежегодно той събира над 30 000 зрители и превръща сатирата, находчивостта и свободното творческо изразяване в споделено градско преживяване. Карнавалното шествие съчетава мащабни фигури и макети, костюми, сценични и музикални изпълнения, участие на граждански групи, училища, артисти и организации. Подготовката е целогодишен процес – от идеята, темата и сценария до проектирането, изработката, техническото обезпечаване, комуникацията и провеждането на събитието. Община Габрово е организатор на Карнавала и запазва водещата си роля в стратегическото планиране, художествената и организационната координация, финансирането, безопасността и реализацията му. Целта е да се надгради натрупаният опит, като се разширят възможностите за реално участие на гражданите, творческите общности, образователните институции, читалищата и бизнеса – от разработването на идеи до изработването на костюми, фигури и карнавални проекти. Развитието на Карнавала като целогодишна творческа индустрия включва професионално производство на макети, кукли, декори и сценични елементи; обучение на нови поколения майстори и артисти; работилници за деца, младежи и любители; творчески поръчки и услуги за други събития; културен туризъм, тематични посещения и партньорства. Новото карнавално хале, след въвеждането му в експлоатация, е ключова база за тези дейности. До тогава подходящи инициативи могат да се реализират в налични пространства. Развитието на индустрията допълва, а не измества обществената същност на Карнавала: основното шествие и Детският карнавал остават достъпни за широката публика, а новите приходи и партньорства подпомагат качеството, устойчивостта и творческото обновяване на събитието.
Целеви групи	Жителите на община Габрово; карнавални групи и доброволци; деца, ученици, студенти и млади хора; художници, сценографи, конструктори, майстори, занаятчии и дизайнери; читалища, училища, детски градини, школи и неправителствени организации; местни предприятия; туристи и посетители; организатори на фестивали и събития.
Партньори	Общински културен институт „Емануил Манолов“; Музей „Дом на хумора и сатирата“; Държавен куклен театър – Габрово; Драматичен театър „Рачо Стоянов“; РЕМО „Етър“, Художествена галерия „Христо

ДЕЙСТВИЕ 11. КАРНАВАЛЪТ НА ГАБРОВО – РАЗВИТИЕ НА ЦЕЛОГОДИШНА ТВОРЧЕСКА ИНДУСТРИЯ	
	Цокев“; Регионален исторически музей – Габрово; читалища, училища и детски градини; Технически университет – Габрово; Младежки център Габрово; карнавални групи, независими творци и доброволци; местни производители и спонсори; туристическият сектор; партньорски европейски фестивали и творчески организации.
Задачи и срокове за изпълнение	**Етап 1 – Концепция, участие и подготовка (2027 г.)** • Анализ на съществуващата организация, производствения процес, участниците, материалната база, разходите и възможностите за развитие; изготвяне на поетапна програма с ясно разпределени отговорности под ръководството на Община Габрово. • Създаване на постоянен формат за разговор с карнавалните групи, творците, училищата, читалищата, бизнеса и младите хора; събиране на предложения и обратна връзка след всяко издание. • Разработване на годишен календар за подготовка и участие; отворени творчески срещи, работилници и подготвителни седмици преди Карнавал 2027; насърчаване на самостоятелни костюми и групови идеи. • Разработване на концепция за използването на карнавалното хале: оборудване, персонал, безопасност, достъп за външни участници, производствен график, обучения и възможни услуги. **Етап 2 – Разгръщане на целогодишната дейност (2028–2030 г.)** • След въвеждането на халето в експлоатация – годишна програма за изработка на фигури, кукли, декори и платформи, както и система за съхранение, поддръжка и повторна употреба на материалите. • Практически обучения и майсторски класове по конструиране, моделиране, папие-маше, сценография, костюми, механизми, осветление и безопасна работа; участие на действащите майстори като наставници. • Карнавална школа и работилници с детски градини, училища, читалища, младежки организации и студенти; стажове и доброволчески възможности, съобразени с възрастта и уменията. • Разработване на каталог на фигури и декори и проучване на поръчки, наеми и творчески услуги за други събития; дни на отворените врати и посещения „зад кулисите“. Етап 3 – Обогатяване на програмата и партньорствата (2031–2032 г.) • Развитие на нови карнавални формати, артистични намеси и събития през годината, без да се размива характерът на основното шествие; разширяване на участието на квартали, села, училища и граждански групи. • Обмен с творци, сценографи и карнавални работилници от други градове и държави; съвместни продукции и обучения; включване в инициативи, свързани с кандидатурата за Европейска столица на културата 2032, според развитието ѝ. • Разработване на предложения за туристически посещения и представяне на историята и създаването на карнавалните фигури;

ДЕЙСТВИЕ 11. КАРНАВАЛЪТ НА ГАБРОВО – РАЗВИТИЕ НА ЦЕЛОГОДИШНА ТВОРЧЕСКА ИНДУСТРИЯ			
	Етап 4 – Устойчиво развитие (2033–2036 г.) • Утвърждаване на годишна производствена, образователна и посетителска програма; редовно обновяване на художествените подходи и технологиите. • Разширяване на творческите услуги, партньорствата и приходите, като водещата организационна роля на Община Габрово се запазва. • Годишен преглед след всеки Карнавал: участие на гражданите и групите, качество на програмата, посещаемост, обучения, произведени фигури, привлечени средства и удовлетвореност на публиката; актуализиране на следващия план.		
Ресурси	Финансови: общинско финансиране за организацията и художествената програма; оборудване, инструменти и материали за халето; текуща издръжка, енергия, поддръжка, застраховки и безопасност; възнаграждения за творци, майстори и обучители; материали за детски и младежки работилници; комуникация, посещения и международен обмен. Източници на финансиране: бюджет на Община Габрово; целеви национални и европейски програми за култура, занаяти, образование и творчески индустрии; партньорства и спонсорства; собствени приходи от допустими поръчки, наеми, обучения и допълнителни посещения, съобразно приложимите правила. Приходите се планират като подкрепа за развитието на Карнавала, без да се ограничава достъпът до основните му събития. Хора: общински организационен и координационен екип; художници, сценографи, конструктори, майстори и технически специалисти; експерти по безопасност; обучители и педагози; координатори за работа с граждански групи и доброволци; комуникационен екип; партньори от културните и образователните институции. Инструменти: годишен календар и производствен график; план за използване на халето; правила за достъп и безопасност; регистър на фигури, материали и оборудване; програми за обучение; база данни с групи и партньори; обратна връзка след всяко издание; показатели за участие, приходи и въздействие.		
	Риск	**Ниво**	**Мярка**
Рискове и мерки	Недостатъчен капацитет за целогодишна подготовка	Висок	Поетапна програма, ясно разпределени задачи, планиране на персонал и външни специалисти.
	Ограничено участие на гражданите и карнавалните групи	Висок	Редовни отворени срещи, ранни покани, достъпни работилници и възможности за участие от идея до реализация.
	Претоварване на действащите творчески и технически екипи	Среден	Производствен график, наставничество, обучения и привличане на нови участници и специалисти.

ДЕЙСТВИЕ 11. КАРНАВАЛЪТ НА ГАБРОВО – РАЗВИТИЕ НА ЦЕЛОГОДИШНА ТВОРЧЕСКА ИНДУСТРИЯ			
	Недостатъчно финансиране за разширената програма	Висок	Поетапни инвестиции, многогодишно планиране, проектно финансиране и партньорства.
	Високи разходи и слабо използване на халето извън сезона	Висок	Годишна програма, финансов план, обучения, работилници, поръчки и посещения.
	Забавяне при въвеждането на халето в експлоатация	Среден	Подготовка на програмите и провеждане на подходящи обучения в налични пространства.
	Рискове за безопасността при работа с деца и техника	Среден	Обучени наставници, правила за безопасност, възрастово подходящи дейности и контрол.
	Прекомерна комерсиализация и отслабване на сатиричния и общностния характер	Среден	Художествени критерии, участие на гражданите и запазване на достъпността на шествието и Детския карнавал.
Очаквани резултати (2027–2030)	• Утвърдена общинска програма за целогодишно развитие на Карнавала с ясно разпределени отговорности и участие на партньорите. • Разширено участие на граждани, училища, читалища, творци и карнавални групи в подготовката и провеждането. • Действаща годишна програма на карнавалното хале след въвеждането му в експлоатация. • Ежегодни обучения и работилници за майстори, артисти, деца, младежи и любители. • Нови фигури, декори, костюми и карнавални проекти, включително създадени с гражданско участие. • Каталог на карнавалните фигури и първи възможности за творчески поръчки, наеми и посещения. • По-разнообразна съпътстваща програма и нови партньорства, без промяна на водещата организационна роля на Община Габрово.		
Ефекти	Карнавалът се развива като отличителен културен символ на Габрово и целогодишна творческа дейност, която съчетава сатира, сценични изкуства, дизайн, занаяти, технологии, образование и туризъм. Община Габрово остава негов организатор и гарант за приемствеността, качеството, обществената достъпност и устойчивото развитие. В подготовката и реализацията се включват все повече жители, творци, училища, читалища, граждански организации и предприятия. Създава се устойчива среда за предаване на майсторски умения между поколенията, за творческа заетост, нови услуги и партньорства, така че Карнавалът да носи културна, социална и икономическа стойност през цялата година.		

10. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ

Документите по-долу са използвани като основа или контекст. Посочването на източник не означава, че всяко проектно намерение е реализирано или че всички данни в него са независимо потвърдени.

1. Община Габрово. Стратегия за развитие на културата (2014–2024)
2. Община Габрово. План за интегрирано развитие 2021–2027 г., приет с Решение № 96/30.06.2022 г.
3. Община Габрово. Стратегия за интелигентна специализация 2021–2030 г.
4. Община Габрово. Стратегия за устойчиво развитие на туризма 2021–2027 г.
5. Община Габрово. План за устойчива градска мобилност 2021–2030 г.
6. Община Габрово. Програма за опазване на околната среда 2023–2027 г.
7. Община Габрово. „Точка на пресичане – среща между различни жанрове, култури, поколения и публики“.
8. Доклад „Габрово – европейска столица на културата“
9. Доклад „Медийно отразяване“